

**MTA Titkársága
Pénzügyi Főosztálya**

BESZÁMOLÓ

**a Magyar Tudományos Akadémia
2009. évi költségvetésének végrehajtásáról**

Budapest, 2010. május

I.

Fejezeti indoklás

1.) *A szakmai feladatok, célkitűzések megvalósítása*

Az Akadémia jogállását, helyzetét, működési feltételeit az 1994. június 30-án hatályba lépett Akadémiai Törvény alapvetően megváltoztatta, működése új távlatot kapott. A törvény szerint az Akadémia sajátos helyet foglal el a nemzetgazdaságban és a területi szervek körében, mivel egyrészt önkormányzati elven alapuló, jogi személyként működő köztestület, amely az akadémikusok, valamint a tudomány hazai képviselői testülete, másrészt a központi költségvetés szerkezeti rendjében önálló fejezetet alkot.

2.) *Az Akadémia szervezet-rendszerében a 2009. évben bekövetkezett változások*

A Nemzetközi Együttműködési Iroda 2008. december 31-én megszűnt. A nemzetközi kapcsolatokkal kapcsolatos feladatait az MTA Titkárságának a Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya és a Pénzügyi Főosztálya vette át jogutódként.

3.) *A beszámolási időszak pénzügyi helyzetének általános jellemzése*

3.1. A beszámolási időszakban az akadémiai intézmények gazdálkodását több központi (kormányzati) intézkedés érintette:

- ✧ A beszámolási időszakban sem került sor illetményfejlesztésre és így a törvény szerinti kötelező átsorolásokra sem lehetett a többletforrást hozzárendelni. Ez a kutatóintézetek jelentős részénél problémát jelent.
- ✧ A 13. havi illetmény mind a közalkalmazotti, mind a köztisztviselői körben elvonásra került. Az elvonás összegét a Pénzügyminisztérium a fejezetek adatszolgáltatása nélkül hajtotta végre, így a saját bevételhez kapcsolódó 13. havi illetmény is a támogatási forrásból került elvonásra.
- ✧ Maradványtartási kötelezettség került előírásra a kutatóintézetek, a Támogatott Kutatóhelyek Irodája és a Könyvtár részére, melyet az érintett szervezetek betartottak.
- ✧ Az egyensúlyi tartalék az intézmények részére a beszámolási időszakban visszarendezésre került.

- ✧ A nemzetgazdaságot érintő gazdasági válság miatt az akadémiai intézményeknek a 2008. évi bevételeik után – a 2009. évben - befizetési kötelezettséget kellett teljesíteni.

3.2. A bevételek volumene 2009. évben 27.973,9 millió Ft volt, mely 50%-kal volt magasabb, mint az előző évben. Ezt döntően a Q2 Programra év végén átutalt 6.000 millió Ft összeg okozta, mely nélkül a bevétel növekedése 17,8% volt.

A kutatóintézeteknél a teljes bevétel – támogatással együtt – összesen 41.494 millió Ft, amely 5,7 %-os növekedést jelent.

A kutatóintézeti bevételek – támogatások nélküli – teljes összege 20.836 millió Ft, ezen belül 3,5 milliárd Ft volt a külföldről származó kutatási és egyéb bevételek összege, mely 12%-kal magasabb volt, mint az előző évi szint. A hazai pályázati bevételek együttesen az előző évivel azonos szinten teljesültek.

A bevételi szint – függetlenül az egyes belföldi és külföldi forrásoknál meglévő pozitív irányú változásoktól – azt mutatja, hogy a kutatóintézetek elérték a bevételi szintnek azt a mértékét, amely a jelenlegi intézeti kapacitásokkal elérhető volt. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy a folyamatos elvonások, megszorító intézkedések hatása nem terhelhető tovább a bevételekre, tehát a kiadási szint és ezzel egyidejűleg a feladatok volumenének – több esetben radikális – csökkentése szükséges.

3.3. A fejlesztési források hiánya miatt tovább csökkent a gép-műszer korszerűségi mutató mértéke, mely mindhárom kutatási területet egyaránt hátrányosan érintette.

A használhatósági mutató összességében a gép-műszer állománynál az egyes tudományterületeken (társadalomtudományok, élettudományok, matematika és természettudományok) 17,6%, 23,1% és 19,4%. Ez különösen a matematikai és természettudományi területen jelentett komoly visszaesést.

Ennek a csökkenésnek rendkívül, negatív következményei lehetnek az eszközigényes pályázatokon történő részvételnél.

3.4. Egyre nagyobb problémát jelent, hogy az intézmények jogos, sokszor halaszthatatlan felújítási igénye jelentősen meghaladja a rendelkezésre álló akadémiai központi felújítási keret összegét (2009. évben a benyújtott építési, felújítási igény 1.264 millió Ft, míg a rendelkezésre álló keret 711 millió Ft volt. Gép-műszerek felújítására évek óta még az igényeket sem kérheti be az Akadémia.)

Az akadémiai ingatlanoknál a folyamatos állagmegóvás ellenére is évről évre egyre nagyobb mértékben növekszik az igény egy-egy nagyobb volumenű felújítási munka elvégzésére. A forráshiány miatt az igények átlagosan 40-50%-ának teljesítése valósulhat meg.

Az előzőekben kiemelt négy témakör azt mutatja, hogy az Akadémia intézményhálózatánál mind a személyi, mind a tárgyi feltételek tekintetében komoly problémák vannak, melyen a jelenlegi pályázati rendszerek nem tudnak segíteni. Az intézményhálózat már elérte azt az eredményes pályázati szintet, melyet a jelenlegi kiadás-bevétel szerkezetével elérhetett, további forrásbővülés itt már nem lehetséges. A személyi és infrastrukturális fejlesztés ebben a helyzetben kizárólag központi támogatással biztosítható.

Az Akadémia és intézményhálózata 2009. évi tevékenységéről szóló részletes beszámolósi adatok megerősítik az összefoglalóban kiemelt megállapításokat.

4.) A gazdálkodási szabályok változása

- A 2009. évben megszűnt a közszférában a 13. havi illetmény rendszere, melynek bizonyos fokú kompenzálására a Kormány intézkedéseként eseti keresetkiegészítésben részesülhettek a munkavállalók. A havi kereset-kiegészítés összege a bruttó illetmény egytizenketted része, de legfeljebb 15.000 Ft.
- A kincstári körbe tartozó szervek, így az akadémiai köztestületi költségvetési szervek is az államháztartási törvény új előírása alapján a 2009. évtől a devizaszámlájukat a Magyar Államkincstárban kötelesek vezetni. Az Akadémia a még lezáratlan európai uniós pályázatok zavartalan lebonyolítása érdekében a lezárásukig engedélyt kért és kapott a Kincstár elnökétől a devizaszámláknak a hitelintézeteknél történő vezetéséhez.
- A költségvetési szervek jogállásáról és gazdálkodásáról szóló 2008. évi CV. törvény (státusztörvény) alapján az Akadémia felülvizsgálta az intézetek közfeladat ellátásának módját, ennek eredményeként megtörtént az intézetek besorolása és az új alapító okiratok kiadása, melyek 2009. július 01. napjával hatályba léptek. Az új alapító okiratok alapján az intézményeknek az új szervezeti és működési szabályzatokat is el kell készíteniük, mely folyamat áthúzódik a következő évre.

- Az önállóan működő, de nem önállóan gazdálkodó intézmény kategóriába besorolt intézetek esetében megtörtént a feladat-ellátási megállapodások elkészítése és irányító szervei ellenjegyzéssel történő aláírása.
- Az államháztartás működési rendjéről szóló kormányrendelet alapján a deviza és a valutakészlet értékelése során megállapított árfolyamnyereség összege kötelezettségvállalással terhelt maradványnak minősül, melyet addig maradványként kell kimutatni, míg az a későbbi években árfolyamveszteségre el nem számolható.
- 2009. július 01. napjától a munkaadókat terhelő járulékok csökkentésére került sor. A minimálbér kétszeresének megfelelő (143.000 Ft) járulékalapig a természetbeni egészségbiztosítási járulék mértéke 4,5 %-ról 1,5 %-ra, a munkaadói járulék mértéke 3 %-ról 1 %-ra csökkent. A járulékalap 143.000 Ft-ot meghaladó része után a járulékok mértéke változatlan maradt.
- 2009. évben indult a Pénzügyminisztérium Informatikai Szolgáltató Központja irányításával a Magyar Államkincstárral közös Költségvetési Gazdálkodási Rendszer (KGR) tesztelése, melyben több akadémiai intézet is részt vesz.

7. Fejezeti szintű előirányzatok teljesítése

Jogcímek	<i>millió Ft-ban</i>		
	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tényleges teljesítés
Kiadások	49.088,0	61.584,6	55.198,7
Ebből:			
- Személyi juttatás	28.397,9	28.350,0	25.208,7
- Munkáltatót terhelő járulékok	7.557,3	7.609,0	6.521,4
- Dologi kiadások	8.867,1	18.471,0	16.483,4
- Kamatkiadás		0,4	0,2
- Támogatásértékű működési kiadás	1.390,1	722,5	686,0
- Társadalom- és szociálpolitika juttatások		0,4	6,6
- Egyéb működési célú kiadások	372,9	530,9	461,4
- Felújítás	906,1	1.415,3	1.217,4
- Intézményi beruházások	1.511,8	3.187,5	2.280,2
- Támogatásértékű felhalmozási kiadás		5,3	2,5
- Előző évi maradványátadás		1.215,1	1.210,1
- Központi beruházás		4,5	4,5
- Egyéb felhalmozási kiadás	60,0	1,1	1,1
- Kölcsönök	24,8	71,6	65,2
- Értékpapír vásárlása*			1.050,0
* Az értékpapír vásárlási kiadás a maradvány része.			
Bevételek	49.088,0	61.584,6	68.389,9
Ebből:			
- Költségvetési támogatás	37.334,8	37.637,8	37.637,8
- Saját bevétel	11.753,2	16.968,5	23.790,9
- Pénzforgalom nélküli bevétel		6.978,3	6.961,2

6.) *A működési előirányzatok évközi, fejezetszintű módosításai, teljesítése*

6.1. Az Akadémia rendelkezésére álló források alakulása

6.1.1. **Költségvetési támogatás**

Az Akadémia és az irányítása alá tartozó köztestületi költségvetési szervek (kutatóintézetek, egyéb intézmények), a támogatott kutatóhelyek részére, valamint a központilag kezelt feladatokra 2009-ben az Országgyűlés által elfogadott költségvetésben 37.334,8 millió Ft támogatás szerepelt, melyből az OTKA Programok támogatása 5.235,8 millió Ft volt.

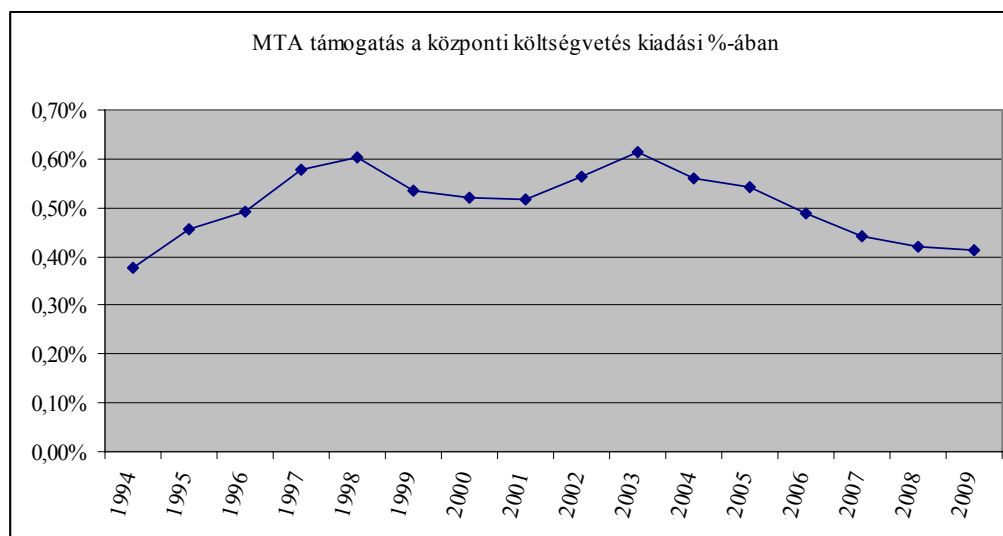
A működési és felújítási célt szolgáló támogatásból 27.915,1 millió Ft (a teljes keret 74,8%-a) átadásra került az intézmények részére. A fennmaradó 25,2% a központilag kezelt feladatok (ide értve az OTKA Programokat is) megvalósításának pénzügyi forrását jelentette.

Az Országgyűlés által jóváhagyott költségvetési keretszámok az előző évhez képest a következő jogcímeneken változtak:

<u>Jogcímek</u>	<u>millió Ft-ban</u>
2008. évi eredeti támogatási előirányzat	38.362,9
• 2008. évi illetmény-fejlesztés támogatása	818,1
• Fejlesztési forrás a tiszteletdíjak támogatásához	260,0
• Fejlesztési forrás szakmai feladatokhoz	240,0
• Közel-keleti kutatások támogatása (átvétel a Miniszterelnöki Hivataltól)	12,0
• Bolyai Műhely Alapítvány támogatása (átvétel a Miniszterelnöki Hivataltól)	13,1
• Többlettámogatás a GSZT Titkárság működtetéséhez	24,4
• Többlettámogatás a Nagy Imre Emlékház működtetéséhez	28,1
• A gazdasági válság miatti támogatáscsökkentés	- 684,1
• A 13. havi illetmény elvonása miatti támogatáscsökkentés	- 1.739,7
<u>Az Országgyűlés által elfogadott 2009. évi költségvetési támogatás összesen:</u>	<u>37.334,8</u>

A jóváhagyott költségvetési támogatás egyrészt a Kormány által elrendelt intézkedések, másrészt jogszabályi változásokkal összefüggésben 303 millió Ft-tal növekedett, így 37.637,8 millió Ft-ra módosult.

Az Akadémia támogatásának a központi költségvetés főösszegéhez viszonyított aránya az elmúlt években folyamatosan csökken:

A költségvetési támogatást érintő évközi változások jogcímei a következők voltak:

Jogcímek

millió Ft-ban

1.) Jogszabályi változással összefüggő módosítások:

Más fejezetek részére támogatás átcsoportosítás (átadás)

● OTKA témapályázatokból	- 2.951,5
○ Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium	5,7
○ Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium	21,7
○ Honvédelmi Minisztérium	3,6
○ Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium	91,5
○ Országgyűlés	0,7
○ Központi Statisztikai Hivatal	16,5
○ Egészségügyi Minisztérium	33,0
○ Oktatási és Kulturális Minisztérium	2.778,8
● Szakmai feladatokból	- 1,2
(idős akadémikusok támogatása, könyvkiadás támogatása)	
● Könyv- és folyóirat-kiadásból	- 4,6
● Sajátos nemzetközi kapcsolatok támogatásából	- 0,4
<u>Összesen:</u>	<u>- 2.957,7</u>

Más fejezetektől támogatás átvétele

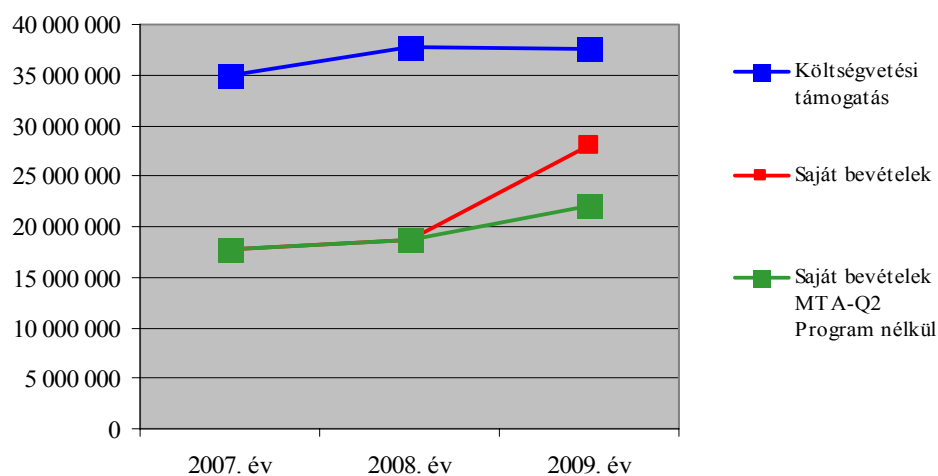
• Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztériumtól	53,0
• Oktatási és Kulturális Minisztériumtól	41,6
• Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztériumtól	15,3
• Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztériumtól	13,9
• Miniszterelnöki Hivataltól	206,9
• Szociális és Munkaügyi Minisztériumtól	12,0
• Kutatás és Technológia fejezettől	2.087,7
Összesen:	2.430,4

2.) Kormány-intézkedésekkel összefüggő módosítások:

• A 2009. évi havi kereset-kiegészítés támogatása	598,6
• Prémiumévek program kiadásainak támogatása	17,7
• GSZT konferencia támogatása	14,0
• World Science Forum támogatására	200,0
Összesen:	830,3
Támogatás-változás összesen	303,0

Az Akadémia és az irányítása alá tartozó köztestületi költségvetési szervei és feladatai költségvetési támogatásának alakulását, illetve a megszerzett saját bevételeit, valamint a ténylegesen rendelkezésre álló átlaglétszámot az **1. számú melléklet** tartalmazza.

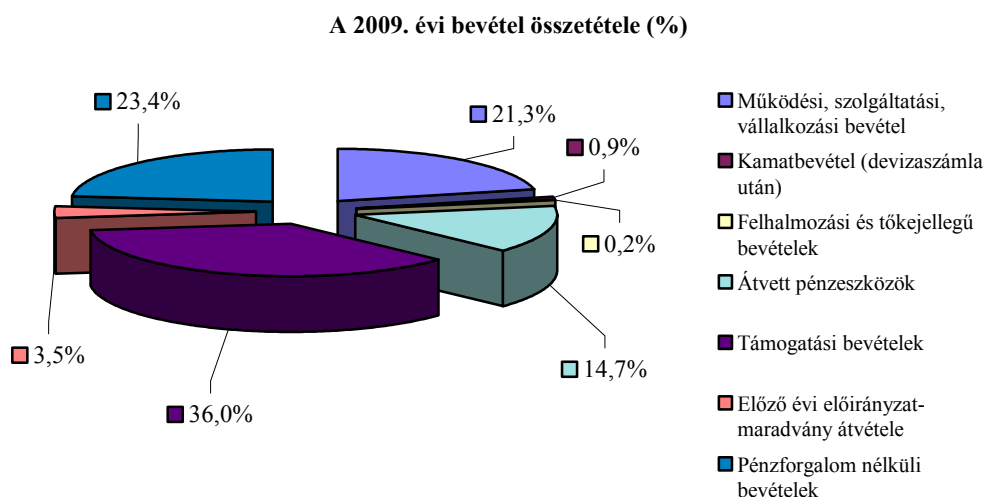
Az előző évhez képest a támogatások lényegében változatlanok maradtak, a saját bevételek növekedtek.

6.1.2. Intézményi saját bevételek

A köztisztviselési költségvetési szervezeteknek a 2009. évben is jelentős volumenű saját bevétellel járultak hozzá szakmai feladataik teljesítéséhez. Az intézményi saját bevételek a 2009. évben 27.973,9 millió Ft-ot tettek ki, mely összeg 50%-kal magasabb, mint az előző időszak teljesítménye. A bevételek közül a felhalmozási bevételek volumene alacsonyabb, mint az előző évben, az összes többi bevételi jogcímen emelkedés tapasztalható. Legnagyobb mértékben a támogatás jellegű bevételek értéke növekedett, (ezek értéke megduplázódott). Ezek alapvetően a pályázati alapon – az államháztartás alrendszereiből - elnyert támogatások. A növekedés legnagyobb tétele a Természettudományi Kutatóközpont (Q2) létrehozására átutalt (visszatérítendő) 6 milliárd Ft-os támogatás.

A bevételek jogcímenkénti összetételét és az ezekhez kapcsolódó mutatószámokat a **2. számú melléklet** részletezi.

A pályázati bevételeket alapvetően két nagy területre lehet besorolni:

- különböző központi programokból átvett – támogatási forrást nem érintő – pénzeszközök (pl. az NKTH kutatási célú támogatása, OTKA, fejezeti programok). Ezek a pályázati bevételek 2009. évben 5.245,1 millió Ft-ot tettek ki, melynek összege az előző évhez viszonyítva 6,2%-kal csökkent.
- a külföldről kapott megbízások összege a 2009. évben 3.948,7 millió Ft-ot tett ki. Ez az összeg 41 %-kal magasabb, mint az előző évi összeg.

A külföldről átvett pénzeszközökből 2.707,2 millió Ft az Európai Unió pályázatokból, 1.241,5 millió Ft nemzetközi szervezetektől és külföldi magánszervezetektől származik. Ez az összeg nem tartalmazza a strukturális alapoktól származó bevételeket.

- A működési, szolgáltatási bevételeknél a beszámolási időszakban jelentősebb, 14,3 %-os növekedés következett be.
Ezek a bevételek az intézmények alap- és vállalkozási tevékenységével összefüggésben és nem központi programokból származnak, valamint ebben a körben kerülnek kimutatásra az intézmények által végzett kiegészítő tevékenységek (pl. bérbeadás) és továbbszámlázott szolgáltatások bevételei is.
- A devizaszámlák kamatbevételeinek volumene ebben az időszakban jelentősen, 28,1 %-kal növekedett, annak ellenére, hogy a devizaszámlákon meglévő pénzeszköz állománya csökkent az előző év végi állományhoz képest.
- Az előző évi tartalékok igénybevétele 49,3%-kal emelkedett az előző évi teljesítéshez viszonyítva. A tartalékok igénybevétele az áthúzódó feladatokkal volt összefüggésben.

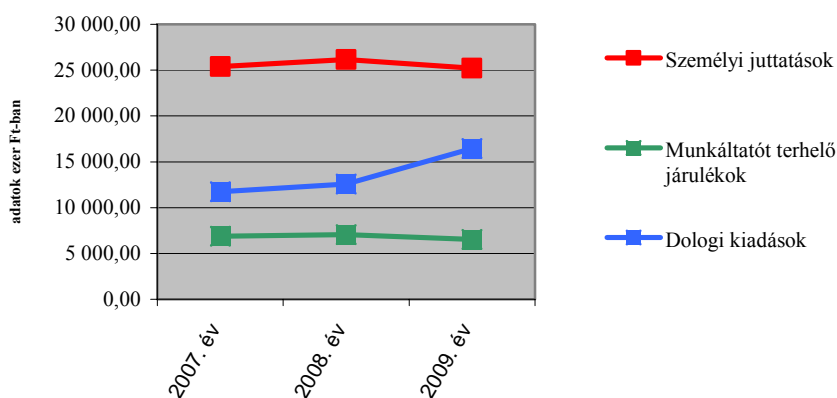
Összességében a saját bevételek még mindig jelentős részt képviselnek az intézmények gazdálkodásában, mivel a jelenlegi intézményi szervezetek fenntartása, a feladatellátások a csökkenő központi támogatások mellett csak saját bevételből finanszírozhatók.

A bevételek esetében a külföldi megbízásokból származó bevételek volumene azonos szinten maradt. Ez az akadémiai kutatóintézetek nemzetközi elismertségét jelenti, azonban változatlanul felveti azt a gondot, hogy ezeknek a forrásoknak a terhére – a rendkívül szigorú elszámolási szabályok miatt – intézményi üzemeltetési kiadások csak korlátozott mértékben számolhatók el és az általános utófinanszírozás miatt az intézetek évközi likviditási gondjai egyre gyakoribbá válnak, melyet az Akadémia saját hatáskörében már nagyon nehezen tud megoldani.

6.2. Kiadási előirányzatok teljesítése

Az intézmények tényleges kiadásai 52.442,9 millió Ft-ot tettek ki, mely összeg 4,0%-kal magasabb, mint az előző évben volt. Az intézmények legjellemzőbb - összehasonlítható - kiadási jogcímei a következők voltak:

Kiadási jogcímelek	2008.	2009.	A 2009. év adata a 2008. évhez viszonyítva (%)
	év		
Személyi juttatások	26.164,1	25.208,9	96,3
Munkáltatót terhelő járulékok	7.070,1	6.521,5	92,2
Dologi kiadások	12.557,6	16.218,3	129,2

A személyi juttatási kiadásoknál tapasztalható csökkenést az illetményemelés hiánya, illetve a 13. havi illetmény központilag történt eltörlése okozta.

A dologi kiadások 29,2%-kal növekedtek az előző évhez hasonlóan, ami jóval meghaladja a megelőző évek (6,9%-os) növekedési ütemét.

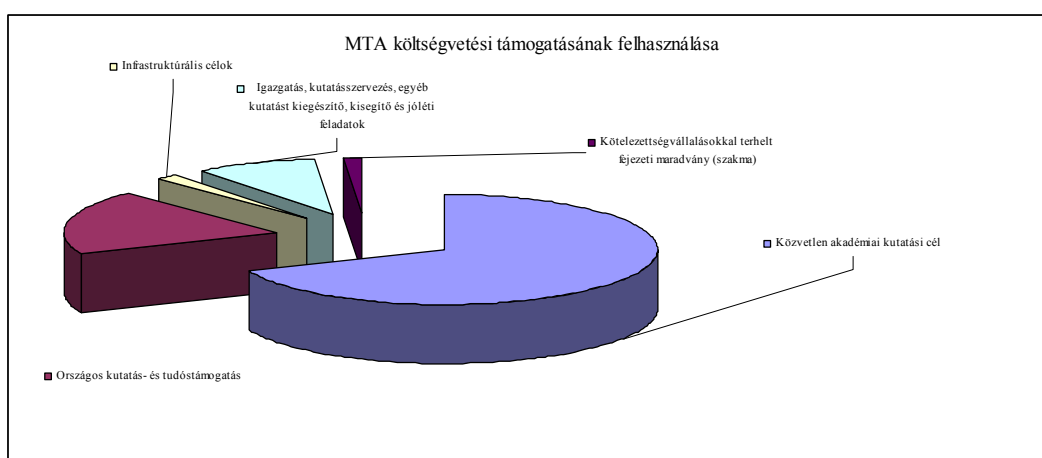
6.3. Bevételi előirányzatok teljesítése

6.3.1. A költségvetési támogatás felhasználása

A 2009-ben az Akadémia részére - OTKA Programok és Iroda költségvetése nélkül - biztosított működési és felújítási célú költségvetési támogatás felhasználásának alakulását a következő mutatószámokkal lehet jellemezni:

Felhasználás iránya	2008.év %	2009.év %
Közvetlen akadémiai kutatási célokra	70,6	68,5
Országos kutatás- és tudós támogatásra	18,6	19,3
Infrastrukturális célokra	1,8	1,6
Igazgatási, kutatás-szervezési, területi akadémiai bizottságok, jóléti és egyéb feladatokra	8,0	9,1
Kötelezettségvállalásokkal terhelt fejezeti maradvány	1,0	1,5
Összesen	100,0	100,0

A 2009. évi megoszlás:

6.3.2. Az intézményi saját bevételeket meghatározó folyamatok bemutatása

Az akadémiai intézmények – *2. számú melléklet* szerinti – saját bevételei 50%-kal emelkedtek, ez döntően a pályázati bevételek növekedésének, valamint a Természet-tudományi Kutatóközpont (Q2) létrehozására átutalt 6 milliárd Ft-os támogatásnak volt köszönhető. Az MTA-Q2 Program támogatása nélküli bevétel értéke mindössze 18%-kal emelkedett.

Az intézményi költségvetési támogatás – felújítással együtt – részaránya az összbevételben belül 57,3 %-os volt.

7.) *Vagyoni állapot alakulása*

7.1 A befektetett eszközök állományának alakulása

1. Az immateriális javak értékének alakulása

Az immateriális javakkal való gazdálkodás (kivéve a gazdasági társaság alapítása) az intézmények hatáskörében történik. A szellemi termékek esetében az egységes eljárási rend szabályozása folyamatban van.

2. Az ingatlanok értékének alakulása

Az ingatlanokkal való gazdálkodást az Akadémia központilag végzi. Az ingatlanok összesített értékét a felújítások és a beruházások növelték.

7.2 A forgóeszközök állományának alakulása

Az akadémiai intézmények eszközállományának egy részét a forgóeszközök alkotják, melyek értéke 12,3 milliárd Ft volt, mely az előző évhez viszonyítva 8,4%-kal emelkedett.

Az akadémiai vagyon alakulását a volumen-változáson túlmenően a belső összetétel alapján számított jellemző **mutatókkal** is elemezhetjük, melyek alapján megállapítható, hogy:

- A beszámolási időszakban a *forgóeszközök lekötöttsége* – azaz a készletek és a forgóeszközök aránya – 3,8%-ról 3,9%-ra emelkedett az előző időszakhoz viszonyítva. Ezzel egyidejűleg magas a szabad forgóeszközök mutatója.
- A *tőke-feszültségi mutató* - azaz a kötelezettségek és a saját forrás (saját tőke és tartalékok) aránya – 25,1%-ról 27,7%-ra emelkedett az előző évhez viszonyítva, amely a kötelezettségek volumenének 11,6%-os növekedésével, a saját tőke 1,7%-os csökkenésével, és a tartalékok 10,9%-os növekedésével van összefüggésben.
- Az intézmények likviditási helyzetét a *likviditási ráta* jellemzi, amely szerint a rövid lejáratú kötelezettségeket 2008. évben is 1,7-szeresen, míg 2009. évben 1,6-szorosan lehetett forgóeszközökből finanszírozni. Az intézmények teljes kö-

telezettség-állománya is a mobilizálható forgóeszközökből finanszírozható. Így az akadémiai intézmények likviditási helyzete jónak ítéltető meg, annak ellenére, hogy évközben több intézménynél időlegesen komoly likviditási gondok jelentkeztek.

8.) *Az Akadémia előirányzat-maradványának alakulása*

8.1 Az intézmények előirányzat-maradványának alakulása

Az Akadémia irányítása alá tartozó intézmények 2009. évi alaptevékenységével összefüggésben 6.025,5 millió Ft összegű előirányzat-maradvány keletkezett, mely az előző évhez viszonyítva 9,3 %-os növekedést mutat. A maradvány legnagyobb része áthúzódó fizetési kötelezettségekkel és kutatási megbízásokkal, pályázati előlegekkel van összefüggésben.

A maradványt 45,4 millió Ft-os önrevíziós kötelezettség terheli a társadalombiztosítási járulék 2009. második félévi csökkentéséből adódó támogatás-megtakarítás miatt.

A maradvány 80,0 %-a a kutatóintézeteknél és a támogatott kutatóhelyeken keletkezett. Az Akadémia elnöke az államháztartásért felelős miniszter felkérésének megfelelően maradványtartási kötelezettséget írt elő a kutatóintézetek, a támogatott kutatóhelyek, illetve az MTA Könyvtára részére, mely alapján a 2008. évi intézményi maradványok 75 %-át kötelezően tartalékolni kellett ahhoz, hogy fejezeti szinten 9,5 milliárd nagyságú maradvány keletkezzen az év végére.

8.2 A fejezeti kezelésű előirányzatok maradványának alakulása

Az Akadémia központi feladatainak 2009. évi maradványa 7.480,6 millió Ft volt, illetve 73,6 millió Ft az előző évek fel nem használt maradványa. Az egyes központi feladatok maradványának alakulása a következő:

	<i>millió Ft-ban</i>
Magyar Tudomány	1,6
Könyv- és folyóirat kiadás támogatása	35,7
Fiatal kutatók pályázatos támogatása	7,2
Sajátos nemzetközi kapcsolatok támogatása	118,2
Nemzetközi tagdíjak	4,1
Kutatási tematika átalakítása támogatása (Lendület program)	35,8

Szakmai feladatok teljesítésének támogatása	502,0
Gazdasági és Szociális Tanács működtetésének támogatása	19,8
Európai uniós és hazai kutatóintézeti pályázatok támogatása	3,8
MTA-Q2 Program	6.000,0
<u>OTKA Kutatási témapályázatok</u>	<u>826,0</u>
<u>Összesen:</u>	<u>7.554,2</u>

A központi feladatok maradványai a következő évre áthúzódó feladatok finanszírozásához szükségesek.

9.) *Az akadémiai intézmények vállalkozási tevékenységének alakulása*

Az akadémiai intézmények 2009. évi gazdálkodásuk során is végeztek vállalkozási tevékenységet, melynek főbb jellemzői a következők voltak:

	millió Ft-ban
▶ Vállalkozási tevékenység pénzforgalmi eredménye	735,1
▶ Alaptevékenységre felhasznált előző évek eredménye	- 155,0
▶ Alaptevékenységre felhasznált tárgyévi eredmény	- 156,5
▶ Vállalkozási tartalékba helyezhető eredmény	387,3
▶ Következő évi alaptevékenységre elkülönített eredmény	47,8
▶ Vállalkozási tevékenységet terhelő befizetési kötelezettség	36,3

10.) *Gazdasági társaságokban való akadémiai részvétel*

Az intézmények kezdeményezésére és eszközeikkel alakult társaságok részesedésével való gazdálkodást Akadémiai döntések alapján részben az intézetek végzik. A közvetlenül Akadémiai részvétellel működő társaságok részesedésével többnyire az Akadémia Vagyonkezelő Szervezete gazdálkodik, de egyes esetekben a tulajdonosi képviselő feladatát kutatóintézet látja el.

10.1. Az Akadémia közvetlen tulajdonosi részvétellel működő gazdasági társaságok 2009. évi helyzetének alakulása

Az Akadémia 2009-ban részesedést szerzett 5 millió Ft értékben a Curamach Génterápiai és Szolgáltató Kft-ben. A tulajdonosi képviselő feladatát az MTA Szegedi Biológiai Központja látja el.

A Vagyonkezelő Szervezetnél nyilvántartott, közvetlen akadémiai kezelésű társaságoktól realizált osztalékbevételek 115,3 millió Ft, mely az előző évi 69%-a. Kiemelkedően eredményesen gazdálkodik az Akadémiai Kiadó Zrt. A korábbi évek eredményes gazdálkodása közel 60 MFt-os osztalék elvonást tett lehetővé az Akadimpex Kft-től. Az elért osztalék bevétel aránya a kezelt részesedések állományához viszonyítva 19%-os.

10.2. Az Akadémia által alapított költségvetési szervek részvétele vállalkozásokban

Az Atommagkutató Intézet a pólusprogramokhoz kapcsolódóan két projektceget alapított 2009-ben, a PHARMATOM HUNGARIA Kft-t 720 ezer Ft értékben és az ICONO-Pharma Innovációs és Technológiai Szolgáltató Központ Kft-t 200 ezer Ft értékben.

Az intézmények osztalékbevételei 24,3 millió Ft-ot realizáltak, mely az előző évhez viszonyítva 44%-kal nőtt. Az elért osztalék bevétel aránya a részesedések állományához viszonyítva, 21%-os.

11.) Lakásépítési támogatás

A Központi Lakásépítési Alapból a 2009. évben 30 fő részesült munkáltatói kölcsönben. A kifizetett kölcsön legalacsonyabb összege 250 ezer Ft, míg legmagasabb összege 1.000 ezer Ft volt.

A 30 fő részére folyósított kölcsön összege 12.950 ezer Ft volt. A Központi Lakásépítési Alapból 1971. évtől 2009. december 31-ig 2.240 fő részére folyósított munkáltatói kölcsönt.

A Lakásépítési Alap 2009. december 31-i záró egyenlege: 62.782 ezer Ft volt.

II.

Költségvetési címenkénti indoklás

1/1.CÍM: MTA TITKÁRSÁGA

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. *A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe*

A cím ÁHT-azonosítója: 006826

A címhez az MTA fejezet igazgatását végző MTA Titkársága tartozik.

Az intézmény státusztörvény szerinti besorolása: közhatalmi költségvetési szerv

1.2. *Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása*

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. *A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése*

Az MTA Titkárság főbb feladatai:

- A fejezet irányítási tevékenységének ellátása,
- A Titkárság létszám- és illetménygazdálkodása,
- A Tudományos Testületi Titkárság keretén belül működő tudományos osztályok, valamint bizottságaik, illetve munka- és albizottságaik feladatai,
- Nemzetközi kapcsolatok feladatainak ellátása,
- Kiküldetéssel, reprezentációval, munkába járással kapcsolatos, valamint egyéb személyi kifizetések (pl.: elnöki, főtitkári jutalom) teljesítése,
- A működéshez szükséges irodaszerek, könyvek, nyomtatványok, folyóiratok biztosítása, az intézmény üzemeltetéséhez szükséges postai és egyéb szolgáltatások biztosítása,
- Gazdasági és Szociális Tanács Titkárságának Akadémián belüli működésének teljes körű pénzügyi és számviteli lebonyolítása,
- Az MTA brüsszeli képviselői irodájának fenntartásával és működésével kapcsolatos pénzügyi elszámolások,
- WSF Titkárság működésének pénzügyi-számviteli feladatainak ellátása,

- Doktori Tanács Titkárság működtetése, ezen belül a doktori tiszteletdíjak, Bolyai János ösztöndíj folyósítása,
- Akadémikusok tiszteletdíjának folyósítása.

1.4. Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések

A Nemzetközi Együttműködési Iroda 2008. december 31-én megszűnt. A nemzetközi kapcsolatokkal kapcsolatos feladatait az MTA Titkárságának a Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya és a Pénzügyi Főosztálya vette át jogutódként. Az MTA kommunikációs (sajtókapcsolatok, honlap-üzemeltetés stb.) feladatok a korábbi Kommunikációs Igazgatóságtól a Kommunikációs Főosztályhoz kerültek.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. Előirányzatok és teljesítések alakulása

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	1.320,0	1.212,1	1.816,0	1.633,7	123,8	90,0
Ebből:						
személyi juttatás	874,8	830,4	1.009,9	936,2	107,0	92,7
központi beruházás						
Folyó bevétel	105,2	33,2	133,2	131,5	125,0	98,7
Támogatás	1.252,0	1.178,9	1.579,3	1.579,3	126,1	100,0
Előirányzat-maradvány	66,3		103,5	103,5		100,0
Létszám (fő)	149	167	169	161	108,1	95,3

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	1.212,1	33,2	1.178,9	830,4
Módosítások jogcímenként				
Havi kereset-kiegészítés támogatása	18,0		18,0	13,8
Prémiumévek program támogatása	2,6		2,6	2,0
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	15,5		15,5	0,6
Többletfeladat ellátásának támogatása	350,3		350,3	99,0
1026/2009. Korm.határozat alapján	14,0		14,0	2,0
Többletbevétel	24,2	24,2		5,8
Előző évi működési maradvány átvétel	75,8	75,8		20,5
Előirányzat-maradvány igénybevétele	103,5	103,5		43,6
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás				-7,8
2009. évi módosított előirányzat	1.816,0	236,7	1.579,3	1.009,9

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	830,4	1.009,9	936,2
Munkaadókat terhelő járulékok	251,3	312,8	270,1
Dologi kiadások	115,1	458,2	398,9
Működési célú pénzeszköz átadások		0,5	0,5
Támogatásértékű működési kiadás	0,3	1,4	1,4
Előző évi maradványátadás		11,2	11,2
Intézményi beruházási kiadás		7,0	2,4
Kölcsönök	15,0	15,0	13,0
Kiadások összesen	1.212,1	1.816,0	1.633,7

2.2.2. *A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása*

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	799,4	163	837,4	158
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	17,5	4	14,6	3
Állományba nem tartozók	13,5		84,2	
Összesen	830,4	167	936,2	161

Létszámok alakulása	2008. év	2009. év	Változás (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	145	158	109,0
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	4	3	75,0
Összesen	149	161	108,1

Átlagilletmények alakulása	a 2008. évben		a 2009. évben	
	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	467,2	365,5	441,7	339,2
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	457,9	418,7	404,9	351,5
Összesen	466,9	366,9	441,0	339,4

2.2.3. *A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

Dologi kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	17,4	31,8	31,5
Kommunikációs kiadások	34,0	40,6	38,1
Szolgáltatási kiadások	23,2	39,1	37,3
Áfa-kiadások	16,5	39,6	34,2
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások	4,3	171,9	167,9
Szellemi tevékenység végzése	10,5	41,1	34,8
Egyéb dologi kiadások	5,9	50,1	35,6
Különféle költségvetési befizetések		2,6	2,6
Adók, díjak, befizetések	3,3	39,6	14,8
Realizált árfolyamveszteségek		1,8	2,1
Dologi kiadások összesen	115,1	458,2	398,9

2.2.4. A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása

Az intézménynek felújítási kiadása nem volt.

millió Ft-ban, egy tizedessel

Beruházási kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Immateriális javak		5,7	2,0
Beruházások áfája		1,4	0,4
Beruházási kiadások összesen		7,0	2,4

2.3. A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Intézményi működési bevételek	18,2	23,1	23,4
Támogatásértékű működési bevételek		14,2	14,2
Egyéb működési célú pénzeszközátvételek		5,1	5,1
Előző évi maradvány-átvételek		75,8	75,8
Előző évi maradvány igénybevétel		103,5	103,5
Kölcsönök	15,0	15,0	13,0
Költségvetési támogatás	1.178,9	1.579,3	1.579,3
Bevételek összesen	1.212,1	1.816,0	1.814,3

2.4. Előirányzat-maradvány

2.4.1. A 2008. évi előirányzat-maradvány

A 2008. évben 103,5 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2009. évben teljes egészében felhasználásra került.

2.4.2. A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	182,3
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	-1,7
Összesen	180,6
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	-
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	180,6
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	137,4
Szabad előirányzat-maradvány	36,5

3. Egyéb

3.1. A gazdálkodás és a vagyonváltozás összefüggései, az intézményi vagyon állományváltozásának értékelése

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Vagyon alakulása</i>	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök	73,4	71,1	96,9
Forgóeszközök	201,4	283,6	140,8
Saját tőke	138,0	124,9	90,5
Tartalékok	103,5	180,6	174,4
Kötelezettségek	33,3	49,2	147,7
Eszközök/Források összesen	274,8	354,7	129,1

3.2. A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása

A címhez tartozó intézmény a 2009. évben vállalkozási tevékenységet nem végezett.

3.3. A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonkezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok

A címhez tartozó intézménynek nincs érdekeltsége gazdasági társaságokban, alapítványokban.

1/2.CÍM: DOKTORI TANÁCS TITKÁRSÁGA ÉS BOLYAI ÖSZTÖNDÍJAK

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. *A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe*

A cím ÁHT-azonosítója: 006848

A Doktori Tanács Titkársága feladatai közé tartozik az MTA doktora cím elnyerése érdekében benyújtott pályázatok elbírálása, gondozása az 1994. évi XL. törvény, valamint az MTA Doktori Szabályzata alapján. A doktori címmel rendelkezőknek tiszteletdíj folyósítása a többször módosított 4/1995. (I. 20.) Korm. rendelet és a tárgyévi költségvetésről szóló törvény alapján történik.

A Tudományos Minősítő Bizottság jogutódjaként a tudomány doktora, illetve kandidátusa fokozatok honosítása az 55/1995. (V. 17.) Kormányrendelet alapján kerül lebonyolításra.

A Doktori Tanács Titkársága a Vezetői Kollégium 1997. november 12-ei döntése alapján ellátja a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj ügyintézésével és Kuratórium és a szakértői kollégiumok működésével kapcsolatos titkársági feladatokat.

Így feladata a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj kifizetése a 316/2001. (XII. 28.) Korm. rendelettel módosított 156/1997. (IX. 19.) Korm. rendelet, a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Szabályzata és a tárgyévi költségvetésről szóló törvény alapján.

1.2. *Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása*

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. *A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése*

Az MTA Doktori Tanács Titkársága 2009. évi gazdálkodásában az alábbi jogcímeken történtek kifizetések:

- az MTA doktora címmel járó tiszteletdíj, valamint a tudomány kandidátusa fokozat után járó illetmény kiegészítés folyósítása,
- Bolyai János Kutatási Ösztöndíj folyósítása,

- megbízási díj kifizetések a nem akadémikus szakértőknek, bírálóknak, bíráló bizottság tagjainak,
- a bíráló bizottság tagjainak útiköltség kifizetés,
- a Doktori Tanács és a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj Kuratóriuma működéséhez szükséges irodaszerek, nyomtatványok stb. beszerzése
- a Doktori Tanács és a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj ünnepélyes rendezvényeinek kiadásai,
- üzemeltetéshez szükséges posta és egyéb (üzemeltetési, fenntartási, valamint pénzügyi) szolgáltatások kiadásai.

Doktori tiszteletdíjak

A doktori tiszteletdíjakat a 19/2001. (II. 12.) és a 350/2006. (XII.23.) Korm. rendelettel módosított 4/1995. (I. 20.) Korm. rendelet alapján kell folyósítani. A tiszteletdíj mértéke az alábbiak szerint alakult:

Munkaviszonnal rendelkező doktorok, valamint

1995. január 1. után nyugdíjba vonuló doktorok esetén 90.000,- Ft/fő/hó

1994. december 31-én már nyugdíjas doktorok esetén 86.000,- Ft/fő/hó

2008. december 31-én záró létszám: 2.622 fő

2009. december 31-én záró létszám: 2.646 fő

A 2009. év folyamán 54 fő részére szűnt meg a tiszteletdíj folyósítása halálozás miatt. Az "MTA Doktora" cím 76 főnek lett odaítélve, a felfüggesztett állományból 2 fő részére újból indult a folyósítás.

Kandidátusi illetménykiegészítés

A tudomány kandidátusa részére az 55/1995. (V. 17.) számú Korm. rendelet értelmében a fokozat megszerzését követő hónap első napjától öt éven keresztül havi 3.000,- Ft illetménykiegészítés jár.

2008. december 31-én záró létszám 11 fő

2009. december 31-én záró létszám 8 fő

Az év folyamán 1 fő részére kandidátusi fokozat odaítélésére került sor, 4 fő részére az illetménykiegészítés folyósítása befejeződött az öt éves időszak letelte miatt.

Bolyai János Kutatási Ösztöndíj

Az ösztöndíj mértéke a 2008. évhez képest változott, havi 124.500,- Ft/fő/hó.

2008. december 31-i záró létszám 475 fő

2009. december 31-i záró létszám 548 fő

Az ösztöndíj határozott időre 1, 2 vagy 3 évre nyerhető el. A meghatározott időszak letelte, valamint egyéb kilépés miatt 132 fő részére szűnt meg az ösztöndíj folyósítása.

2009. szeptember 1-jétől 205 fő ösztöndíjas került felvételre.

1.4. Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések

Az intézményen belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. Előirányzatok és teljesítések alakulása

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	4.077,7	4.559,7	4.710,3	4.086,9	100,2	86,8
Ebből:						
személyi juttatás	3.527,6	3.943,1	4.054,2	3.547,0	100,5	87,5
központi beruházás						
Folyó bevétel	18,7	22,0	22,0	15,0	80,2	68,2
Támogatás	4.091,5	4.537,7	4.535,1	4.535,1	110,8	100,0
Előirányzat-maradvány	120,7		153,2	153,2		100,0
Létszám (fő)						

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	4.559,7	22,0	4.537,7	3.943,1
Módosítások jogcímenként				
Többletfeladat ellátásának támogatása	-2,6		-2,6	
Előirányzat-maradvány igénybevétele	153,2	153,2		111,1
2009. évi módosított előirányzat	4.710,3	175,2	4.535,1	4.054,2

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	3.943,1	4.054,2	3.547,0
Munkaadókat terhelő járulékok	572,8	613,8	503,3
Dologi kiadások	43,8	42,2	36,5
Támogatásértékű működési kiadás		0,1	0,1
Kiadások összesen	4.559,7	4.710,3	4.086,9

2.2.2. A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Állományba nem tartozók	3.943,1	-	3.547,0	-
Összesen	3.943,1	-	3.547,0	-

A személyi juttatási kiadásokhoz létszám nem kapcsolódik.

2.2.3. *A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

Dologi kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	7,6	8,1	6,8
Kommunikációs kiadások	2,2	0,9	
Szolgáltatási kiadások	14,7	14,2	12,6
Áfa-kiadások	5,3	5,4	4,3
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások	4,7	3,7	3,1
Egyéb dologi kiadások	9,3	9,0	8,8
Különféle költségvetési befizetések		0,9	0,9
Dologi kiadások összesen	43,8	42,2	36,5

2.2.4. *A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása*

A címhez tartozó intézmény felhalmozási kiadásokat nem teljesített.

2.3. *A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Intézményi működési bevételek	22,0	22,0	15,0
Előző évi maradvány igénybevétel		153,2	153,2
Költségvetési támogatás	4.537,7	4.535,1	4.535,1
Bevételek összesen	4.559,7	4.710,3	4.703,3

2.4. *Előirányzat-maradvány*

2.4.1. *A 2008. évi előirányzat-maradvány*

A 2008. évben 153,2 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2009. évben teljes egészében felhasználásra került.

2.4.2. *A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai*

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	623,3
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	-7,0
<i>Összesen</i>	<i>616,4</i>
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	6,1

Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	610,3
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	163,7
Szabad előirányzat-maradvány	446,6

3. Egyéb

3.1. A gazdálkodás és a vagyonváltozás összefüggései, az intézményi vagyon állományváltozásának értékelése

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Vagyon alakulása</i>	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök			
Forgóeszközök	153,4	616,4	401,8
Saját tőke	-1,1	-0,2	
Tartalékok	153,2	616,4	402,3
Kötelezettségek	1,3	0,2	153,8
Eszközök/Források összesen	153,4	616,4	401,8

3.2. A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása

A címhez tartozó intézmény a 2009. évben vállalkozási tevékenységet nem végzett.

3.3. A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonkezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok

A címhez tartozó intézménynek nincs érdekeltsége gazdasági társaságokban, alapítványokban.

1/3.CÍM: AKADÉMIKUSI TISZTELETDÍJAK ÉS HOZZÁTARTOZÓI ELLÁTÁSOK

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. *A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe*

A cím ÁHT-azonosítója: 006859

A címnél kerülnek elszámolásra az MTA hazai tagjai részére folyósított tiszteletdíjak, valamint az akadémikus elhalálása esetén folyósított hozzátartozói ellátási díjak (özvegyi ellátási díj, árvaellátási díj).

1.2. *Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása*

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. *A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése*

1.4. *Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések*

Az intézményen belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. *Előirányzatok és teljesítések alakulása*

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	2.045,9	2.125,4	2.168,9	2.006,5	98,1	92,5
Ebből:						
személyi juttatás	1.843,1	1.917,3	1.953,5	1.807,8	98,1	92,5
központi beruházás						
Folyó bevétel	0,4					
Támogatás	2.077,0	2.125,4	2.125,4	2.125,4	100,0	100,0
Előirányzat-maradvány	12,0		43,5	43,5		100,0
Létszám (fő)						

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	2.125,4		2.125,4	1.917,3
Módosítások jogcímenként				
Előirányzat-maradvány igénybevétele	43,5	43,5		36,2
2009. évi módosított előirányzat	2.168,9	43,5	2.125,4	1.953,5

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	1.917,3	1.953,5	1.807,8
Munkaadókat terhelő járulékok	206,4	213,6	197,0
Dologi kiadások	1,7	1,8	1,7
Kiadások összesen	2.125,4	2.168,9	2.006,5

2.2.2. A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Állományba nem tartozók	1.917,3		1.807,8	
Összesen	1.917,3		1.807,8	

2.2.3. A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Dologi kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés		0,2	0,2
Szolgáltatási kiadások	1,7	1,5	1,4
Áfa-kiadások		0,1	0,1
Dologi kiadások összesen	1,7	1,8	1,7

2.2.4. A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása

A címhez tartozó intézmény felhalmozási kiadásokat nem teljesített.

2.3. A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Előző évi maradvány igénybevétel		43,5	43,5
Költségvetési támogatás	2.125,4	2.125,4	2.125,4
Bevételek összesen	2.125,4	2.168,9	2.168,9

2.4. Előirányzat-maradvány

2.4.1. A 2008. évi előirányzat-maradvány.

A 2008. évben 43,5 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2009. évben teljes egészében felhasználásra került.

2.4.2. A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	162,4
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	0
Összesen	162,4
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	-
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	162,4
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	72,1
Szabad előirányzat-maradvány	90,3

3. Egyéb

3.1. A gazdálkodás és a vagyonváltozás összefüggései, az intézményi vagyon állományváltozásának értékelése

millió Ft-ban, egy tizedessel

Vagyon alakulása	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök			
Forgóeszközök	43,5	162,4	373,3
Saját tőke	-0,1	-0,1	100,0
Tartalékok	43,5	162,4	373,3
Kötelezettségek	0,1	0,1	100,0
Eszközök/Források összesen	43,5	162,4	373,3

3.2. *A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása*

A címhez tartozó intézmény a 2009. évben vállalkozási tevékenységet nem végzett.

3.3. *A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonkezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok*

A címhez tartozó intézménynek nincs érdekeltsége gazdasági társaságokban, alapítványokban.

1/4.CÍM: MTA KÖZTESTÜLETI FELADATOK

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. *A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe*

A cím ÁHT-azonosítója: 270334

A köztestületi feladatok közé tartoznak:

- Köztestületi feladatok ellátása, ideértve a közgyűlésekkel kapcsolatos feladatokat.
- Határon túli magyarok tudományos titkárságának „Kapcsolatok program”-jának teljes körű lebonyolítása pénzügyi és számviteli szempontból.
- Különböző pályadíjak, kegyeleti kiadások, tudóssegélyek számfejtése, kifizetés, folyósítása

1.2. *Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása*

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. *A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése*

1.4. *Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések*

Az intézményen belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. *Előirányzatok és teljesítések alakulása*

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	138,8	149,9	133,8	115,2	83,0	86,1
Ebből:						
személyi juttatás	48,0	45,0	47,6	40,6	84,6	85,3
központi beruházás						

Folyó bevétel	12,4		6,2	6,2	50,0	100,0
Támogatás	134,6	149,9	102,6	102,6	76,2	100,0
Előirányzat-maradvány	16,8		25,0	25,0	148,8	100,0
Létszám (fő)						

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	149,9		149,9	45,0
Módosítások jogcímenként				
Havi kereset-kiegészítés támogatása				
Prémiumévek program támogatása				
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	3,9		3,9	
Többletfeladat ellátásának támogatása	-51,2		-51,2	-1,8
Többletbevétel	3,3	3,3		2,8
Előző évi működési maradvány átvétel	2,9	2,9		
Előirányzat-maradvány igénybevétele	25,0	25,0		3,2
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás				-1,6
2009. évi módosított előirányzat	133,8	31,2	102,6	47,6

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	45,0	47,6	40,6
Munkaadókat terhelő járulékok	8,2	11,0	8,7
Dologi kiadások	91,0	64,9	55,6
Működési célú pénzeszköz átadások	5,7	9,8	9,8
Támogatásértékű működési kiadás		0,5	0,5
Kiadások összesen	149,9	133,8	115,2

2.2.2. *A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása*

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Állományba nem tartozók	45,0		40,6	
Összesen	45,0		40,6	

2.2.3. *A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

Dologi kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	3,5	2,7	2,7
Kommunikációs kiadások	4,0	7,7	7,6
Szolgáltatási kiadások	1,1	1,2	0,7
Áfa-kiadások	12,3	6,8	6,3
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások	23,5	11,5	10,3
Szellemi tevékenység végzése	12,0	7,7	7,0
Egyéb dologi kiadások	27,8	18,7	16,0
Adók, díjak, befizetések	6,8	8,6	5,0
Dologi kiadások összesen	91,0	64,9	55,6

2.2.4. *A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása*

A címhez tartozó intézmény felhalmozási kiadásokat nem teljesített.

2.3. *A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Támogatásértékű működési bevételek		3,3	3,3
Előző évi maradvány-átvételek		2,9	2,9
Előző évi maradvány igénybevétel		25,0	25,0
Költségvetési támogatás	149,9	102,6	102,6
Bevételek összesen	149,9	133,8	133,8

2.4. Előirányzat-maradvány

2.4.1. A 2008. évi előirányzat-maradvány

A 2008. évben 25,0 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2009. évben teljes egészében felhasználásra került.

2.4.2. A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	18,6
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	0
Összesen	18,6
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	0,8
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	17,8
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	14,5
Szabad előirányzat-maradvány	3,3

3. Egyéb

3.1. A gazdálkodás és a vagyonszerzés összefüggései, az intézményi vagyonszerzés értékelése

millió Ft-ban, egy tizedessel

Vagyonszerzés alakulása	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök			
Forgóeszközök	25,0	18,6	74,4
Saját tőke	-20,2	-1,8	
Tartalékok	25,0	18,6	74,4
Kötelezettségek	20,2	1,8	8,9
Eszközök/Források összesen	25,0	18,6	74,4

3.2. A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása

A címhez tartozó intézmény a 2009. évben vállalkozási tevékenységet nem végzett.

3.3. A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonkezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok

A címhez tartozó intézménynek nincs érdekeltsége gazdasági társaságokban, alapítványokban.

2. CÍM: SZÉCHENYI IRODALMI ÉS MŰVÉSZETI AKADÉMIA

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. *A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe*

A cím ÁHT-azonosítója: 011307

A Magyar Tudományos Akadémia Közgyűlése 1992. májusában alapította meg a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémiát.

Az Akadémiának jelenleg 86 élő tagja van. Közülük 49 senior (hetven éven felüli) rendes tag. Élő tiszteleti tagjaik száma jelenleg: 12.

Az intézmény státusztörvény szerinti besorolása: közintézmény

1.2. *Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása*

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. *A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése*

A Széchenyi Akadémia 2008. december 15-i közgyűlésén új vezetőket választott a tagság: Dobszay László Széchenyi-díjas zenetörténész elnöknek, a József Attila-díjas Ferencz Győző költő–irodalomtörténész–tanárt ügyvezető elnöknek választották meg. Március elején Pálinkás József Elnök Úrral egyetértésben kijelölték az MTA és a Széchenyi Akadémia közötti kapcsolattartókat: az MTA részéről két akadémikus: Marosi Ernő művészettörténész és Somfai László zenetörténész, a Széchenyi Akadémia részéről Ferencz Győző és Jeney Zoltán zeneszerző kapott megbízást.

Május 6-án rendkívüli közgyűlést tartottak. Módosították alapszabályukat.

A Széchenyi Akadémia legfontosabb nyilvános programjai időrendben

Az MTA 2009. május 6-i közgyűlése idején egész napos szimpóziumot rendezett a Széchenyi Akadémia Csoport és egyén a 20. század magyar művészetében címmel (irodalom, képzőművészet, zene, filmművészet).

Július 10-én megnyitották Hajnal Gabriella Munkácsy Mihály-díjas kárpitművész életmű-kiállítását, és bemutatták a művésznak a Széchenyi Akadémia kiadásában, az NKA támogatásával megjelent életműalbumát.

Szeptember 25-én különleges hangversennyel emlékeztek meg Bartók Béla halálának évfordulójáról. A Széchenyi Akadémia zeneszerzői komponáltak új művet Bartók tiszteletére, és választottak darabot Bartók Mikrokozmoszából. A műveket a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zongorista doktorosztályának fiatal művészei adták elő.

Október 19-én rendes taggá fogadták Kertész Imre író.

Felkérésre, a Széchenyi Akadémia rendezte meg a Haydn-év apropóján a *Haydn mindenkinék* című, beszélgetéssel egybekötött koncertet, és a Radnóti-év alkalmából, a Radnóti Miklós Gimnáziummal közös eseménysorozatot.

December elején jelent meg, a Széchenyi Akadémia kiadásában, az *Hommage à Kosáry Domokos* (Szerk.: Ferch Magda – Ormos Mária) című háromnyelvű kötet – új írásokkal, több eddig publikálatlan dokumentummal és 48 oldalas képmelléklettel –, amelynek anyagi fedezetét sokféle forrásból teremtették elő.

December 10-i közgyűlésükön új tagokat választottak.

A testület elszántan törekszik arra, hogy az általa képviselt szellemi javakat megismertesse a társadalom szélesebb köreivel, főként az ifjúsággal. Az események szervezésében azonban szinte leküzdhetetlen akadály, hogy a Széchenyi Akadémia költségvetése – a többi kulturális intézményéhez hasonlóan – megalakítása óta (1992) alig változott, miközben az árak a kilencvenes évek elején ismertnek a sokszorosára emelkedtek. Szakmai programokra szinte kizárólag külső forrásokból tudták előteremteni a fedezetet.

1.4. Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések

Az intézményen belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. Előirányzatok és teljesítések alakulása

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	17,4	15,8	23,7	19,1	109,8	85,2

Ebből:						
személyi juttatás	10,0	9,8	9,9	8,8	88,0	88,9
központi beruházás						
Folyó bevétel	0,5	2,4	5,2	3,6	720,0	69,2
Támogatás	16,9	13,4	18,5	18,5	109,5	100,0
Előirányzat-maradvány						
Létszám (fő)	2	2	2	2	100,0	100,0

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	15,8	2,4	13,4	9,8
Módosítások jogcímenként				
Havi kereset-kiegészítés támogatása	0,2		0,2	0,1
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	0,4		0,4	
Többletfeladat ellátásának támogatása	4,5		4,5	
Többletbevétel	2,8	2,8		
2009. évi módosított előirányzat	23,7	5,2	18,5	9,9

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	9,8	9,9	8,8
Munkaadókat terhelő járulékok	2,9	3,0	2,7
Dologi kiadások	2,5	10,8	7,6
Intézményi beruházási kiadás	0,6		
Kiadások összesen	15,8	23,7	19,1

2.2.2. *A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása*

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	7,6	1	7,0	1
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	1,1	1	1,2	1
Állományba nem tartozók	1,1		0,6	
Összesen	9,8	2	8,8	2

Létszámok alakulása	2008. év	2009. év	Változás (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	1	1	100,0
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	1	1	100,0
Összesen	2	2	100,0

Átlagilletmények alakulása	a 2008. évben		a 2009. évben	
	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	634,3	570,4	582,5	550,8
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	102,3	80,3	98,6	80,5
Összesen	368,3	325,3	340,5	315,6

2.2.3. *A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

Dologi kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	0,5	0,5	0,3
Kommunikációs kiadások	0,6	0,6	0,5
Szolgáltatási kiadások	0,2	0,3	0,1
Áfa-kiadások	0,2	0,2	0,4
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások	0,2	0,2	0,1
Egyéb dologi kiadások	0,7	9,0	6,2
Adók, díjak, befizetések	0,1		
Dologi kiadások összesen	2,5	10,8	7,6

2.2.4. A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Beruházási kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Gépek, berendezések, felszerelések	0,5		
Beruházások áfája	0,1		
Beruházási kiadások összesen	0,6		

2.3. A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Intézményi működési bevételek	0,5	0,5	0,3
Támogatásértékű működési bevételek	1,0	3,5	2,5
Egyéb működési célú pénzeszközátvételek	0,9	1,2	0,8
Költségvetési támogatás	13,4	18,5	18,5
Bevételek összesen	15,8	23,7	22,1

2.4. Előirányzat-maradvány

2.4.1. A 2008. évi előirányzat-maradvány

A 2008. évben maradvány nem keletkezett.

2.4.2. A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	4,7
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	-1,7
<i>Összesen</i>	<i>3,0</i>
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	-
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	3,0
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	3,0
Szabad előirányzat-maradvány	0

3. Egyéb

3.1. *A gazdálkodás és a vagyonváltozás összefüggései, az intézményi vagyon állományváltozásának értékelése*

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Vagyon alakulása</i>	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök	0,3	0,2	66,7
Forgóeszközök		3,0	
Saját tőke	0,3	0,2	66,7
Tartalékok		3,0	
Kötelezettségek			
Eszközök/Források összesen	0,3	3,2	1.066,7

3.2. *A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása*

A címhez tartozó intézmény a 2009. évben vállalkozási tevékenységet nem végzett.

3.3. *A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonkezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok*

A címhez tartozó intézménynek nincs érdekeltsége gazdasági társaságokban, alapítványokban.

3. CÍM: MTA KÖNYVTÁRA

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. *A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe*

A cím ÁHT-azonosítója: 006860

A címhez az MTA Könyvtára tartozik.

Az intézmény státusztörvény szerinti besorolása: közintézmény

1.2. *Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása*

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. *A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése*

Kiemelkedő programok

Radnóti Miklós halálának 100. évfordulója alkalmából kiállítást rendeztek a Radnóti özvegye által 2008-ban adományozott Radnóti hagyatékából. Bolyai János Kézirattárban őrzött Appendix-e és a Keleti Gyűjtemény Körösi Csoma Archívuma felkerült az UNESCO Világemlékezet listájára.

Szervezeti változások

A több fórum által jóváhagyott és elfogadott stratégiai terv alapján megkezdték a könyvtári munkafolyamatok átszervezését és korszerűsítését. Ebben az évben a Gyűjteményfeltáró Osztály munkájának átszervezése, hatékonyabbá tétele valósult meg azáltal, hogy a tartalmi és formai feltárást összevonták.

Állománygyarapítás

Információhordozó beszerzésére összesen 112,7 millió Ft-ot költöttek. A Gyűjteményszervezési Osztály 2009-ben 57,3 millió Ft-ot fordított állománygyarapításra. A leltározott tételek száma 9.810 könyvtári egység volt. 2009-ben 3.002 könyvet vásároltak 26,6 millió Ft értékben, ebből 1.675 kötet magyar nyelvű kiadvány. Az 1.951 kurrens folyóiratot tartalmazó állományunk gyarapítására 30,7 millió Ft-ot költöttek, ebből a külföldi folyóiratok ára 28,9 millió Ft-ot tett ki. Nemzetközi kiadványcserére, könyvek és folyóiratok (jórészt Acták) beszerzésére 36,6 millió Ft-ot fordítottak. Év közben 9

partner mondta le a cserét, rájuk 2009-ben 455.884 Ft-ot költöttek. A cserében kapott dokumentumok értéke 39 millió Ft, tehát közel azonos a kiküldött anyag értékével. A hagyományos dokumentumok mellett, a növekvő igényeknek megfelelően, egyre több elektronikus forrás elérését teszik lehetővé olvasóik számára. 2009-ben öt adatbázisra fizettek elő 4,9 millió Ft értékben. Konzorciumi formában öt általános, átfogó adatbázisra fizettek elő, amelynek önrésze 4,8 millió Ft, továbbá négy adatbázis előfizetési árának 75%-át saját forrásból biztosították közel 2,4 millió Ft értékben. Immár második éve, hogy e-könyv csomagokat is tudnak vásárolni az akadémiai intézetekkel közösen. Ez a vásárlás az Elsevier Kiadónál 2009-ben lemondott folyóiratok kötelező kompenzációja 6,7 millió Ft értékben, amelyet az MTA központi forrásból biztosított. Nagy értékű ajándékokkal gyarapodott a Kézirattár: az Eri Székely (Zürich) tulajdonában lévő Ady: *Vallomás a patriotizmusról* című, lappangó kézirattal és Harsányi János Nobel-díjas közgazdász leveleinek egy részével.

Feldolgozás

Teljes körűen feldolgozták a könyvtárba újonnan beszerzett dokumentumokat, és számítógépre vitték a kölcsönzésből visszakerült, az ALEPH rendszerben nem szereplő műveket, párhuzamosan az 1986 előtti cédulakatalógusok anyagának retrospektív feldolgozásával. 2009-ben összesen 11.271 számítógépes rekordot készítettek el, ebből 4.911 volt az újonnan feldolgozott dokumentumok száma. Ezt egészítették ki a retrospektív feldolgozás (kölcsönzésből visszakerült és egyéb, rekatalogizált könyvek) rekordjai (2.546), az újonnan leírt sorozati (460) és authority (2980) rekordok, valamint az ezekhez kapcsolódó utalások (374), melyekhez 23.251 alkalmazott tárgyszó kapcsolódik.

További programok

2009. júniusában megnyílt az OTKA Irodával közösen működtetett, jelenleg 2070 pályázati zárójelentést tartalmazó REAL repozitóriumunk (<http://real.mtak.hu/>). 2009 decemberére technikailag elkészült a második gyűjtemény, az MTA Doktora (ill. a régebbi kandidátusi) cím elnyeréséért benyújtott dolgozatok tára is. Csatlakoztak a HUNOR (HUNGarian Open Repositories) konzorciumhoz. Felújították a kapcsolatukat a közép-európai társadalom- és bölcsészettudományi folyóiratok adatbázisával, (CEJSH). Elkezdték az Országos Széchényi Könyvtár által működtetett HUMANUS

adatbázisba szánt periodikák feldolgozását. Új digitális gyűjteményeket hoztak létre Bolyai Jánosról (<http://bolyai.mtak.hu/>), és Gábor Dénesről.

(<http://gabordenes.mtak.hu/>)

Informatika

Az olvasótermi gépállomány és az interfész megújult, a nyilvános WiFi rendszer bővült. Implementálták a könyvtári integrált rendszer (ALEPH) új verzióját, frissítették a kiegészítő alkalmazásokat (SFX, MetaLib). Új web alapú levelezési rendszert vezettek be. Kialakítottak egy különböző projektek (repozitórium, képkönyvtár, stb.) kiszolgálására alkalmas adattároló rendszert.

Szolgáltatások

Az olvasói létszám kissé csökkent, 4.665 beiratkozott olvasó volt, az aktív használók száma 5.664 fő volt. A távhasználat viszont emelkedik, fél év alatt 42 ezren, összesen 233 ezer alkalommal látogatták meg az új honlapukat. Különösen népszerűek a Kaufman- (4.989/16.336), a Csoma- (4.607/12.804) és a Bolyai-gyűjtemények (2.451/7.206) (zárójelben a látogatók, illetve a látogatások száma). A beiratkozási díjből származó bevétel 2,9 millió Ft volt. A számítógépes referenzszolgálat ez évi bevétele 1,6 millió Ft volt, fénymásolási megrendelésekből 562 ezer Ft folyt be (a Mikrofilmtár bevételei nélkül).

Levéltár

A Levéltár 2009-ban tovább gyarapította állományát, folytatta a begyűjtött anyag feldolgozását és ellátta az MTA Titkárság és a Doktori Tanács irattári feladatait és a levéltári kutatószolgálatot. Folyamatos rendszerező és gyűjtőmunka mellett tanácsadással, selejtezési engedélyek kiadásával és előzetes rendezési javaslatokkal segíti az egyes részlegek munkáját.

Könyvkiadás

Az MTA I. osztályával és a LEXICA kiadóval közösen négy Ph.D. disszertációt adtak ki címenként 550 ezer Ft-os költséggel. A „Budapest oriental reprints” sorozat keretében megjelentettek egy kötetet. Elkészült a Tibeti Kézirat katalógus második kötete is.

Az MTA vezetése által elfogadott stratégiának megfelelően végezték a munkát. Jelentős anyagi segítséget jelentett az EU hazánkban is kötelező szabályozásának megfele-

lően a 2004-ben és 2005-ben még vissza nem igényelhetett ÁFA visszatérítése, mely késedelmi pótlékokkal együtt 45 millió Ft volt. A befolyt összegből törlesztették a kiadványcserével kapcsolatos hátralékukat, teljesen felújították a Vasarely-termet, bútorokat és számítástechnikai berendezéseket szereztek be.

1.4. Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések

Az intézményeken belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. Előirányzatok és teljesítések alakulása

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	622,5	500,9	689,9	670,6	107,7	97,2
Ebből:						
személyi juttatás	260,0	241,2	250,8	248,0	95,4	98,9
központi beruházás						
Folyó bevétel	85,9	25,5	130,5	130,4	151,8	99,9
Támogatás	573,4	475,4	508,9	508,9	88,8	100,0
Előirányzat-maradvány	13,7		50,5	50,5	368,6	100,0
Létszám (fő)	97	104	104	93	95,9	89,4

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	500,9	25,5	475,4	241,2
Módosítások jogcímenként				
Havi kereset-kiegészítés támogatása	10,8		10,8	8,2
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	13,7		13,7	
Többletfeladat ellátásának támogatása	9,0		9,0	1,8
Többletbevétel	97,0	97,0		2,4

Előző évi működési maradvány átvétel	8,0	8,0		0,2
Előirányzat-maradvány igénybevétele	50,5	50,5		
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás				-3,0
2009. évi módosított előirányzat	689,9	181,0	508,9	250,8

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	241,2	250,8	248,0
Munkaadókat terhelő járulékok	77,9	74,2	73,3
Dologi kiadások	162,5	280,5	265,5
Működési célú pénzeszköz átadások		23,3	23,3
Intézményi beruházási kiadás	1,0	22,2	21,6
Felújítás	18,3	38,9	38,9
Kiadások összesen	500,9	689,9	670,6

2.2.2. A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	201,9	83	201,0	74
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	34,0	21	35,6	19
Állományba nem tartozók	5,3		11,4	
Összesen	241,2	104	248,0	93

Létszámok alakulása	2008. év	2009. év	Változás (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	76	74	97,4
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	21	19	90,5
Összesen	97	93	95,9

<i>Átlagilletmények alakulása</i>	a 2008. évben		a 2009. évben	
	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	230,0	200,9	226,4	186,9
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	149,1	131,6	156,1	133,7
Összesen	212,6	185,9	212,0	151,5

2.2.3. *A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Dologi kiadások</i>	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	83,3	147,8	132,2
Kommunikációs kiadások	6,8	19,9	20,0
Szolgáltatási kiadások	58,0	59,2	59,6
Afa-kiadások	8,5	23,3	23,3
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások	0,5	1,4	1,3
Egyéb dologi kiadások	4,2	25,4	25,4
Különféle költségvetési befizetések		2,3	2,3
Adók, díjak, befizetések	1,2	1,2	1,4
Dologi kiadások összesen	162,5	280,5	265,5

2.2.4. *A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Felújítási kiadások</i>	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Ingatlanok	18,3	31,7	31,7
Felújítások áfája		7,2	7,2
Felújítási kiadások összesen	18,3	38,9	38,9

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Beruházási kiadások</i>	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Immateriális javak		0,8	0,8
Gépek, berendezések, felszerelések	1,0	17,6	17,1
Beruházások áfája		3,8	3,7
Beruházási kiadások összesen	1,0	22,2	21,6

2.3. A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Intézményi működési bevételek	25,5	87,5	87,4
Támogatásértékű működési bevételek		29,9	29,9
Egyéb működési célú pénzeszközátvételek		5,1	5,1
Előző évi maradvány-átvételek		8,0	8,0
Előző évi maradvány igénybevétel		50,5	50,5
Költségvetési támogatás	475,4	508,9	508,9
Bevételek összesen	500,9	689,9	689,8

2.4. Előirányzat-maradvány

2.4.1. A 2008. évi előirányzat-maradvány

A 2008. évben 50,5 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2009. évben teljes egészében felhasználásra került.

2.4.2. A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	19,3
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	-0,1
<i>Összesen</i>	<i>19,2</i>
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	-
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	19,2
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	19,2
Szabad előirányzat-maradvány	0

3. Egyéb

3.1. A gazdálkodás és a vagyonszerzés összefüggései, az intézményi vagyonszerzés értékelése

millió Ft-ban, egy tizedessel

Vagyonszerzés alakulása	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök	816,8	850,6	104,1
Forgóeszközök	91,7	85,2	92,9
Saját tőke	852,3	904,8	106,2
Tartalékok	50,5	19,2	38,0
Kötelezettségek	5,7	11,8	207,0
Eszközök/Források összesen	908,5	935,8	103,0

3.2. *A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása*

A címhez tartozó intézmény a 2009. évben vállalkozási tevékenységet nem végzett.

3.3 *A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonkezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok*

A címhez tartozó intézménynek nincs érdekeltsége gazdasági társaságokban, alapítványokban.

4. CÍM: MATEMATIKAI ÉS TERMÉSZETTUDOMÁNYI KUTATÓINTÉZETEK

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. *A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe*

A cím ÁHT-azonosítója: 006871

A címhez 13 matematikai és természettudományi kutatóintézet tartozik.

Az intézmények státusztörvény szerinti besorolása: közintézet

1.2. *Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása*

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. *A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése*

Atommagkutató Intézet

A légköri fosszilis CO₂-szennyezés közvetlen mérésére alkalmas mintavételi egységek egy magyarországi mérőállomáson

A Föld klímája erősen függ légkörének sugárzási egyensúlyától, melyet alapvetően befolyásolnak az üvegházhatásért felelős gázok. Mára az iparosodást megelőző „zavartalan” légköri koncentrációhoz képest a CO₂ mennyisége közel 30%-al megemelkedett. Az utóbbi évtizedekben ez az emelkedés közel exponenciális ütemű volt. A súlyos következményekkel fenyegető globális éghajlatváltozás megfékezése érdekében mindenképpen szükség van az üvegházhatású gázok forrásainak elemzésére és kibocsátásuk nemzetközi egyezményekkel biztosított csökkentésére. Mind az elemzés, mind az ellenőrzés szempontjából alapvetően fontos az olyan módszerek alkalmazása, amelyek meg tudják különböztetni a bányászott energiahordozók elégetéséből származó, ún. *fosszilis* eredetű kibocsátást a természetes biológiai folyamatok un. *biogén* CO₂ termelésétől. Ezt legérzékenyebben az izotóp-összetétel illetve izotóparány (¹⁴C, ¹³C/¹²C, ¹⁸O/¹⁶O) mérések tudják megmutatni. A mindenkori élő szervezetekben kialakuló természetes izotóparányok az élet megszűntével lassan változni kezdenek, mivel a radioaktív izotópok, pl. a ¹⁴C, fokozatosan elbomlanak. Az izotóparányok mérésével tehát megállapítható, hogy a mért széndioxid koncentráció milyen mértékben származik régóta eltemetett, bányászott szenek vagy szénhidrogének elégetéséből.

Elsősorban a magas tornyokon végzett légköri koncentrációmérésekkel nyílik meg a lehetőség az egyes területek tényleges kibocsátásának ellenőrzésére. A magyarországi izotópanalitikai vizsgálatokhoz az *MTA Atommagkutató Intézete (Atomki) Hertelendi Ede Környezetanalitikai Laboratóriumának* munkatársai két folyamatosan üzemelő légköri ¹⁴CO₂ mintavétőt telepítettek a Hegyhátsálon üzemelő meteorológiai állomás mérőtornyára 10 m és 115 m magasságban. Európában ez az első állomás, ahol egyidejűleg két magassági szinten méri a légköri szén-dioxid biogén és fosszilis összetevőinek arányát.

A havonta begyűjtött légköri CO₂-átlagminták ¹⁴C-tartalmának mérését az Atomki laboratóriumaiban végzik. Rendkívül kis anyagmennyiségek gyenge rádióaktivitását kell nagyon pontosan mérni, ezért egy speciális, alacsonyhátterű, gáztöltésű számláló rendszert al-

kalmaznak. A mérések azt mutatták, hogy ebben a tiszta környezetben, téli időszakban is csak a fele keletkezett annak a fosszilis CO₂-kibocsátásnak, amely az európai kontinens nagyvárosaiban fűtési szezonban tapasztalható. Hamarosan a laboratóriumba kerül egy különleges tömegspektrométer, melynek segítségével a mérések pontossága és gyorsasága is jelentősen megnövelhető. Magyarországnak az ICOS ESFRI projekthez való csatlakozása esetén az átlomás, és ezzel az Atomki az összeurópai szinten 2011-ben induló légköri üvegház-gáz megfigyelési program fontos szereplőjévé válhat.

Konkoly Thege Miklós Csillagászati Kutatóintézet

Kitörések tüzeiben keletkeztek az üstökösök kristályai

Régóta megoldatlan kérdés, hogyan kerülhettek apró szilikátkristályok a Naprendszer hideg, külső peremvidékén kialakuló fagyos üstökösökbe, hiszen létrejöttükhöz rendkívül magas hőmérséklet szükséges. Valószínűleg amorf szilikátszemcséként kezdték életüket ugyanabban a gáz- és porfelhőben, amelyből naprendszerünk is kialakult, majd egy magas hőmérsékletű térrészben belső szerkezetük kristályossá alakult át. Egy nemzetközi kutatócsoport, melyben meghatározó szerepet játszottak az MTA Konkoly Thege Miklós Csillagászati Kutatóintézetének munkatársai, új magyarázatot talált arra, hol és hogyan keletkezhetek az üstökösök kristályai. Elképzelésüket egy fiatal, a korai Naphoz hasonló csillagnak a NASA Spitzer Űrtávcsövével végzett megfigyeléseire alapozzák.

Az EX Lupi nevű fiatal csillag gyakran kifényesedik, 2008-ban azonban eddig nem látott kitörést produkált, miközben fényessége néhány hónapra csaknem 100-szorosára nőtt. A kitörés során a kutatócsoport tagjai a Spitzer űrtávcsövvel olyan színképi jellegzetességeket fedeztek fel a csillag infravörös sugárzásában, amelyek az EX Lupi-t körülvevő por- és gázkorong felszínén szilikátkristályok jelenlétére utaltak. Ez azért meglepő, mert a csillag környezetéről néhány évvel korábban, nyugalmi állapotban készült mérésben még nem látszódtak kristályok. A kristályok tehát minden bizonnyal a kitörés során keletkeztek, és a kutatók szerint ez az első eset, hogy a világűrben a kristályképződés folyamatát közvetlenül is alkalmunk nyílt megfigyelni. A szilikátkristályok apró amorf szerkezetű porszemcsék felhevítésével jöhettek létre a csillagkörüli korong belső részének felszínén, annak hatására, hogy a csillag kitörése néhány hónapra felmelegítette a rendszer belső területeit.

Az EX Lupi nagyon sok szempontból hasonlít arra, amilyen a Nap lehetett 4-5 milliárd évvel ezelőtt. Így könnyen lehet, hogy az a kristályos anyag, amelyet ma látunk az üstökösökben, a fiatal Nap ismétlődő kitöréseinek tüzeiben keletkezhetett. Ez egy új foratókönyv, mivel korábban a kitörések lehetséges szerepét nem vették figyelembe. A kutatócsoport eredményeit a Nature folyóirat 2009. május 14-i száma közölte.

Földrajztudományi Kutatóintézet

Széles szakmai együttműködésben elkészítette a „Hungary in Maps” című, angol nyelvű atlaszművet. A Hungary in Maps 211 oldalon 172 térképet és ábrát, valamint 52 táblázatot tartalmazó átfogó intézeti kiadvány. Felvállalt célja a Magyarországon a rendszerváltozás óta eltelt húsz év során lezajlott természeti, gazdasági és társadalmi folyamatok térszerkezeti jellemzőinek bemutatása megfelelő tartalmú tematikus térképek és a hozzájuk illeszkedő szöveges magyarázók segítségével, továbbá a piacgazdaságon alapuló fejlődési pályára áttért országunk megismertetése a külvilággal.

Az ország „névjegyének” is tekinthető atlasz bevezető fejezeteiben – a külföldi olvasók tájékozódását elősegítendő – Magyarország földrajzi fekvésének és történeti helyzetének bemutatására került sor, különös tekintettel államunk szűkebb (Kárpát-medence) és tágabb (Európa) környezetére.

Az atlasz többi része három nagy tematikai egységre osztható, melyek közül az első a *természeti környezetet* mutatja be. E fejezetek között kitűnik értékével a környezeti problémákkal foglalkozó rész, amely viszont az utóbbi húsz év egyik alapvetően pozitív folyamatát, a környezettudatosság előretörését is jól demonstrálja.

A második tematikai egység a *népesség és település* témái köré szerveződik. A népesség tárgyalásánál hosszú távú gondként jelenik meg a természetes fogyás, elöregedés, mint demográfiai probléma, egyes régiók és a kisebb települések rohamos elnéptelenedése, a társadalmi polarizáció.

A harmadik nagy egység, a *gazdasági* fejezet, amelynek elemzéseiből kitűnik, hogy a piacgazdaságra való átmenet fájdalmas áldozatokkal járt, erre utalnak az infláció 1990-es évekbeli gyors növekedését, a GDP alakulását, az exportpiacok szerkezeti átalakulását tükröző grafikonok, táblázatok. Külön fejezetet kap a gyökeres átalakuláson átment kiskereskedelem és telekommunikáció, a húsz év leforgása alatt óriási jelentőségre szert tett pénzügyi szféra, és a gazdaság reménybeli sikerágazata, az idegenforgalom térbelisége.

Az intézet kiemelt kutatási eredményének tekinthető az életminőség és a városrehabilitációs folyamatok közötti összefüggések feltárása. Az e témában született vizsgálati eredményeket foglalja össze a „*Városrehabilitáció és életminőség*” című intézeti kiadvány.

A könyv három egymástól jól elkülönülő, de szorosan összefüggő egységből épül fel: körbejárja az *életminőség* kérdését, tisztázva annak fogalmi kereteit és értelmezéseit, részletesen bemutatva annak politikai, társadalmi és gazdasági vonatkozásait. Természetesen az eredmények közül nem hiányoznak az életminőség magyarországi helyzetét bemutató információk sem.

A kutatási eredmények másik körét a *városrehabilitáció nemzetközi és hazai eredményeinek* összefoglalása adja, amely felvázolja a városfelújítás történelmi szakaszait, a magyar és külföldi projektek legfontosabb különbségeit, valamint meghatározza a sikeres városrehabilitáció feltételeit és egybegyűjti az e téren alkalmazott hazai stratégiákat.

Az eredmények harmadik csoportját az *empirikus felmérések eredményeinek* elemzése képezi, amely többek között az alábbi kérdésekre keresi és adja meg a választ: Hogyan változtatja meg a lakónegyedek felújítása az ott élő emberek mindennapjait? Milyen hatásai vannak a városrehabilitációnak a helyi társadalom életkörülményeire? Hogyan változik a lakónegyedben élők elégedettsége és életminősége a megújítási folyamatoknak köszönhetően? A kutatási eredmények alapvetően hozzájárultak a városrehabilitáció társadalmi hatásainak feltáráshoz Magyarországon.

Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézet

Geodézia

Globális és lokális geodinamikai kutatásaik az egyes geodinamikai jelenségek jobb megismerése mellett hozzájárulnak a földtani katasztrófák megelőzéséhez, ill. az általuk okozott károk enyhítéséhez. A Sopronbánfalvi Geodinamikai Observatóriumban a kőzetfeszültség és a kőzet radonkibocsátása közötti kapcsolatot vizsgálják, és azt tanulmányozzák, hogy a radon gáz koncentrációjának változásából hogyan lehet földrengések keletkezésére következtetni. GPS technika és nagy pontosságú fűrőlyuk-dőlésmérők segítségével folyamatosan mérik a dunaföldvári és dunaszekcsői partfalmozgásokat, amelyeket összevetnek hidrológiai, meteorológiai, geológiai, geofizikai paraméterekkel, az adatokat geoinformációs rendszerben (GIS) rögzítik az összefüggések tanulmányozása céljából. Méréseikkel detektálták, hogy a 2008-ban megcsúszott dunaszekcsői partfalszakasztól délre eső rész mozgásai megnövekedtek. Az általuk adott információk alapján a dunaszekcsői önkormányzat megtette az első lépéseket a katasztrófa elkerülésére. A vizsgálatok során nyert ismereteket egy korai földcsuszamlás riasztó-

rendszer kifejlesztéséhez szeretnék felhasználni. Geoid és gravitációs kutatásaikkal tevékenyen hozzájárultak az Országos Magassági Alappont Hálózat (EOMA) újraméréséhez.

Geofizika

A Föld (a Föld belseje és a Föld körüli térség: plazmakörnyezet, magnetoszféra, ionoszféra, semleges légkör) állapotának és változásainak megismerésére irányuló elektromágneses kutatásokat végeztek a nagyeceni Széchenyi István Geofizikai Observatórium mérései és terepi adatok, valamint modellezések alapján. Az immár öt napfoltciklusra kiterjedő saját observatóriumi adatok alapján végzett kutatásaik az éghajlati folyamatok megismerését, terepi méréseik a földi erőforrások feltárását és a környezet védelmét szolgálják. 2009-ben rendezői voltak az IAGA 11. Tudományos Világkonferenciájának (11th Scientific Assembly of International Association of Geomagnetism and Aeronomy, Sopron, 2009. augusztus 23-30., www.iaga2009sopron.hu), amelynek 52 országból közel ezer résztvevője volt.

Szeizmológia

Továbbfejlesztették a köpenyben zajló áramlások felszálló ágait (hőoszlopok) és a felettük kialakuló felszíni megnyilvánulásokat leíró kvantitatív 3D kvantitatív modellt. A hőmérséklet- és mélységfüggő viszkozitással számoló modellekben a viszkozitás értékek háromdimenziós eloszlása a modellezés során alakul ki. A hőmérsékletfüggés hatására a termikus határrétegek egyre jellemzőbbek lesznek, megjelennek a viszkozitásban is. A 2009-ben végzett modelszámításokban kialakult a Földre jellemző kép: a viszkozitás horizontális átlagát nézve a felszínhez képest először csökken (litoszféra-asztenozszféra), majd a mélységgel növekedik, végül az alsó határrétegben újra csökken (D" réteg). A melegebb tartományokban csökken a viszkozitás is, ezáltal növekedik a sebesség, ami a hőtranszportot könnyíti, az áramlási cella belseje melegebb lesz.

Geokémiai Kutatóintézet

Az intézet fő feladatának megfelelően a beszámolási évben is folytatták a nagy hagyományokkal és széleskörű elismertséggel rendelkező, metamorf és magmás ásvány-kőzettani alapkutatási tevékenységüket. Vizsgálták továbbá a hazai ásványi nyersanyagok genetikáját. Kiemelt figyelmet fordítottak az életminőség javítását célzó környezetgeokémiai kutatásokra, valamint a régészeti anyagok részletes archeometriai vizsgálatára.

Metamorf ásványtani kutatásaik keretében tisztázták a kistekély metamorf pelites eredetű kőzetekben uralkodó rétegszilikát ásványok (muszkovit, paragonit és prekurzorai) együttes megjelenésének körülményeit. Meghatározták ezen ásványok képződésének kedvező kémiai és nyomáskörülményeket.

Hazai kőolajok reprezentatív csoportjainak nyomelem-tartalmát vizsgálva kimutatták, hogy azok a biomarkerek krakkmutatóihoz hasonlóan felhasználhatók a kőolajok forrásának, földtani helyzetének, keletkezésének, vándorlásának és tárolási körülményeinek meghatározására.

Laboratóriumi kísérletekben vizsgálták a nehézfém-megkötés szempontjából egyik legfontosabb agyagásvány, a montmorillonit szorpciós tulajdonságainak változását nedvesítési-kiszáradási ciklusokban. Megállapították, hogy a vizsgált fázis krisztallitmérete jelentősen csökken a ciklusok számának növekedésével. A megkötött fém minőségétől függően azonban a méretnövekedés eltérően hat a montmorillonit megkötést is befolyásoló fizikai-kémiai tulajdonságaira.

A Budapest környéki hévizek és összetevőik eredetének vizsgálata során megállapították, hogy a legtöbb vizsgált hévízre jellemző a viszonylag nagy szulfáttartalom. Meghatározták továbbá a kén forrását ezekben a vizekben. Nemzetközileg is elsőként adtak becslést a hévizekben beállt szulfát-víz oxigénizotópos egyensúly elérésének idejére.

További hazai termálvizek vizsgálatával megállapították, hogy a vizekben található szerves anyag minősége függ a víz eredetétől és hőmérsékletétől is. Kimutatták, hogy bizonyos hőmérséklet felett a szerves anyag szén-dioxidra, metánra, ammóniára, valamint kis molekulásúlyú aromás vegyületekre bomlik, amelyek minősége és aránya szintén hőmérséklet-függő.

Archemoetriai kutatásaik keretében többek között számos hazai lelőhelyről származó, vaskori kelta grafitos kerámiák anyagának eredetét vizsgálták. Meghatározták az eszközök elkészítéséhez használt grafit származási helyét, ezzel igazolva, hogy azok importból származtak. Bizonyítékot találtak továbbá a kerámiák helyi készítésére is.

Izotópkutató Intézet

A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség Nemzetközi Nukleáris Biztosítéki Rendszerében az ún. dörzsminta-vétel és elemzés kiemelt szerepet foglal el. Egy 10×10 cm felületű pamut-anyaggal történő dörzsminta-vétellel alapvető információk nyerhetők ki a vizsgált nukleáris létesítményről, illetve arról, hogy a létesítményben folytatnak-e nem bejelentett tevékenységet.

Nukleáris biztosítéki célból vett dörzsmintákból U és Pu nyomnyi mennyiségű (pg/g) és precíz izotóparány meghatározásához mintaelőkészítési és induktív csatolású plazma tömegspektrometriás analitikai módszert fejlesztettek ki. A módszert alkalmazva, a hazai nukleáris létesítmények ellenőrzése mindenkor gyorsan és hatékonyan elvégezhető. A módszer kidolgozásánál a másik fő cél az volt, hogy az ICP-MS laboratórium az Országos Atomenergia Hivatal közreműködésével csatlakozni tudjon a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség Nemzetközi Laborhálózatához (NWAL). A Nemzetközi Atomenergia Ügynökség elfogadta a csatlakozási kérelmet. Ennek elbírálása jelenleg folyamatban van.

Az intézetben több mint egy évtizede foglalkoznak egy hatékony nukleáris analitikai módszer, a prompt-gamma aktivációs analitika (PGAA) továbbfejlesztésével és alkalmazásával. A kutatók olyan új adatkönyvtárat hoztak létre, amely az eddiginél pontosabb spektroszkópiai adatokat tartalmaz a természetben előforduló valamennyi kémiai elemre vonatkozóan, s ezzel az eddiginél jelentősen pontosabb kémiai elemzéseket lehet végezni. Az adatkönyvtár összeállításával párhuzamosan olyan új eljárást fejlesztettek ki, amellyel a kémiai elemzés megbízhatóan elvégezhető. A módszert több országban, így az USA-ban, Németországban, Indiában és Portugáliában is átvették. Lezárt tokok belsejében levő anyag összetétele is vizsgálható, illetve kémiai reaktorok belsejében lezajló folyamatok is követhetők az itt kifejlesztett mérési módszerekkel.

Kémiai Kutatóközpont Biomolekuláris Kémiai Intézet

Egyénre szabott gyógyszeres terápia meghatározása

A gyógyszeres kezelés során a hatás elmaradása, illetve a terápia során jelentkező mellékhatások egy része a gyógyszer-lebontás (méregtelenítés) eltéréseiből vagy megváltozásából fakad, és ez nagyban befolyásolja a betegek gyógyulási esélyeit. Az intézet laboratóriumaiban többlépcsős diagnosztikai eljárást dolgoztak ki a máj gyógyszer-lebontó képességének meghatározására, ami lehetőséget teremtett arra, hogy vérből történő mérésekkel a szervezet aktuális gyógyszer-lebontó képessége minősíthető legyen. A csökkent vagy fokozott gyógyszer-lebontó képesség időben való felismerésével a gyógyszeres terápia ésszerűen, egyénre szabottan módosítható (egyes gyógyszerek visszavonása vagy helyettesítése más hatóanyaggal).

Az ily módon kialakított egyéni terápia jelentős mértékben csökkentheti a betegek felesleges gyógyszeres terhelését, és nagyban javíthatja életkilátásaikat. A diagnosztikai rendszer alkalmazható minden olyan terápia során, ahol az egyéni gyógyszeres kezelés jelentősen

javíthatja az alkalmazott gyógyszerek hatékonyságát, és nagyban csökkentheti a mellékhatások kockázatát. Az egyéni méregtelenítő kapacitás ismeretében kialakított gyógyszeres terápia különösen fontos például a szervátültetésen átesett betegek számára, hiszen nagyban hozzájárul a beültetett szerv kilökődésének elkerüléséhez, másrészt lehetővé teszi, hogy a betegek az állandó gyógyszerfogyasztás mellett is teljes értékű életet élhessenek.

Kémiai Kutatóközpont Anyag- és Környezetkémiai Intézet

Az MTA Kémiai Kutatóközpont Anyag- és Környezetkémiai Intézetében folyó tudományos kutatások két nagy terület, az anyagtudomány és a környezettudomány kémiai kérdéseinek tanulmányozására irányultak.

Mindkét kutatási terület alapvetően interdiszciplináris jellegű, és mind tematikai, mind módszertani szempontból szervesen kapcsolódik egymáshoz. Több esetben ugyanazokat a rendszereket vizsgálták anyagtudományi és környezeti kémiai szempontból, melyek az alkalmazott kísérleti és anyagvizsgálati módszereket tekintve is több ponton átfedték egymást, és így a kérdések komplex kezelését tették lehetővé.

Kémiai indíttatású anyagtudományi kutatásaik célja olyan új ismeretek szerzése volt, amelyek elősegítik egyes korszerű anyagok kifejlesztését és megismerését, valamint környezetkímélő előállítási technológiák kifejlesztését. Ennek érdekében célszerűen választott funkcionális és szerkezeti anyagokon, mint modelleken, tanulmányozták a kémiai összetétel, az anyagszerkezet, a tulajdonságok, valamint az előállítási módszerek közötti összefüggések kémiai részleteit. Nagy hangsúlyt kaptak a nanoméretű, nanoszerkezetű és biológiailag lebomló anyagokkal kapcsolatos, a szerkezeti anyagok élettartamának növelését célzó valamint az orvosbiológiai kutatások.

Környezetkémiai kutatásaik különösen fontosak voltak amiatt, hogy a természeti környezetben lejátszódó folyamatok nagyjából kémiai átalakulásokon alapulnak, következésképpen a környezetvédelemben a kémiai ismeretek és módszerek kitüntetett szerepet játszanak. Olyan módszertani és technológiai fejlesztéseket végeztek, melyekre alapozva csökkenteni lehet a környezet terhelését mind az anyagok előállítása és felhasználása, mind az energiatermelés és felhasználás során. Az elsődlegesen környezetkémiai témáik művelése sok esetben nem fejeződött be a kárenyhítésnél, hanem kiterjedt arra is, hogy a hulladékokat hasznos alapanyaggá lehessen átalakítani.

Kémiai Kutatóközpont Nanokémiai és Katalízis Intézet

Védőfesték sugárhatás ellen

Szintézist dolgoztak ki különböző kristályszerkezetű (rutil, illetve anatáz) nanoméretű titán-dioxid részecskék vizes közegben történő előállítására. Módszert dolgoztak ki a részecskék formulálására, aminek eredményeképpen a festékipar számára jól felhasználható formulákat (géleket, illetve diszperziókat) állítottak elő. Ezek kiválóan alkalmazhatónak bizonyultak különböző vizes bázisú festékrendszerként, elsősorban olyan transzparens lakkokban, amelyeknek fő alkalmazási területe az UV-sugárzás elleni védelem.

„Zöld” dízel

Trigliceridek katalitikus hidrokonzverziójának mechanizmusát tanulmányozták abból a célból, hogy eredményeikkel tudományosan megalapozzák az ún. “zöld” dízel motorhajtóanyag előállítását biológiai eredetű trigliceridekből, nevezetesen növényolajból. A “zöld” dízel kedvezőbb tulajdonságú motorhajtóanyag, mint a kőolaj alapon előállított dízelolaj. A megújuló energiaforrásból előállított, környezetbarát “zöld” dízel a hagyományos dízelolaj keverő komponenseként alkalmazható, de tökéletesen helyettesítheti a hagyományos dízel motorhajtóanyagot is.

A hidrokonzverzió folyamatait modellvegyületek, nevezetesen trikaprilin és kaprilsav alkalmazásával tanulmányozták szénhordozós palládium (Pd/C) és promoteált molibdénoxid-alumíniumoxid (Ni,Mo/ γ -Al₂O₃) katalizátoron. Megállapították, hogy a hidrogénező kezelés során a triglicerid oxigéntelenítésével hasznos, cseppfolyós termékként szénhidrogének, alkánok és alkének keletkeznek. Az oxigéntelenítési reakció két, egymást követő lépésben megy végbe: első lépésben a trikaprilin hidrogenolízise játszódik le kaprilsavvá és lényegében propángázzá, amit a kaprilsav intermedier hidrogénező oxigénmentesítése követ a kívánt szénhidrogén termékké. A Pd/C katalizátoron a kaprilsav C₇-alkánt és szén-monoxidot eredményező dekarbonileződése bizonyult az elsődleges reakcióútnak, míg a Ni,Mo/ γ -Al₂O₃ katalizátoron a kaprilsav konszekutív hidrogénaddíciós és dehidratálási lépéseken keresztül alakul át C₈ alkén és alkán termékekké. Az eredmények jelentős mértékben hozzájárulnak a növényolajok heterogén katalitikus hidrokonzverziójában alkalmazható katalizátorok kiválasztási stratégiájának kialakításához. A kutatás-fejlesztés eredményeit a MOL Zrt. növényolajfeldolgozó technológia kidolgozásánál hasznosítja. A kutatás, a létesítendő "zöld" dízel gyártó üzem, hozzájárul az EU biohajtóanyag direktívájának magyarországi teljesítéséhez.

Kémiai Kutatóközpont Szerkezeti Kémiai Intézet

Molekuláris célpontok és biomarkerek azonosítása kóros elhízás mechanizmusában

Az elmúlt évtizedekben gyors ütemben nőtt a túlsúlyosak száma, ezzel párhuzamosan megnőtt számos, az elhízással összefüggésbe hozható betegség gyakorisága is. A kóros elhízás az anyagcsere folyamatok genetikai, központi idegrendszeri zavara, amely az energiaháztartás egyensúlyának módosulását okozza. Az elhízás okai azonban pontosan nem ismertek, a testtömeg-szabályozás mechanizmusainak felderítése tehát alapvető társadalmi, népegészségügyi és nem kis részben gazdasági érdek.

Ezért néhány évvel ezelőtt egy konzorcium jött létre a Richter Gedeon NyRt. vezetésével, amelynek célkitűzése, hogy gyógyszerfejlesztést megalapozó új molekuláris célpontokat határozzon meg a rendszerszemléletű biológiai megközelítés módszereit felhasználva.

A Kémiai Kutatóközpont Tömegspektrometriai Osztálya ezen munka keretében mintaelőkészítési eljárást dolgozott ki szabad zsírsavak vérplazmából történő kinyerésére és ezeknek tömegspektrométeres vizsgálatára. Kórosan elhízott egyének, ill. kontroll csoportok vérplazma mintáin végzett összehasonlító tömegspektrometriai vizsgálatok során megállapították, hogy a kórosan elhízott egyének zsírsaveloszlása szignifikánsan különbözik a kontroll csoportétól. Statisztikai módszerekkel azonosították a legnagyobb eltérést mutató zsírsavakat: az eredmények statisztikai analízise igazolta, hogy a linolsav, eikozadiénsav, palmitinsav és dokozahexaénsav mennyisége az egyes csoportokban szignifikánsan eltér ($p < 0.05$).

További jelentős eredményük olyan számítógépes algoritmus és programcsomag kifejlesztése, mely nagy mértékben segíti a fehérjékhez kapcsolódó glikozilációs mintázat meghatározását.

Ezen kutatások mind a tudomány, mind az orvosi gyakorlat számára fontosak. Kutatásaik a kóros elhízás biokémiájának megértését segítik, aminek eredményeképpen lehetőség nyílt a kóros elhízás kezelésére szolgáló gyógyszer tervezésére.

Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet

Kémiailag módosított nanopórusokkal tették lehetővé akár egyetlen fehérje molekula érzékelését jelzésmentesen, integrált biológiai és mikro-elektromechanikai (MEMS) eszközt, Si agyi elektródahálózatot valósítottak meg és funkcionális mikrofluidikai rendszereket fejlesztettek ki bionalitikai célokra.

Háromdimenziós erőmérően alapuló, gumiabroncsba integrálható mikroszenzor kutatását kezdték el járműipari biztonsági alkalmazásra.

Kidolgoztak egy jól szabályozható, kontrollált oxidáción alapuló módszert, amely lehetővé teszi meghatározott kristálytani irányú, hibátlan szélű nanoszalagok előre megtervezhető kialakítását grafénból. *Az egyetlen atom vastagságú grafitrétegből* készült alakzatok potenciálisan a nanoelektronika következő korszakának építőelemeit alkotják.

A svájci Creoptix céggel együttműködve megvalósítottak és teszteltek egy rács-csatolt hullámvezetón és folyadékkristályos modulátoron alapuló interferometrikus szenzort, amely akár kézi-műszer formában is az ismert rendszereket egy nagyságrenddel meghaladó pontossággal képes különböző közegek optikai törésmutató-változását mérni.

Új szerkezettípust fedeztek fel réz-ezüst ötvözetben és megmagyarázták a térben nanométeres léptéken rendezett szerkezet keletkezési mechanizmusát. A feltárt fázisszétválási mechanizmus a Cu-Mn integrált áramköri kontaktusok és összekötő vezetékek fejlesztése során hasznosítható, továbbá fontos szerepet kap a multifunkcionális kompozit bevonatok előállításában.

Magyar-svéd stratégiai projekt keretében szisztematikusan elemezték, hogyan függenek szilíciumnitrid nanokompozitokban a mechanikai, elektromos, termikus és tribológiai tulajdonságok a karbon erősítő fázis mennyiségétől, eloszlásától, valamint a technológiai paramétereiktől.

A hordozón rendezetten, merőlegesen álló ill. rendezetlenül fekvő egyedi ZnO nanoszálak fajlagos ellenállását határozták meg vezető AFM méréssel, ill. elektronsugaras litográfiával kialakított kontaktusok segítségével.

Numerikus szimulációkkal vizsgálták az ionbombázás hatását a szilárdtesteken kialakuló felületi mintázatokra, bővítették a jel- és képfeldolgozás módszereit és az elemi motívumok felismerésén alapuló módszert dolgoztak ki a népzenei dallamok elemzésére.

Evolúciós játékelméleti modellek vizsgálatában kimutatták, hogy a darwini szelekcióra épülő koevolúciós szabályok alkalmasak a közösség szempontjából előnyös tulajdonságok felerősítésére, mint a tekintély-megoszlás és a viselkedés átvételének módja, amivel növelik a tisztességes magatartás elterjedését a társadalomban.

KFKI Atomenergia Kutatóintézet

A jövőben elképzelhető új reaktortípusok kialakítása a transzurán elemek kiégetése és az új hasadóanyag szaporításának tekintetében még nem kiforrott. Az optimális és egyben biztonságos megoldások a fűtőelem-típusokat, a hűtőközeget, a teljesítményt, a méreteket, a kiégetendő és a szaporítandó anyagok elhelyezését illetően továbbra is nyitottak. Az NKTH által támogatott NUKENERG projekt keretében megkezdtek azoknak a módszereknek, eszközöknek a kidolgozását, melyek révén az egyes gyors-spektrumú Generation IV reaktor-típus változatok összehasonlító elemzése megtörténhet, elősegítve ezzel a stratégiai döntések szakmai megalapozását.

A jelenlegi és a közeljövőben létrehozandó reaktorok más energia-termelési módokkal versenyképes és biztonságos üzemeltetésének feltétele a normál üzemi és üzemzavari limitiek és biztonsági sávok megalapozott, de nem túlzottan konzervatív kijelölése. Folytatódott azoknak a módszereknek a kidolgozása, melyek révén ezek az adatok kiszámíthatók úgy a normál üzem, mint az üzemzavarok esetére.

A 2009 év legfontosabb kísérleti kutatási feladata a súlyos baleset következményeinek csökkentésére kialakított koncepció alapján tervezett berendezés létrehozása volt. A célja annak igazolása, hogy a tartályfal melletti kritikus szűkületek nem teszik lehetetlenné a hatékony hűtést. Az év végére megépült kísérleti berendezés a reaktortartály elliptikus fenekét modellezi. Axiális méretében az arány 1:1, ami a természetes cirkuláció kialakulása szem-

pontjából fontos. A tervezett kísérletekben alapvető kérdés, hogy a tartály külső felületén képződő gőz távozni tud-e az akna és a tartály közötti viszonylag szűk csatornán keresztül, s nem akadályozza-e meg a hűtővíz természetes cirkulációval történő hozzáfolyását. A kísérletek, nemzetközi érdeklődés mellett, a következő évben folytatódnak.

A Paksi Atomerőmű 3. blokkjának visszaindulása után néhány héttel (2009. november 13-án) már emelt teljesítményen, a névleges teljesítmény 108%-án üzemelt, ezzel az erőmű összes blokkja elérte a tervezett 500 MW villamos teljesítményt. Az intézet által átalakított VERONA rendszer hatékonyan támogatta a teljesítménynövelés biztonságos megvalósítását, így a saját eszközeivel sikeresen hozzájárult ahhoz, hogy a hazai atomerőmű összteljesítménye elérje a 2000 MW értéket.

A tervezett Európai Spallációs Forrás engedélyeztetésének feltétele, hogy leszerelési tervvel rendelkezzen. Bár nem Magyarországon épül az előkészítő szakaszban egy FP7 program keretében az AEKI is elvégez bizonyos tervezési munkákat. Ennek keretében felmérték a target üzemelése után várható hulladékokra vonatkozó radioaktív leltárt és meghatározták a három opcióra (Hg, PbB és PbAu) vonatkozóan a radioaktív hulladék osztályt és a hulladék várható mennyiségét.

KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet

A CERN LHC beindulásakor az RMKI kutatói jelentős szerepet játszottak a máris unikális energiájú proton-proton ütközések analízisében a részecskespektrumok és a 2.36 TeV tömegközépponti energiájú ütközésekben keletkező töltött hadronok pseudo-rapiditás- és merőleges impulzus-eloszlásának meghatározásával. Az eredmények a kölcsönhatás töltésfüggetlenségére utalnak. Kifejlesztésre került a CERN-LHC ALICE kísérlete részére egy –már sikerrel tesztelt- trigger-detektor prototípusa.

A CERN támogatja a SPS gyorsítóra alapozott magyar-lengyel kezdeményezésű és magyar részről RMKI vezetésű NA61/SHINE kísérletet is, melynek új adatgyűjtő rendszerében a teljes hardware és software magyar fejlesztésű.

A BNL RHIC gyorsítónál a PHENIX és a STAR kísérletekben gyűjtött 200 AGeV tömegközépponti energiájú Au+Au adatok elemzésével megállapították, hogy az $\eta'(958)$ mezon tömege a nehézion-ütközésben nagy mértékben csökken, ami az $U_A(1)$ szimmetria részleges helyreállítására utal a nehézion-ütközés során.

Megmutatták, hogy a fekete lyukak és a valószínűségelmélet határeloszlásai számos közös tulajdonságot mutatnak entrópiájuk tekintetében.

A csillagok gravitációs összeomlási folyamatának, a fellépő gravitációs sugárzási jelenségek tanulmányozására új numerikus eljárást fejlesztettek ki, ami már felhasználásra került a gravitációs hullámok detektálására irányuló VIRGO együttműködésben.

Az RMKI kutatói a világon először alkalmazták a röntgenemissziós spektroszkópiát ultragyors folyamatok vizsgálatában.

Elméletet dolgoztak ki és annak alapján készült programjukat alkalmazták konverziós elektronokkal mért Mössbauer-spektrumok polarizációfüggő intenzitászámítására. Ezzel a lépéssel a Mössbauer-polarimetria segítségével lehetővé vált mágneses vékonyrétegekben a rétegmágneszettségek irányának meghatározása.

A TEXTOR tokamakon a lítium atomnyaláb-emissziós diagnosztika segítségével megállapították, hogy a plazma szélső rétegeiben is megjelennek a plazma-turbulencia önszabályzásában fontos szerepet játszó Geodesic Acoustic Mode (GAM) modulációk.

Fázis- és amplitúdóinformáció (transzverzális kép) rögzítésére és hosszútávú tárolására szilárdtestek esetében is alkalmazható új módszert dolgoztak ki. Az információátvitelre többnívós atomok hosszú élettartamú metastabil energianívói szolgálnak.

A NASA a Cassini űrszonda Plazma Spektrométer kutatócsoportjának tagjait, köztük öt RMKI kutatót „Award of Excellence” kitüntetésben részesítette.

Nemzetközi együttműködésben új modellt állítottak fel az intézményi döntéshozatali rendszerek működésére. A költségvetési kiadások fluktuációinak eloszlását többszintű, hierarchikus feszültség-akkumulációs rendszerrel leírva jó egyezést kaptak a mért eloszlásokkal.

A MObil SegítőTárs (MOST) projekt keretében a Nav-N-Go Kft. navigációs motorját felhasználva kifejlesztették a GPS navigáció első változatát vakok számára, valamint a Talkpad érintőképernyős programot autisták kommunikációjának támogatására.

Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézet

Különleges szén nanoszerkezetek kutatása

Az elemi szén kétfajta ismert kristályos módosulata (a grafit és a gyémánt) mellett az utóbbi két évtizedben a mesterségesen előállított, új szénfajták előretörésének lehettünk tanúi. A három legismertebb ilyen új anyagcsalád a fullerének, a szén nanocsövek és a grafén. Az intézet Molekuláris Szénszerkezetek csoportjának kutatói ilyen újfajta szénszerkezetek előállításán és vizsgálatán dolgoznak. Ezek közül a szén nanocsöveken elért eredményeinket tartják hosszú távon hasznosíthatónak.

A szén nanocsöveknek előnye a sokoldalú felhasználás. Kihhasználva, hogy a nanocsövek mindkét természetes szénmódosulatnál reakcióképesebbek, kémiai módosítással az elektromos és optikai tulajdonságokat sikerült hangolni. A nanocsövek mechanikai tulajdonságai is kedvezőbbek a kristályos formáknál, így olyan vékonyrétegek készültek belőlük, amelyek a grafithez hasonlóan vezetik az elektromosságot, de a látható fényre átlátszóak, akár a gyémánt. Az ilyen szerkezetek pl. napelemek bevonataként kiválthatják a hagyományosan használt indium-ón-oxidot, ami mérgező és a természetben a kitermelés következtében rohamosan fogy.

A nanocsöveknek nemcsak a külső falát lehet módosítani, hanem a belsejébe is tölthetünk különféle molekulákat, pl. gyógyszereket. Ehhez egy olyan módszert alkalmaztak (a szuperkritikus széndioxid közegből való töltést), ami alacsony hőmérsékleten és kis nyomáson is működik, így nem károsítja az érzékeny molekulákat sem. A betöltött anyagok állapotának vizsgálatára új, rezgési spektroszkópián alapuló eljárást dolgoztak ki.

Az Extreme Light Infrastructure (ELI) megaprojekt előkészítése

Az év sikertörténete a helyszín pályázat elnyerése az Európai kutatási infrastrukturális programok (ESFRI) keretén belül futó ELI program egyik fő pillérének - az Attoszekundumos infrastrukturális nagyberendezésnek a magyarországi megépítésére. Ebben a projektben 13 ország vesz részt, amelyek közül 5 pályázott a helyszínre; a projekt vezetőtestületének a döntésére az Attoszekundumos nagyberendezés – Szegeden épül meg.

A projekt célja egy különleges fényforrás – egy óriás lézer-rendszer megtervezése és megépítése. A megépülő nagyberendezés több területen hozhat áttörést, pl. a legnagyobb teljesítménysűrűségű fényforrás lesz, legrövidebb időfelbontást tesz lehetővé, legrövidebb időtartamú, legfényesebb Röntgen-sugárzást generálhat, lézeres részecskegyorsítást valósíthat meg. A generált lézerefény ultra-relativisztikus effektusokat fog produkálni és a fény-anyag kölcsönhatástól a szilárdtest fizikán, a magfizikán, a nagy energiájú fizikán, a relativisztikus kvantum elektrodinamikán keresztül az orvostudományig új lehetőségeket tud nyújtani.

Az előkészítő fázisban, amelynek magyar résztvevőit intézetünk koordinálja, kerül megtervezésre a szuper-nagy teljesítményű, szuper-rövid impulzusok létrehozására szolgáló lézer-rendszer, a target kamrák, a megépítést elősegítő mérési eljárások kifejlesztése, stb. Ebben a fázisban kell kidolgozni a biztonságos üzemeltetés feltételeit, meghatározni az élő szervezetre gyakorolt hatásokat, felderíteni a lehetséges meghibásodások forrásait is.

Az ELI szakmai közössége magasra értékelte a szuper-rövid lézer-impulzusok generálása terén hazánkban - az SZFKI-ban született, világviszonylatban is új eredményeket, valamint az atto-szekundumos lézerimpulzus keltés felvetését és kidolgozását, a femto-szekundumos lézertükrök új generációjának kifejlesztését. Az Attoszekundumos infrastruktúrális nagyberendezés megvalósításában az intézet a következő témákkal vesz részt: optikai mérés-technikai módszerek kifejlesztése a berendezés részegységeinek tesztelésére; a kritikus optikai alkatrészek roncsolási küszöbének meghatározása; nagyteljesítményű impulzusok hatására kialakuló folyamatok modellezése; speciális optikai vékonyrétegek fejlesztése és legyártása; optikai felületek nagyfelbontású minősítése, továbbá elméleti kutatások a nagyteljesítményű lézerimpulzusok hatásainak vizsgálatára.

Rényi Alfréd Matematikai Kutatóintézet

Az intézet kutatója külföldi társszerzőkkel közösen bebizonyította, hogy a híres ikerprím sejtés egy gyengített formája bizonyos természetes feltételek teljesülése mellett igaz. Ez áttörést jelent a már Euklidesz által 2300 évvel ezelőtt megfogalmazott ikerprím sejtéssel kapcsolatban, amit a matematika egyik legreménytelenebb problémájának tartanak.

Már évek óta a diszkrét matematikai kutatások középpontjába került a Rényi Intézet munkatársai által először a Microsoft és az ELTE, majd további kutatóhelyek munkatársaival karöltve végzett vizsgálatait nagy gráfok struktúrájának leírására vonatkozóan. Legújabbán pedig már a hipergráfokra való különböző általánosítási lehetőségeket vizsgálták. Az elért eredmények jelentőségét az is mutatja, hogy a 2009-es dél-amerikai matematika kongresszus egyik plenáris előadója a Rényi Intézet munkatársa volt erről a kérdéssel szülő előadásával.

Az intézet eredményesen szerepelt az Akadémia *Lendület* pályázatán, ami új lendületet adott a korábban már megkezdett titkosírási, értelemszerűen nagyobb részt alkalmazott kutatások folytatásához. A projekt segítségével és a belső erők átcsoportosításával megalakított kriptográfiai kutatócsoport a második félévben jött létre és máris fontos eredményeket ért el különböző protokollok és az ujjenyomat kódok vizsgálatának területén.

Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet

Összhangban az európai kutatási térség kialakítását célzó törekvésekkel, folytatják *nemzetközi virtuális intézetek és laboratóriumok* kialakítását és működtetését. Több éves előkészítő munka és kutatási együttműködés eredményeként 2009-ben döntés született arról, hogy – német kezdeményezésre – 2010-től kezdve az intézet keretein belül megkezdje működését a „*Fraunhofer-SZTAKI Termelésmenedzsment és –informatika Projektközpont*”. A két fél egymást részben átfedő, részben kiegészítő kutatás-fejlesztési és konzultációs potenciálja egyedi lehetőséget nyújt mind a kellő hatékonyságú kutató-fejlesztői tevékenység végzésére, mind az eredmények gyakorlati átültetésére, határainkon belül és kívül egyaránt. A SZTAKI volt a kezdeményezője a *Central European Grid Consortium* létrehozásának is, melynek célja a Közép-Európai országok Grid kutatásainak és infrastruktúra fejlesztéseinek összehangolása.

A SZTAKI-ban létrehozott rendszerek többsége nem iparág-specifikus, több hazai vállalatnál is felhasználható, akár telepített formában, akár elektronikus szolgáltatásként. A kutatás-fejlesztési eredményeket alkalmazó legfontosabb hazai vállalatok: GE Hungary ZRt, Paksi Atomerőmű Zrt, AUDI Motor Hungaria Kft, Robert Bosch Kft, Knorr Bremse Fékrendszerek Kft. Európai kutatási projektek keretében vezető ipari cégekkel dolgoznak együtt (Bosch, BMW, VW, Siemens, Continental automotive, Finn Posta, stb.). A SZTAKI közelmúltjában egyedülállóan sikeresek a japán *RICOH*, illetve *HITACHI* cégekkel folytatott K+F együttműködések. Az előbbi három év alatt 6, az utóbbi egy év alatt 1, a szerződő felekkel közös japán, illetve USA-beli szabadalmi bejelentést eredményezett.

1.4. Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések

Az intézményeken belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. Előirányzatok és teljesítések alakulása

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	17.856,0	12.068,0	21.560,9	*20.698,9	111,4	92,3
Ebből:						
személyi juttatás	8.406,4	6.986,6	8.424,7	7.882,0	93,8	93,6
központi beruházás						
Folyó bevétel	7.636,8	4.584,9	8.073,8	8.315,3	108,9	103,0
Támogatás	11.105,8	7.483,1	11.613,3	11.613,3	104,6	100,0
Előirányzat-maradvány	1.659,8		1.873,8	1.873,7	112,9	100,0
Létszám (fő)	1.962	2.018	2.017	1.920	97,9	95,2

* A kiadásból 800,0 millió Ft értékpapír-vásárlás kiadása, mely a maradvány része.

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	12.068,0	4.584,9	7.483,1	6.986,6
Módosítások jogcímenként				
Havi kereset-kiegészítés támogatása	242,0		242,0	183,3
Prémiumévek program támogatása	1,9		1,9	1,4
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	276,4		276,4	
Többletfeladat ellátásának támogatása	3.609,9		3.609,9	343,7
Többletbevétel	3.314,2	3.314,2		518,9
Előző évi működési maradvány átvétel	165,5	165,5		14,6
Előirányzat-maradvány igénybevétele	1.883,0	1.883,0		499,3
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás				-123,1
2009. évi módosított előirányzat	21.560,9	9.947,6	11.613,3	8.424,7

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	6.986,6	8.424,7	7.882,0
Munkaadókat terhelő járulékok	2.137,0	2.596,5	2.289,8
Dologi kiadások	2.323,6	8.559,9	8.157,7
Kamatkiadások		0,2	0,2
Működési célú pénzeszköz átadások	5,0	16,6	14,2
Támogatásértékű működési kiadás	13,9	97,4	75,5
Társadalom- és szociálpolitikai juttatások		0,4	6,6
Előző évi maradványátadás		100,3	96,7
Intézményi beruházási kiadás	361,6	1.325,0	974,9
Felújítás	240,3	391,7	358,2
Egyéb intézményi felhalmozási kiadások		0,9	0,9
Értékpapír vásárlás			800,0
Kölcsönök		47,3	42,2
Kiadások összesen	12.068,0	21.560,9	20.698,9

2.2.2. A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	6.514,2	1.886	7.146,7	1.788
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	285,1	132	295,8	125
Állományba nem tartozók	187,3		439,5	7
Összesen	6.986,6	2.018	7.882,0	1.920

Létszámok alakulása	2008. év	Ebből: kutató	2009. év	Ebből: kutató	Változás (%)	Ebből: kutató
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	1.819	1.014	1.788	969	98,3	95,6
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	141	44	125	47	88,7	106,8
Állományba nem tartozók	2	3	7	3	350,0	100,0
Összesen	1.962	1.061	1.920	1.019	97,9	96,0

<i>Átlagilletmények alakulása</i>	a 2008. évben		a 2009. évben	
	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	352,3	284,6	333,1	257,9
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	184,9	172,3	197,2	171,5
Összesen	340,3	276,6	324,2	252,3

2.2.3. *A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Dologi kiadások</i>	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	514,2	2.180,6	2.063,7
Kommunikációs kiadások	49,8	99,0	100,0
Szolgáltatási kiadások	995,6	3.790,2	3.610,3
Vásárolt közszolgáltatások	1,5	7,7	7,2
Áfa-kiadások	330,9	746,2	777,5
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások	204,9	611,5	576,0
Szellemi tevékenység végzése	4,9	7,8	7,8
Egyéb dologi kiadások	192,6	782,9	537,0
Különféle költségvetési befizetések	0,7	99,4	213,9
Adók, díjak, befizetések	28,5	176,2	192,5
Kamatkiadások		0,2	0,2
Realizált árfolyamveszteségek		58,2	71,6
Követelés elengedése		0,2	0,2
Dologi kiadások összesen	2.323,6	8.561,1	8.157,9

2.2.4. *A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Felújítási kiadások</i>	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Ingatlanok	198,1	310,6	281,0
Gépek, berendezések, felszerelések	2,2	11,6	9,1
Felújítások áfája	40,0	69,5	68,1
Felújítási kiadások összesen	240,3	391,7	358,2

millió Ft-ban, egy tizedessel

Beruházási kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Immateriális javak	45,2	63,9	38,0
Ingatlanok	9,7	2,2	2,2
Gépek, berendezések, felszerelések	255,0	1.068,4	762,4
Járművek		6,0	4,8
Beruházások áfája	51,7	184,5	167,5
Részesedések vásárlása		0,9	0,9
Beruházási kiadások összesen	361,6	1.325,9	975,8

2.3. A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Intézményi működési bevételek	3.130,7	4.480,5	4.209,4
Kamatbevételek		88,4	183,0
Támogatásértékű működési bevételek	508,3	859,5	946,0
Egyéb működési célú pénzeszközátvételek	828,3	1.941,3	2.290,5
Támogatásértékű felhalmozási bevételek	101,1	419,2	399,4
Egyéb felhalmozási célú pénzeszközátvételek	16,5	89,9	17,7
Pénzügyi befektetések bevételei		4,2	13,7
Előző évi maradvány-átvételek		174,8	214,7
Előző évi maradvány igénybevétel		1.873,8	1.873,7
Kölcsönök		16,0	40,9
Költségvetési támogatás	7.483,1	11.613,3	11.613,3
Bevételek összesen	12.068,0	21.560,9	21.802,3

2.4. Előirányzat-maradvány

2.4.1. A 2008. évi előirányzat-maradvány

A 2008. évben 1.706,3 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2009. évben teljes egészében felhasználásra került.

2.4.2. A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	1.439,7
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	-227,3

<i>Összesen</i>	1.212,4
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	14,1
Vállalkozási tevékenység maradványából alaptevékenység ellátására felhasznált összeg	324,0
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	1.522,3
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	1.522,3
Szabad előirányzat-maradvány	-

Az előirányzat-maradványból 800,0 millió Ft az értékpapír-vásárlás miatt keletkezett.

3. Egyéb

3.1. A gazdálkodás és a vagyonszerzés összefüggései, az intézményi vagyonszerzés értékelése

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Vagyonszerzés alakulása</i>	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök	12.081,6	11.792,8	97,6
Forgóeszközök	5.851,2	5.681,5	97,1
Saját tőke	10.515,0	10.144,6	96,5
Tartalékok	3.239,4	3.269,0	100,9
Kötelezettségek	4.178,4	4.060,7	97,2
Eszközök/Források összesen	17.932,8	17.474,3	97,4

3.2. A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Vállalkozási tevékenység bevételei	1.663,4
Vállalkozási tevékenység kiadásai	972,4
<i>Vállalkozási tevékenység pénzforgalmi eredménye</i>	<i>691,0</i>
Alaptevékenységre felhasznált előző évek eredménye	167,4
Alaptevékenységre felhasznált tárgyévi eredmény	156,5
Vállalkozási tartalékba helyezhető eredmény	330,7
Vállalkozási tevékenységet terhelő befizetési kötelezettség	36,3
Következő évi alaptevékenységre elkülönített eredmény	30,2

3.3. A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonkezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok

Intézmény megnevezése	Gazdasági társaság megnevezése	A részesedés mértéke (%)	A részesedés értéke (ezer Ft)
Atommagkutató Intézet	Tudományos Műszaki Park Kht.	28,67	860
Atommagkutató Intézet	Vákuum Tömörégi és Méréstechnikai Kft.	23,46	1.900
Atommagkutató Intézet	PHARMATOM HUNGARIA Kft.	24,0	720
Izotópkutató Intézet	KFKI Üzemeltető Kft.	16,68	840
Atommagkutató Intézet	ICONO-Pharma Kft.	10,0	200
Kémiai Kutatóközpont	Nanochem Kft.	34,0	1.020
Kémiai Kutatóközpont	H4sep Kft.	25,0	1.000
KFKI Atomenergia Kutatóintézet	AEMI Atomenergia Mérnökiroda Kft.	30,0	900
KFKI Atomenergia Kutatóintézet	KFKI Üzemeltető Kft.	20,8	1.040
KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet	KFKI Üzemeltető Kft.	20,8	1.040
KFKI Részecske- és Magfizikai Kutatóintézet	Adimtech Kft.	26,92	210
Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet	Ante Kft.	100,0	3.100
Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet	KFKI Üzemeltető Kft.	20,84	1.040
Műszaki Fizikai és Anyagtudományi Kutatóintézet	Tactologic Kft.	50,0	1.500
Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet	AKAMECH 2011 Kft.	57,0	20.000
Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet	DiFiLTON-ARC Kft.	26,0	780
Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézet	TECHNOORG LINDA Műszaki Fejlesztő Kft.	14,0	2.750
Szilárdtestfizikai és Optikai Kutatóintézet	KFKI Üzemeltető Kft.	20,8	1.040

5. CÍM: ÉLETTUDOMÁNYI KUTATÓINTÉZETEK

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. *A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe*

A cím ÁHT-azonosítója: 015338

A címhez 9 élettudományi kutatóintézet tartozik.

Az intézmények státusztörvény szerinti besorolása: közintézet

1.2. *Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása*

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. *A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése*

Állatorvos-tudományi Kutatóintézet

Az MTA Állatorvos-tudományi Kutatóintézetében száznál több, új adenovírust mutattak ki házi- és vadállatok mintáiból. Molekuláris módszert (polimeráz-láncreakciót, PCR) dolgoztak ki és alkalmaztak széles körben, amely alkalmas a halaktól az emberig minden gerinces gazda adenovírusából egy génszakasz felsokszorozására. A PCR termék nukleotid-sorrendjét meghatározzák, és ennek alapján következtetnek az új vírusok genetikai és evolúciós viszonyaira. Különbféle emlősökben, madarakban, hüllőkben és kétéltűekben mutattak ki új adenovírusokat. Megfelelő sejtenyészetek hiányában az új vírusok izolálására gyakran nincs esély. A módszer segítségével azonban a legérdekesebb vírusok további genomszakaszai, vagy akár a teljes genom meghatározhatók. A munka gyakorlati jelentősége, hogy esetenként háziállatok is fertőződnek a vadállatok adenovirusaival.

Balatoni Limnológiai Kutatóintézet

2004. évhez viszonyítva (100 %) 2009-ben az Intézet összesített impakt faktorát 351,4 %-kal, megjelent összes dolgozatokat 204,1 %-kal, ezen belül az SCI közleményeket 207,1 %-kal, hazai és nemzetközi fórumokon tartott előadásait és posztereit 167,2 %-kal megnövelte.

A hidrobotanikai kutatások kiterjedtek a külső szervesanyagterhelés ökológiai hatásainak, a balaton-vízben oldott szerves anyagok fotolitikus bomlási sebességének, az alga együttesek foszforfelvételének meghatározására. A bevonatlakó algák nitrogénfelvételét stabil izotóp technikával (¹⁵N) vizsgálták a Kis-Balaton Víz tározóban. Eredményeik szerint a nitrogénkötés a felső tározóban volt a legnagyobb, 120-270 mg N/m²/nap, az alsó tározóban ennek mintegy fele, 40-140 mg N/m²/nap, a Balatonban a Keszthelyi-medencében pedig mindössze 10 mg N/m²/nap értéket mértek. A kapott jelentős eltérések a víz-üledék rendszerben lejátszódó nitrifikációs – denitrifikációs folyamatokkal függenek össze, 2009 telén felmérték a tó teljes alga-állományát: a vízben lebegő fitoplankton, illetve a piko-frakció fotoszintézisét és megállapították, hogy a pikoplankton télen is kb. 50 %-át adja a teljes szervesanyag termelésnek. Az MTA SZTAKI-val együttműködve folytatták a Vízbőlőgi Digitális Holografikus Mikro-

szkóp (1981822A NKTH Nemzeti Technológiai Program 2008/2, 4. alprogram) fejlesztését. Vizsgálták a főbb balatoni hínárfajok (*Potamogeton perfoliatus*, *Myriophyllum spicatum*, *Najas marina* és *Ceratophyllum demersum*) fotoszintézisének térbeli és szezonális változását. A kapott eredmények azt mutatják, hogy tavasszal a *P. perfoliatus* és a *M. spicatum* elterjedését elsősorban a sötétlégzés emelkedésén keresztül az alacsony hőmérséklet, míg a vegetációs periódus többi szakaszában a fényhiány és a kompetíció limitálja. 2009. április-október között, a Balaton öt tóközépi mintavételi helyén (Siófok, Tihany, Zánka, Szigliget és Keszthely) az összesen 65 zooplankton mintából 7 Rotatoria, 5 Cladocera, 3 Cyclopoida, egy Calanoida Copepoda faj, és a *Dreissena polymorpha* veligera lárvája került elő. A veligera lárvák egyedsűrűsége 0 – 361, a Rotatoria sűrűség 14 – 625, a Cladocera rákoké 20 – 137, és a Copepoda rákoké 54-195 liter⁻¹ között változott. A kövezésen 2009-ben figyeltek fel egy új pontokáspi inváziós fajra, a quagga kagylóra (*Dreissena bugensis*): feltehetően valamikor 2008-ban került a tóba. A Káli-medence és a Fekete-hegy (Balaton-felvidék): a vízfolyások és források vizsgálata során 23 Trichoptera és 42 Diptera: Chironomidae faj előfordulását bizonyították, amelyek közül számos első alkalommal került elő a Balaton-felvidékről. A „Halegyüttesek monitorozása a Balatonon és vízgyűjtőjén a VKI követelményrendszere szerint” c. témában 2009-ben folytatták a Balatonon és befolyó vizein a halállományok vizsgálatát. A kopoltyúhálós mintavételek során 18 halfaj 7248 egyedét, míg az elektromos halászatok során 20 halfaj 3199 egyedét gyűjtötték. Összesen 24 halfaj (10447 egyed) került elő. A Balatonban az elmúlt 15 év során 31 halfaj jelenlétét igazolták, ezzel szemben már csak 26 halfaj előfordulása tekinthető biztosnak. Kimutatták a természetvédelmi szempontból nagy veszélyt jelentő idegenhonos, invazív amurgéb (*Perccottus glenii*) megjelenését a déli vízgyűjtőn. Hidroakusztikus méréseik szerint a Balaton hal egyedszáma a három medence (keleti-, közép-ső- és nyugati-öböl) nyíltvizében a nyári hónapokban rendkívül mozaikos (2774 – 27541 ind/ha), és átlagosan 11879±10098 ind/ha volt.

Kísérleti Orvostudományi Kutatóintézet

A Celluláris és Hálózat Neurobiológiai osztály kiemelkedő felfedezést tett a depresszióban és számos pszichiátriai kórképben érintett szerotonerg ideghálózat működésével kapcsolatban. Kimutattak egy új, gyors ingerületátviteli mechanizmust ebben a rendszerben, mely felveti új terápiás célpontok kutatásának lehetőségét. Eredményük a Science c. folyóiratban került közlésre. Tovább folytatták sikeres hazai és nemzetközi kollaborációikat idegsebészekkel és elektronikai mérnökökkel epilepsziás betegek gócpontjainak mind pontosabb detektálása, illetve a gócpontban történő patológiás elváltozások feltérképezésének érdekében. Legújabban a krónikus fájdalom kórképek gyógyszeres befolyásolásának lehetőségeit kutatják a gerincvelő szintjén az endokannabinoid rendszer befolyásolása révén.

A Gyógyszerkutató Osztály kutatásaiban kiemelkedő fontossággal bírtak a különböző gyógyszerek támadási pontjának szempontjából számításba jövő receptorok kutatása.

A világon elsőként sikerült igazolni, hogy a drogfüggők szempontjából szerepet játszó nucleus accumbens CB1 receptorainak aktivációja cannabissal a boldogság hormon, a dopamin felszabadulásához vezet. Új, a fájdalomcsökkentésben, az emberi immunitásban és gyulladásban szerepet játszó szelektív gyógyszerek fejlesztését tették lehetővé.

Az Endokrin Neurobiológiai Munkacsoport munkatársai korszerű gén-chip technológiai módszerekkel feltérképezték az agykéreg ösztrogén hormon által szabályozott génjeit. Az így nyert, ösztrogén-regulálta géneket tartalmazó adatbázis megteremtette olyan további kutatások alapjait, melyek célja az időskori ösztrogénhiány okozta idegrendszeri kórképek keletkezésének jobb megértése és megelőzése. Az agyalapi mirigy egyes sejtjeiben leírták a serkentő aminosav átvivőanyag, a glutamát jelenlétét. Új adatokat szolgáltatottak a pajzsmirigyhormon-működés központi idegrendszeri szabályozására vonatkozóan is.

A tartós stressz fontos szerepet játszik egyes lelki betegségek kialakulásában és ezen kívül súlyos testi tüneteket is okozhat, melyeket összefoglaló néven stresszel kapcsolatos betegségeknek nevezünk. Ezen betegségek neurobiológiai hátterét tanulmányozza a Molekuláris Neuroendokrinológiai kutatócsoport. 2009-ben elért eredményeik szerint az akut fizikális és az érzelmi stresszhatások eltérő módon szabályozzák a táplálékfelvételi magatartást és az anyagcsere szabályozásával kapcsolatos neuropeptidok génjeinek kifejeződését, valamint egyes hormonok elválasztását. Eredményeik lehetővé teszik a stressz-okozta anyagcsere-zavarok okainak felderítését, jobb kezelési stratégiák kidolgozását és új gyógyszercélpontok azonosítását és ellenőrzését.

Elsőként igazolták, hogy a sejterápiában is jelentőséggel bíró embrionális őssejtek szaporodását az idegrendszer fő gátló neurotranszmittereként ismert γ -aminóvajsav (GABA) receptorfüggő módon gátolni és serkenteni is képes. Megállapították, hogy ezt az utóbbi hatást a GABA_B receptorok közvetítik. Eredményeik alapján az embrionális őssejtek modellként szolgálhatnak a daganatok növekedését és szóródását gátló gyógyszerek kifejlesztéséhez, mivel ismert, hogy a GABA befolyásolhatja számos tumorsejt növekedését és vándorlását is.

A Magatartás Neurobiológiai osztály az agresszió abnormális megnyilvánulásainak kutatása terén jelentős haladást ért el. Az osztály munkájának alaptézise, hogy az egyes abnormális agressziótípusok eltérő idegrendszeri zavarokra vezethetők vissza. Feltérképezték azokat a működési zavarokat, amelyek az antiszociális jellegű deviáns agresszióformák hátterében állnak, és kimutatták, hogy az ilyen agresszióformák hátterében álló idegrendszeri mechanizmusok minőségileg térnek el a normális agressziót szabályozó mechanizmusoktól. E felismerés elvezetett egy olyan új vegyületcsoport azonosításához, amely specifikusan - más agresszióformákat érintetlenül hagyva - gátolja az ilyen antiszociális jellegű agressziót, felvetvén annak lehetőségét, hogy az abnormális agresszió kezelésére használt gyógyszerek arzenálját egy új, specifikusabb, és hatékonyabb készítménnyel lehet kiegészíteni.

Az osztály igazolta, hogy az az ígéretes új szorongásoldó készítmény, amely a cannabinoid jelátvitel befolyásolásán keresztül fejti ki kedvező hatását, elsősorban a stresszel összefüggő helyzetekben hatásos. Ennek a felismerésnek jelentős következményei lehetnek a készítmény klinikai alkalmazási területeinek kiválasztásánál.

Mezőgazdasági Kutatóintézet

A magyar búza nemzetközi versenyképességének egyik fontos feltétele a jó feldolgozóipari minőség és annak stabilitása. Ez a Pannon Búza Projekt kiindulási pontja. A projektet az FVM Gazdaságorientált Agrárágazati Kutatások keretében a BME Alkalmazott Biotechnológia és Élelmiszer-tudományi Tanszék, az MTA Mezőgazdasági Kutatóintézet, a Gabonatermesztési Kutató Kht., az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet, a gyakorlati szféra részéről a KITE Zrt., valamint az IKR Zrt. közreműködésével dolgozták ki. A búza vertikum résztvevőit tömörítő szakmai szervezetek – amelyek a végfelhasználó vetőmag előállítókat, gabonatermelőket és a feldolgozóipari szektort teljes egészében képviselik – fontos szerepet játszanak a projekt eredményeinek gyakorlati bevezetésében. Ennek megfelelően a Gabonatermesztők Országos Szövetsége, a Magyar Gabonafeldolgozók, Takarmánygyártók és -Kereskedők Szövetsége, valamint a Vetőmag Szövetség és a Terméktanács hatékony együttműködésével 2009-ben bejegyzésre került a Pannon búza védjegy. A következő időszak feladata a védjegy kritériumainak megfelelően homogén, megbízható minőség gyakorlati biztosítása, ami 2009 őszen megkezdődött. A termelőknél a Pannon minőség ellenőrzésére, a minősítő tanúsítvány kiadására az Öko-Hungária Kht-t kérték fel.

Négy martonvásári nemesítésű őszi búzafajta kapott állami elismerést 2009-ben. A kiváló minőségű Mv Menüett, a nagy fehérje-tartalmú Mv Kolompos és a bőtermő Mv Petrence

mellett kiemelésre érdemes az Mv Karizma, amely a régi, kiváló minőségű magyar Bánkúti 1201 fajtából izolált Bx7 tartalékfehérje túlermelő gént tartalmazza, és ennek következtében speciális térsza minőséggel rendelkezik. Az új fajták engedélyezését követően 29 martonvásári nemesítésű búzafajta található a nemzeti fajtajegyzékben. A búzatermesztésben sikerült megőrizni a martonvásári fajták piacvezető pozícióját. A Pannon Búza program hatására az Mv Suba és Mv Kolo minőségbúzákat elterjedtsége ugrásszerűen nő, miközben továbbra is a vezető fajták közé tartozik az Mv Magdaléna és az Mv Csárdás.

Négy Mv kukorica hibrid részesült 2009-ben állami elismerésben Magyarországon: Mv 270 (FAO 270; szemes), Mv 280 (FAO 280; szemes), Mv 350 (FAO 350; szemes), Mv 241 (FAO 260; siló). Az elismert hibridek nagy számának (21) és kiváló agronómiai tulajdonságainak köszönhetően nőtt az elmúlt évben az értékesített martonvásári hibridkukorica vetőmag mennyisége. A fosszilis energiákat kiváltandó, a bioetanol gyártásra alkalmas, magas keményítőtartalmú, jól fermentálható hibrideket állítottak elő. A tejelő tehenészetek számára nagy teljesítményű, jól emészthető, új habitusú, a cső fölött növelt levélszámú, úgynevezett leafy hibrideket nemesítettek. A bioenergia program keretében 2009-ben kezdték meg a silókukoricákból (leafy, nem-leafy) kinyerhető biogáz mennyiségi és minőségi vizsgálatát.

Az egészséges gabona-alapú táplálkozás elősegítése érdekében nemzetközi együttműködésben (EU FP6, Healthgrain projekt) folyik a nemesítés a bioaktív komponensek növelése érdekében. A szív- és érrendszeri betegségek megelőzésében játszik szerepet az emésztésnek ellenálló rosttartalom. Ennek növelését célozza az egzotikus genetikai forrással, a Yumai-34-el indított program. Lisztje szignifikánsan nagyobb mennyiségű vízoldható arabinoxilán tartalommal rendelkezik, ami a dietetikus hatású rostanyagok egyik legnagyobb összetevője. Az antioxidáns E vitamin tartalom növelése céljából egy nagy tokol tartalmú és egy jó agronómiai adottságokkal bíró fajta (Mv Toborzó/Tommi) keresztezéséből hoznak létre törzseket biokémiai és molekuláris marker szelekcióval.

Növényvédelmi Kutatóintézet

Két újonnan fellépő, veszélyes kártevő monitorizására történt meg feromoncsapda kifejlesztése. Fontos lenne, hogy mindkét csapda használata szélészkörűvé váljék.

Az egyik ilyen kártevő a darázsszitkár (*Synanthedon vespiformis*). Egy Nógrád megyére kiterjedő, célzott vizsgálatsorozat felfedte, hogy ez a rejtett életmódú kártevő váratlanul és példátlan mértékben károsítja a tüskétlen szeder ültetvényeken kívül a málnaültetvényeket is. Kártétele a szezon kezdetén hagyományos módszerekkel gyakorlatilag nem észlelhető, mígnem hirtelen a termővesszők (málna) sőt az egész tő elszárad, elpusztul (szeder). Az újonnan kifejlesztett nagy-fogókapacitású varsás feromoncsapda kiválóan alkalmas arra, hogy a térségben az ültetvények fertőzöttségét fel lehessen mérni. Erre nagy szükség lenne, hiszen a régióban tömbszerűen egész községek fő bevételi forrása a málna ill. szedertermesztés.

A másik kártevő a lepényfa-gubacsszúnyog (*Dasineura gleditchiae*). Az újonnan indult városi ökoszisztéma kutatás sikere, hogy ennek a rendkívül szapora, olykor a városképet is veszélyeztető kártevőnek (lásd: Várkerület, Palota-sétány) az előrejelzésére szolgáló ragacsos feromoncsapda kifejlesztése befejeződött. A csapdák már 2010-ben a közterületeken bevetethetőek lesznek.

Ökológiai és Botanikai Kutatóintézet

Az MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetében folyó kutatásokban mind fontosabbá válik a globális ökológiai válság hazai tüneteinek felismerése, az azokra adható válaszok tudományos hátterének megerősítése. Nemzetközi jelentőségű eredmény a növényközösségek társulási szabályainak a megismerésében egy új módszer, az úgynevezett cönológiai állapotteres megközelítés alkalmazása. A módszer javasolható a természetvédelmi gyakorlatban a korai leromlás felismerésére és a beavatkozások utáni regeneráció követésére. A kiskunsági táj komplex kutatása során megállapították, hogy az utóbbi három évtizedben az ökológiai szolgáltatások minőségében bekövetkezett legfontosabb változás a vízforgalom természetes szabályozásának csökkenése. A súlyosan allergén parlagfű azokon az élőhelyeken van jelen, amelyek az elmúlt 2 évtizedben művelés alatt álltak. Ha folytatódik az átgondolatlan, térben és időben gyakran változó tájhasználat (bolygatás) akkor további terjedése várható. Kifejlesztettek egy új általános ökológiai indikátort (Természeti Tőke Index, Natural Capital Index, NCI), mely közérthető módon, százalékos formában nyújt értékelő és összehasonlítható mérőszámot kisebb-nagyobb területek természeti állapotának jellemzésére.

A Magyar Dunakutató Állomás kutatásainak fontos részét képezi az emberi tevékenység hatásaira visszavezethető változások kimutatása a Duna ökológiai folyamataiban. Az ehhez kapcsolódó vizsgálatok kiterjednek a folyami ökológiai rendszert alakító tényezőkre, az élőhelyi mintázatok és a biológiai sokféleség tanulmányozására, továbbá a változásokat kvantitatív módon leíró értékelő rendszerek kifejlesztésére. A hosszú idejű dunai adatsorok alapján megkezdték a fitoplankton szezonális dinamikájának klimatikus tényezőktől függő szimulációs modellezését, amelynek célja, hogy a klímaváltozási scenáriók segítségével feltérképezék a fitoplanktonnal kapcsolatos jövőbeli változások trendjét, a várható globális felmelegedés hatásával összefüggően. A Karlsruhe Egyetemmel együtt végzik az európai szinten jelentős természeti értéket képviselő gemenci és béda-karapancsai hullámterek hidroökológiai állapotfeltárását, a természetvédelmi kezelést, valamint a restaurációs lehetőségek megalapozására. Hidrobiológiai és természetvédelmi aspektusból értékelték a szigetközi Duna-szakasz helyreállítására javasolt műszaki elképzeléseket egy stratégiai környezeti vizsgálat keretében, az évtizedes monitorozás tapasztalatait és a VKI szempontrendszerét is mérlegelve.

Talajtani és Agrokémiai Kutatóintézet

Az Intézet a talajtan-agrokémia-talajbiológia-agroökológia szakterület központi kutatási intézménye, elismert hazai és nemzetközi tudományos központja. Az alap és alkalmazott kutatásokon túlmenően munkatársai jelentős szerepet játszanak a szakterület fejlesztési tevékenységében, a különböző szintű magyar- és idegen nyelvű oktatásban, a szakmai és tudományos továbbképzésben. Képviselik az intézetben művelt tudományterületeiket mind a hazai, mind a nemzetközi tudományos szervezetekben.

„Térinformatikai módszerek kidolgozása térképi alapú talajtani adatok információtartalmának maximális kiaknázására és aktualizálására”

OTKA kutatás során archív, döntően térképi alapú talajtani adatok feldolgozására és ezek információtartalmának maximális kiaknázására digitális talajtérképezési eljárásokat, illetve terepi talajfelvételezési módszertant fejlesztettek ki. A felújított, agroökológia jellegű, integrált digitális talajtérképek kiválthatják a korábban széleskörben használt AGROTOPO adatbázist a részletesebb térbeli felbontást igénylő döntéshozatalban és döntéstámogatásban, mint például a földalapú támogatások új rendszerének [KAT, AKG] tervezése, kialakítása és működtetése.

„Természetes és invazív növényfajok, valamint búza genotípusok szárazságtűrésének tesztelése stressz-diagnosztikai rendszerben”

A kutatási téma keretében mezőgazdasági növények és természetes növényfajok szélsőségesen száraz körülmények közötti reakcióit vizsgálták az MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetével együttműködésben. Vizsgálataikat a parlagfű tanulmányozásával indították, ugyanis hazánkban a prognosztizálható klímaváltozás ennek a gyomnövénynek a terjedését gyorsítja fel. A vízfogyasztásban és fejlődésben tapasztalt eltérések lehetőséget nyújtanak a parlagfű megváltozott időjárási körülmények közötti változó hazai előfordulása alakulásának előre jelzésére, míg a parlagfű egyedfejlődési szakaszainak szárazság-stressz miatti eltolódása az allergén időszakok előrejelzésében és a hatékony védekezés tervezésében jelent fontos szempontot.

„A hazai környezetállapot vizsgálata, különös tekintettel a klímaváltozásra”

MeH–MTA program keretében vizsgálták a különböző talajhasználati módok, illetve talajművelési eljárások hatását a talajnedvesség dinamikájára, optimális termőhely-specifikus lehetőségeket és módszereket keresve a talaj víz-takarékos nedvességforgalom szabályozására, illetve a szélsőséges vízhiányos helyzetek (belvíz–aszály) bekövetkezési valószínűségének csökkentésére, és káros hatásainak kivédésére, mérséklésére.

„Talaj mikrobiális közösség funkcionális diverzitása és szubsztrát hasznosítási hatékonysága eltérő növényzet és művelési mód mellett”

Az NKTH-OTKA pályázatban a Kiskunsági Nemzeti Park felhagyott szántóin helyreállítandó őshonos homokpusztagyep restaurációját támogató kísérleteket végeztek a MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetével együtt. A kísérletek eredményei azt mutatták, hogy bizonyos talajkezelések elősegítették, gyorsították az eredeti növényzet megtelepedését, ugyanakkor visszaszorítottak egyes nem kívánatos gyomnövényeket. A sikeres helyreállítási munkák növelik a terület természeti értékét és biológiai sokféleséget, másodsorban a terület turisztikai vonzerőjének növelése által gazdasági haszon is elérhető.

Szegedi Biológiai Központ Biofizikai Intézet

Vizsgálatokat kezdtek nanorészecskék (kvantum pontok) és bakteriorodopszin molekulák közötti lehetséges energiaátadási folyamatok tanulmányozása céljából. Amennyiben létrehozható olyan rendszer, amelyben a kvantum pontok által elnyert fényenergia hatékony módon átadódik a bakteriorodopszinba, és megindítja annak funkcionális töltéstranszportját, az alapjául szolgálhat egy napenergiát hasznosító potenciális technikai eszköznek. A kezdeti eredmények arra mutatnak, hogy a bakteriorodopszin megfelelő körülmények között nagy hatásokkal kioltja a kvantum pontok fluoreszcenciáját, amely az energiaátadás alapvető követelménye. A kioltás mechanizmusának felderítése céljából femtoszekundumos időfelbontású spektroszkópiai előkísérleteket végeztek.

Vizsgálták mikroorganizmusok hőmérsékleti stresszre adott szerkezeti és dinamikai válaszreakcióját. Fotoszintetizáló baktériumok membránjain – lipid mutánsok felhasználásával – spektroszkópiai mérésekkel megmutatták, hogy a baktériumoknak a megemelkedett hőmérséklet miatti stresszre adott válaszában és az adaptációs folyamatokban nagy szerepe van a membránlipideknek, a membránfehérjéknek, illetve ezek kölcsönhatásának. Az alacsony hőmérsékleti stresszválaszok kiváltásában elsősorban a lipidek, a magas hőmérsékleti stresszben pedig a fehérjék játsszák a főszerepet. A munka előremutató a hősokk fehérjék konkrét szerkezetváltozásainak, illetve más fehérjék szerkezetét stabilizáló hatásai vizsgálatának szempontjából. Az eredmények valószínűsítik, hogy a stresszválasz kiindulópontja nem a citoszól, hanem a biológiai membrán.

Az idegrendszeri károsodások vizsgálatára kialakított egyik modellben azt vizsgálták, hogy a károsodott idegsejt saját belső tulajdonságai miképpen befolyásolják a környező egyéb

sejtek reakcióit, illetve ez a másodlagos reakció hogyan áll arányban a sérülést követő regenerálódás végső mértékével. A kísérletekhez olyan állatokat használtak, melyek idegsejtjeiben egyfajta kalcium-kötő fehérje, a parvalbumin szintjét genetikailag megnövelték, s melyről, korábbi kísérleteik alapján, sejten belül ható protekciót vártak. Megállapították, hogy a védeni kívánt sejtekben a parvalbumin szint megnövelése a sérült idegsejtek átmeneti kalcium-szint emelkedését meggátolta, és ugyanezen sérült idegsejtekben egyfajta, ún. SOS-jellegű jel kibocsátásának időtartamát lerövidítette. Ezzel párhuzamosan a környező glia sejtek aktivációjának mértéke is lecsökkent. Adataik azt igazolják, hogy az idegsejtek egy belső paramétere, mely a kóros kalcium felhalmozódás ellen hat, a környező gyulladáshoz vezető reakció mértékét is csökkentheti – így a kalcium háztartás stabilizálása több komponensen ható neuroprotekciós célpont lehet.

Bioinformatikai módszerekkel fehérjék, gének és genomok adatainak újszerű feldolgozását, illetve a biológiai rendszerek, például a mikrobák közösségeinek, a bakteriális kommunikációnak a modellezését végzik. Kollaboratív projektek keretében számos hazai és külföldi kutatócsoportnak biztosítottak szakértő analitikai háttérrel. Kiemelten foglalkoztak újszerű hálózati modellek a komplex rendszerek evolúciójának kérdéseivel, ezen belül a több baktériumfaj együttélését biztosító ún. bakteriális konzorciumok illetve a többféle idegsejt együttműködését feltételező sejhálózatok modellezésével.

Szegedi Biológiai Központ Biokémiai Intézet

A sejt génjei közötti molekuláris kölcsönhatások fontos szerepet játszanak az élőlények megnyilvánuló tulajdonságainak kialakításában, vizsgálatuk így elengedhetetlen a bonyolult genetikai háttérű emberi betegségek megértéséhez. A közelmúltban a fontos modellszervezet, az egyszéjtű élesztőgomba 5 millió génpárjának vizsgálatával készült el és került közlésre az eddigi legteljesebb génkölcsönhatási térkép, amely megmutatja, hogy egy gén mutációjának hatását mely más gének mutációja tudja erősíteni vagy gyengíteni (Science 2010 327: 425). A munkában az MTA SZBK Biokémiai Intézetének kutatói (Evolúciós Rendszerbiológiai Csoport) is részt vettek. Egyik fontos eredményük annak igazolása, hogy a gének kölcsönhatási mintázata a köztük fennálló funkcionális kapcsolatokról árulkodik. Így a génkölcsönhatási adatsor segítségével ismeretlen szerepű gének már ismert biokémiai folyamatokhoz rendelhetők.

A génkölcsönhatási térkép áttörést hozhat a gyógyszercélpontok azonosításában. Számos gyógyszerhatóanyagról elmondható, hogy valójában nem ismert a célpontja a sejtben. Az viszont ma már kísérletesen könnyen megállapítható, hogy mely gének működésének befolyásolása növeli, vagy csökkenti a gyógyszermolekula hatását. Az ilyen vizsgálatokon alapuló génkölcsönhatási térkép segíti a gyógyszer valódi célpontjának azonosítását.

Szegedi Biológiai Központ Genetikai Intézet

Az MTA SZBK Genetikai Intézet kutatói 2009-ben olyan jelentős alapkutatási eredményeket értek el, melyek társadalmi hasznosulása az egészségügy, valamint a természetvédelem területén várható. Kidolgoztak egy újszerű eljárást, melynek segítségével az örökítő anyag károsodását javító mechanizmusok hatékonyságát tudják mérni. A rendszer segítségével a hibamentes és a genetikai betegségeket okozó, hibákkal dolgozó javítómechanizmusok állapotát egyaránt képesek feltárni. Az ember örökítőanyagának hibajavításában résztvevő új fehérjét azonosítottak. Kutatóik részt vettek és eredményesen lezártak egy a Kárpát-medencei fajok genetikai változatosságát vizsgáló kísérleti programot. Molekuláris genetikai vizsgálataik mód-

szertani mintát, valamint kiinduló adatokat szolgáltatnak a természetvédelem számára egyes fajok populációkon belüli genetikai változatosságáról a fajok túlélési esélyét egyik legjobban meghatározó tényezőről.

Szegedi Biológiai Központ Növénybiológiai Intézet

Az MTA Szegedi Biológiai Központ Növénybiológiai Intézetének fő kutatási feladata 2009-ben a növények, algák és cianobaktériumok környezeti stresszhatásokra adott válaszait, fényérzékelését, fényenergia hasznosítását, egyedfejlődését meghatározó gének és molekuláris mechanizmusok azonosítása és jellemzése, valamint fokozott stressztűréssel rendelkező növények kifejlesztése volt. A búza korai szemfejlődésének genomikai vizsgálata során egy, a korábbi évek során általuk tervezett, oligonukleotid-chip felhasználásával mintegy 1600 olyan gént azonosítottak, amelyek kifejeződését a szárazság és hő stressz jelentősen befolyásolja. Nagy teljesítőképességű árpa transzformáció alapuló géntesztesztelési rendszer kidolgozása és optimalizálása után 11 új árpa transzformánszt állítottak elő a sejtciklust szabályozó, az oxidatív stressz kivédését szolgáló és a termés mennyiséget közvetlenül befolyásoló gének felhasználásával. A különböző búzavonalak szárazságtűrésének kvantitatív jellemzésére folytatták a komplex stresszmonitorozó rendszer kiépítését, ami távérzékelési módszerek alkalmazásával teszi lehetővé a növények fejlődésének és stresszválaszainak kontrollált körülmények között történő követését. Ehhez kapcsolódóan megkezdték a közeli infravörös tartományban történő képalkotás alkalmazását a növények víztartalmának meghatározására. Megkezdték az általuk korábban kifejlesztett cDNS expressziós és transzfer rendszer alkalmazását a növények sötétítésében szerepet játszó gének azonosítására és jellemzésére. A rendszer hasznosítása egy biotechnológiai világcéggel folytatott kooperáció keretében történik fokozott stressztűréssel rendelkező növények előállítására. A növényi cirkadián óra molekuláris szintű vizsgálata során egy fitokróm B fotoreceptor-hiányos mutáns részletes jellemzésével sikerült igazolniuk a cirkadián oszcillátor matematikai modelljének több előrejelzését. A kapott eredmények azt mutatják, hogy a cirkadián rendszer fontos szerepet tölthet be bizonyos stresszindukált, illetve alapvető sejtbiológiai folyamatok finomhangolásában. Kimutatták két növényi fehérje (uvr8 és cop1) fontos szerepét az UV-B fény érzékelésében és az általa indukált jelátviteli folyamatokban. Részletesen feltárták a növényi egyedfejlődés szabályzásában fontos szerepet játszó kinázok és kis molekulásúlyú GTP-kötő fehérjék (RHO GTPázok) funkcionális kapcsolatát. Spin-off vállalkozásokkal együttműködve továbbfejlesztettek egy korábban általuk szabadalmaztatott differenciál-polarizációs lézersugárpásztázó mikroszkópot (DP-LSM berendezés), valamint alkalmazták újabb biológiai és mesterségesen előállított minták anizotróp mintázatának feltárására. A berendezést és alkalmazásait több rangos nemzetközi innovációs vásáron is bemutatták; azokon összesen két arany- és három ezüstérmét és egy különdíjat szereztek.

Szegedi Biológiai Központ Enzimológiai Intézet

Kapcsolat az immunrendszer és a gyulladás között: MASP-1 proteáz szerepe

Szervezetünk védelmét a különböző kórokozók (baktériumok, vírusok, gombák) által okozott fertőzések ellen az immunrendszer látja el, mégpedig sejtek és molekulák bonyolult együttműködése révén. 2009-ben, az intézetben sikerült ennek a roppant bonyolult sejtes-molekuláris hálózatnak egy olyan új elemét felfedezni, amely jelentősen hozzájárulhat a gyulladások kifejlődéséhez. A velünk született immunitás egyik legfontosabb eleme a komplementrendszer, amely a véralvadáshoz hasonló proteolitikus kaszkárendszer a vérben.

A komplementrendszer nemrégiben felfedezett ún. lektin aktiválódási útja egyik proteáz komponensének – a MASP-1-nek – a fiziológiai szerepét derítették fel az intézetben, a SOTE III. Sz. Belgyógyászati Klinika Kutatólaboratóriumának munkatársaival együttműködve. Kimutatták, hogy a MASP-1 proteáz képes az érfal endotél sejtjeinek felszínén elhelyezkedő proteáz aktivált receptor hasítására és ezzel aktiválására. Ennek a receptornak az aktiválása olyan jelátviteli folyamatokat indít el a sejtekben, amelyek fontosak a gyulladás kialakulása szempontjából. Ezzel sikerült egy teljesen új, eddig ismeretlen kapcsolatot kimutatni a komplementaktiválás és az endotél sejtek aktiválódása között. Ez a fajta sejtaktiválás azért nagyon fontos, mert közvetlenül a fertőző mikroorganizmus szervezetbe jutása után, még az immunrendszer többi sejtés vagy molekuláris elemének az aktiválódása előtt végbemegy, mintegy az első vészjelzést küldve a sejtek felé. Hasonló mechanizmussal aktiválja az endotél sejteket a trombin nevű proteáz is a véralvadás során. A trombin és a MASP-1 közötti hasonlóság tükröződik a két fehérje térszerkezetében is. Intézetünkben sikerült megoldani a MASP-1 enzim kristályszerkezetét is. Kiderült, hogy a MASP-1 nagyon sok szempontból inkább egy véralvadási proteázhoz hasonlít, mint egy komplement enzimhez. Ez a hasonlóság arra utal, hogy a vérben lévő két fő kaskádrendszer, a komplement és a véralvadás, funkcionális és evolúciós rokonságot mutat.

Új anti-tuberkulotikumok azonosítása és fejlesztése

Az Egészségügyi Világszervezet adatai alapján a *Mycobacterium tuberculosis* által okozott gümőkór (tuberkulózis) az egyik legsúlyosabb fertőző betegség, ami évente közel 2 millió áldozatot szed. A statisztikák szerint minden harmadik ember a világon fertőzött, jóllehet az aktív betegség csak sokkal kevesebb esetben jelentkezik. A betegség kezelésére eddig használt antituberkulotikumokkal szemben rezisztencia lépett fel a baktérium törzsekben, tehát a jelenlegi gyógyszerekkel a drog-rezisztens tuberkulózis gyógyítása nehézkes. Ez újfajta gyógyszerek kifejlesztését tette szükségessé, amelyben a biológiai alap kutatás nélkülözhetetlen. Az intézetben behatóan tanulmányozott dUTPáz enzim ígéretes gyógyszercélpont lehet a jövőbeni antituberkulotikumok kifejlesztéséhez, mivel ez az enzim alapvető szerepet játszik a DNS integritásának megőrzésében. A tuberkulózist okozó *Mycobacterium tuberculosis* életben maradásához valószínűleg elengedhetetlen a dUTPáz enzim működése. Az irodalmi adatok alapján az enzim hiányában ún. timinmentes sejthalál lép fel, amely a gyógyszertervezés során felhasználható lehet. Kísérletek célja egyrészt az, hogy genetikai úton igazolják a dUTPáz enzim eszenciális voltát *Mycobacterium*ban, másrészt az, hogy a mikobakteriális dUTPáz enzim ellen fajspecifikus gátlószereket fejlesszenek ki. Ennek megvalósítására meghatározták a mikobakteriális és a human dUTPáz enzimek térszerkezetét. A mikobakteriális dUTPáz fajspecifikus szerkezeti jellemzőit felhasználva, *in silico* nagyáteresztő képességű dokkolással olyan vegyületcsaládokat azonosítottak, melyek potenciálisan specifikusan kötődhetnek a mikobakteriális dUTPázhoz. Jelenleg ezen vegyületcsaládok szerkezet alapú optimalizálását folytatják, ezzel hozzájárulva új, hatékonyabb gyógyszerek kifejlesztéséhez.

1.4. Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések

Az intézményeken belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. Előirányzatok és teljesítések alakulása

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	10.447,6	7.099,6	12.700,3	*11.171,5	104,5	86,0
Ebből:						
személyi juttatás	4.654,3	4.078,2	5.057,4	4.567,4	98,1	90,3
központi beruházás						
Folyó bevétel	4.450,3	2.725,0	5.128,8	5.558,0	124,9	108,4
Támogatás	6.578,1	4.374,6	5.778,2	5.778,2	87,8	100,0
Előirányzat-maradvány	1.261,0		1.793,3	1.793,3	142,2	100,0
Létszám (fő)	1.318	1.408	1.417	1.334	101,2	94,1

* A kiadásból 250,0 millió Ft értékpapír-vásárlás kiadása, mely a maradvány része.

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	7.099,6	2.725,0	4.374,6	4.078,2
Módosítások jogcímenként				
Havi kereset-kiegészítés támogatása	146,7		146,7	112,6
Prémiumévek program támogatása				
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	123,1		123,1	-0,4
Többletfeladat ellátásának támogatása	1.133,8		1.133,8	305,7
Többletbevétel	2.240,9	2.240,9		343,3
Előző évi működési maradvány átvétel	162,9	162,9		27,0
Előirányzat-maradvány igénybevétele	1.793,3	1.793,3		268,8
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás				-77,8
2009. évi módosított előirányzat	12.700,3	6.922,1	5.778,2	5.057,4

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	4.078,2	5.057,4	4.567,4
Munkaadókat terhelő járulékok	1.285,3	1.562,4	1.338,7
Dologi kiadások	1.253,8	4.321,6	3.732,4
Kamatkiadás		0,2	
Működési célú pénzeszköz átadások		12,1	12,8
Támogatásértékű működési kiadás	61,3	81,5	78,1
Előző évi maradványátadás		54,7	53,7
Intézményi beruházási kiadás	206,0	1.281,6	828,6
Felújítás	206,1	320,0	300,3
Egyéb felhalmozási célú kiadások		0,2	0,2
Értékpapír vásárlás			250,0
Kölcsönök	8,9	8,6	9,3
Kiadások összesen	7.099,6	12.700,3	11.171,5

2.2.2. A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	3.771,4	1.309	4.138,8	1.229
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	218,2	96	248,2	101
Állományba nem tartozók	88,6	3	180,4	4
Összesen	4.078,2	1.408	4.567,4	1.334

Létszámok alakulása	2008. év	Ebből: kutató	2009. év	Ebből: kutató	Változás (%)	Ebből: kutató
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	1.215	560	1.229	579	101,1	103,4
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	100	38	101	34	101,0	89,5
Állományba nem tartozók	3	3	4	4	133,3	133,3
Összesen	1.318	601	1.334	617	101,2	102,7

<i>Átlagilletmények alakulása</i>	a 2008. évben		a 2009. évben	
	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	288,6	223,5	280,6	210,0
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	216,2	186,6	204,8	168,9
Összesen	283,1	220,6	274,9	206,9

2.2.3. *A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Dologi kiadások</i>	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	350,4	1.387,7	1.068,3
Kommunikációs kiadások	45,2	65,0	57,7
Szolgáltatási kiadások	468,3	1.197,5	1.041,2
Vásárolt közszolgáltatások	0,1	22,6	21,1
Áfa-kiadások	194,5	785,8	738,6
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások	73,9	302,4	272,6
Szellemi tevékenység végzése	35,3	114,1	96,5
Egyéb dologi kiadások	66,3	295,7	293,9
Különféle költségvetési befizetések		74,0	73,7
Adók, díjak, befizetések	19,8	71,1	59,5
Kamatkiadások		0,2	
Realizált árfolyamveszteségek		5,7	9,3
Dologi kiadások összesen	1.253,8	4.321,8	3.732,4

2.2.4. *A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Felújítási kiadások</i>	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Ingatlanok	181,2	258,8	239,5
Gépek, berendezések, felszerelések		3,5	3,6
Felújítások áfája	24,9	57,7	57,2
Felújítási kiadások összesen	206,1	320,0	300,3

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Beruházási kiadások</i>	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Immateriális javak		20,1	13,6
Ingatlanok		124,2	64,1

Gépek, berendezések, felszerelések	172,4	907,9	594,7
Járművek		21,2	17,3
Beruházások áfája	33,6	208,2	138,9
Beruházási kiadások összesen	206,0	1.281,6	828,6

2.3. A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Intézményi működési bevételek	1.027,7	2.282,8	2.366,6
Kamatbevételek		7,1	45,2
Támogatásértékű működési bevételek	816,9	1.376,6	1.328,5
Egyéb működési célú pénzeszközátvételek	796,9	913,6	1.078,6
Támogatásértékű felhalmozási bevételek	50,9	337,6	528,9
Egyéb felhalmozási célú pénzeszközátvételek	26,7	33,9	35,8
Pénzügyi befektetések bevételei		8,7	8,7
Előző évi maradvány-átvételek		162,9	163,6
Előző évi maradvány igénybevétel		1.793,3	1.793,3
Kölcsönök	5,9	5,6	2,1
Költségvetési támogatás	4.374,6	5.778,2	5.778,2
Bevételek összesen	7.099,6	12.700,3	13.129,5

2.4. Előirányzat-maradvány

2.4.1. A 2008. évi előirányzat-maradvány

A 2008. évben 1.821,9 millió Ft maradvány keletkezett, melyből a 2009. évben 44,3 millió Ft nem került felhasználásra.

2.4.2. A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	1.768,0
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	397,8
<i>Összesen</i>	<i>2.165,8</i>
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	19,0
Vállalkozási tevékenység maradványából alaptevékenység ellátására felhasznált összeg	14,1
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	2.160,9
Előző évek fel nem használt maradványa	44,3
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	2.205,2
Szabad előirányzat-maradvány	-

Az előirányzat-maradványból 250,0 millió Ft az értékpapír-vásárlás miatt keletkezett.

3. Egyéb

3.1. A gazdálkodás és a vagyonváltozás összefüggései, az intézményi vagyon állományváltozásának értékelése

millió Ft-ban, egy tizedessel

Vagyon alakulása	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök	7.739,1	7.934,6	102,5
Forgóeszközök	2.535,6	3.190,9	125,8
Saját tőke	5.304,7	4.684,8	88,3
Tartalékok	1.859,1	2.273,8	122,3
Kötelezettségek	3.110,9	4.166,9	133,9
Eszközök/Források összesen	10.274,7	11.125,5	108,3

3.2. A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Vállalkozási tevékenység bevételei	99,9
Vállalkozási tevékenység kiadásai	57,7
Vállalkozási tevékenység pénzforgalmi eredménye	42,2
Alaptevékenységre felhasznált előző évek eredménye	14,1
Alaptevékenységre felhasznált tárgyévi eredmény	-
Vállalkozási tartalékba helyezhető eredmény	28,2
Következő évi alaptevékenységre elkülönített eredmény	15,8

3.3. A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonkezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok

Intézmény megnevezése	Gazdasági társaság megnevezése	A részesedés mértéke (%)	A részesedés értéke (ezer Ft)
Mezőgazdasági Kutatóintézet	Mv. Elitmag Kft.	10,0	1.610
Mezőgazdasági Kutatóintézet	Mv. Bázismag Kft.	10,0	2.480
Szegedi Biológiai Központ	Biocenter Kft.	75,3	2.260
Szegedi Biológiai Központ	Biopolisz Kft.	7,14	2.500
SZBK Enzimológiai Intézet	Cellpharma Kft.	25,0	250

6. CÍM: TÁRSADALOMTUDOMÁNYI KUTATÓINTÉZETEK

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. *A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe*

A cím ÁHT-azonosítója: 006882

A címhez 17 társadalomtudományi kutatóintézet tartozik.

Az intézmények státusztörvény szerinti besorolása: közintézet

1.2. *Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása*

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. *A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése*

Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézet

A Magyar Tudományos Akadémia Etnikai-nemzeti Kisebbségkutató Intézete (MTAKI) és a Nemzetközi Összehasonlító Kutatásokat Támogató Alapítvány (ICCR-Budapest) 2009-ben a „Bevándorlók Magyarországon” elnevezésű komplex kutatási projekten dolgozott. A kutatást az Európai Unió Integrációs Alapja támogatta.

A projekt célja a Magyarországon élő migránsok számára és összetételére, területi megoszlására, szocio-demográfiai sajátosságaira és integrációjukat meghatározó faktorokra, valamint a gazdasági, politikai és kulturális életben játszott szerepükre vonatkozó komplex szociológiai kutatás elvégzése volt. A vizsgálat során kétféle módszert alkalmaztak: egyrészt a hatósági-intézményi statisztikai adatok összehasonlító elemzésére, másrészt az önkormányzati hivatalok tapasztalatainak felmérésére és elemzésére került sor.

A statisztikai adatok szerint 2008-ban az Európai Unión kívülről érkező migránsok összlétszáma 48 607 fő volt Magyarországon. Közülük a legtöbben, 26 646-an valamelyik nem uniós európai országból, 17 444-en Ázsiából, 1 524-en Afrikából, 2 722-en Amerikából, 271-en pedig Ausztráliából és Óceániából érkeztek.

A részkutatások eredményeiből egybehangzóan következik, hogy a magyarországi bevándorlás a fogadó ország számára kifejezetten előnyös. A vizsgált bevándorlói csoportok tagjainak magasabb az átlagos iskolai végzettségük és a munkaerő-piaci aktivitásuk, mint az itt születetteké, a társadalombiztosítási és szociális ellátórendszert viszont alig veszik igénybe.

Az intézet konzorciumi tagként, koordinátorként, valamint konkrét feladatok felelőseként vett részt a „Challenge - Az európai szabadság és biztonság változó arcai” című, 21 európai egyetem és kutatóintézet részvételével zajlott FP 6-os kutatásban. A kutatás során készült tanulmányok, valamint összegyűjtött dokumentumok az alábbi címen érhetők el: www.libertysecurity.org.

„Kárpát-medencei kisebbségi jogtár. A magyarországi nemzeti és etnikai kisebbségek jogszabályi adatbázisa (1945–)” A kutatás keretében a vonatkozó magyarországi joganyag kigyűjtése mellett kialakításra került egy összehasonlító szempontrendszer, amelynek alapján lehetővé válik a Kárpát-medence különböző országaiban élő kisebbségek helyzetének összehason-

lító elemzése. Emellett megindult az összehasonlító kutatás további módszertani és technikai előkészítése is. 2009 augusztusáig az Országgyűlés Külügyi Hivatalának megbízásából a Romániában, Szlovákiában, Ukrajnában élő nemzeti kisebbségek 1989–2009 közötti jogi helyzetére vonatkozó országtanulmányok készültek el. A tanulmányoknak az adott országban élő kisebbségek szempontjából legrelevánsabb részei megjelentek a REGIO c. folyóirat 2009/2. számában.

„*A romák esélyegyenlősége Magyarországon*” A Jedlik Ányos Program támogatásával 2006 és 2009 között folyó kutatás intézeti részfeladatának témája az önkormányzatiság, a pozitív diszkrimináció és az oktatás szerepe a romák helyzetének javításában. A beszámolási évben sor került a szükséges tananyagok elkészítésére: ennek eredményeként született meg az *Antidiszkriminációs kézikönyv*, illetve a *Kisebbségek védelme a nemzetközi jogban* című kézikönyv.

Filozófiai Kutatóintézet

Az MTA Filozófiai Kutatóintézete 2009 elejétől megújult csoportstruktúrában dolgozott. Az egyes kutatócsoportok sajátos programja a *különböző tudásformák* fogalmi köré szerveződött, így jöttek létre a *tudomány- és kommunikációfilozófiai kutatócsoport*, a *filozófia- és eszmetörténeti kutatócsoport*, a *vallásfilozófiai kutatócsoport*, valamint a főként a Lukács Archivum és Könyvtár munkatársaiból álló *művészet- és kultúrfilozófiai kutatócsoport*. Az egyes kutatócsoportok képviselte főbb kutatási irányok szerint a beszámolási évben a következő főbb eredmények születtek:

A *tudományfilozófiában* kiemelendő volt a relativitáselmélet filozófiai interpretációjáról rendezett nemzetközi konferencia és az annak alapján szerkesztett angol nyelvű tanulmánykötet, valamint a *Világosság* 2009/4-es tudományfilozófiai tematikus száma. Az egyéni teljesítményekből megemlítendő a *Kommunikáció és gondolkodás. Tanulmány a nyelvi kommunikáció és a mentális világ kapcsolatáról* című kötet megjelenése.

A *filozófiatörténetben* a legfontosabb eredmény a *Marxismo, cultura, comunicaci6n. De Kant y Fichte a Lukács y Benjamin* című, Buenos Airesben, spanyol nyelven megjelent könyv volt, amely a magyar filozófia egy jelentős hagyományát tette hozzáférhetővé a spanyolajkú közönség számára. A klasszikus szövegek kiadása terén az intézet közreműködésével megjelenő, megújult *Filozófiai Írók Tárán* belül folytatódott a magyar Arisztotelész-sorozat. Hézagpótló Husserl-válogatás jelent meg magyarul. Egy reménybeli filozófiatörténet-írási együttműködés első lépése a pozsonyi *Filozofia* magyar, illetve a *Magyar Filozófiai Szemle* szlovák különszáma, szintén a kutatócsoport tagjainak szervezésében, részvételével.

A *vallásfilozófia* teljesítményei közül kidomborodik *A diadalíven innen és túl. Pogány, zsidó és keresztény narratívák – a „hetvenes” háború emlékezete* című monográfia, amely a vallásfilozófiai kérdéseket a történelmi emlékezet és a narratív identitás problémáival kapcsolja össze. Fontos volt még a kutatócsoport tagjai által szervezett, *Molnár Tamás eszmévilága* című konferencia, amely átfogóan tárgyalta az ismert filozófus életművét.

A *művelődésfilozófia* fontos eredménye az évben a kutatócsoport legtekintélyesebb tagja saját életművével számot vető, *Szókratészi huzatban* című kötete volt. A kutatócsoport tagjai ezen kívül még két kötetel, Fejtő Ferencről, valamint Auschwitz történelmi emlékezetéről szóló monográfiával jelentkeztek, miközben tovább folyt a kutatócsoportban mindig jelentős súlyú szakfordítási és könyvszerkesztési tevékenység.

Irodalomtudományi Intézet

A Magyar Tudományos Akadémia Irodalomtudományi Intézete 2009 folyamán ugyanazokra a fő feladatokra koncentrált, amelyek révén az elmúlt évek során kialakult profilja és fő tevékenységi köre.

A *textológiai* munka célkitűzése immár évtizedek óta az írott nemzeti örökség, az irodalom értékeinek feltárása, kiadása s ezáltal megőrzése, az utókorra való hagyományozása. A régi magyar irodalom (vers, próza, dráma) szövegeinek megmentése a pusztulástól (*Régi Magyar Költők Tára*, XVI., XVII. és XVIII. századi sorozat, *Régi Magyar Drámai Emlékek*, benne az elveszetteknek hitt, de nemrégiben szerencsésen előkerült csíksomlyói ferences iskola-drámákkal), nemzeti klasszikusaink (XIX–XX. század) műveinek tudományos igényű helyreállítása és kiadása (Kazinczy, Kölcsey, Berzsenyi, Vörösmarty, Petőfi, Madách, Arany, Babits, József Attila és újabban Kosztolányi Dezső életműve) szintén évek, évtizedek óta folyó munkálatok folytatását jelenti.

A *kritikatörténeti* kutatások az irodalmi gondolkodás történetét tárják fel a XV. századtól napjainkig. Az utóbbi időben felerősödött neolatin kutatások (Janus Pannonius művei, magyarországi humanisták levelezése, a Mátyás király körül kialakult értelmiségi kör, grammatikai, poétikai és retorikai szövegek elemzése) arra irányulnak, hogy a XV–XIX. századi nemzetközi nyelv, a latin milyen módon alakította a magyarországi irodalmat és irodalmi gondolkodást, a korabeli kritikátörténetet. Az irodalomfogalomba az idő tájt a teológia, a jog és az egyéb tudományok szövege is beleértetődött, így a munka rendkívül komplex, tudományközi ismereteket igénylő feladat. Szövegkiadások: Janus Pannonius versei, *Esztergomi Missale*, *Esztergomi Rituale* (1484), Bornemisza Péter Szophoklész-fordítása, az *Elektra*, Kálvin *Institutiója* Szenci Molnár Albert fordításában, Dayka Gábor, Ráday Gedeon és Földi János költészete, Ányos Pál egyházi beszédei és tanulmánykötetek, monográfiák egyaránt megjelentek az év során (Berzsenyi Dániel elméleti írásairól, Kölcsey Ferenc könyvtáráról, Németh Andorról, József Attila kritikusáról és barátjáról). Befejeződött az egyik legnagyobb magyar irodalomtörténész, Horváth János életművének újra megjelentetése.

Az *irodalomelméleti* vizsgálódás gyújtópontjában maradt az irodalomtörténet-írás módszertani problémáit, a fordítás- és műfajelmélet legújabb eredményeit összegző és hasznosító kutatás.

E három alapfeladat mellett az intézet minden osztálya részt vett a kutatói közösség legnagyobb vállalkozása, az új irodalomtörténeti kézikönyv (*A magyarországi irodalmak története*) előmunkálataiban. A koncepció véglegesítésére törekvő műhelyviták tovább zajlottak (a vitairások a *Helikon* és a *Literatura* intézeti folyóiratokban jelentek meg), elkészült a tartalomjegyzék, próbafejzetek megvitatására is sor került.

Az intézet rendszeres munkájához tartozik az emlékévek, emlékkonferenciák rendezése és a hozzájuk kapcsolódó előadások is. A *Magyar nyelv éve*, a *Kálvin-emlékév* és a *Biblia éve*, a Kazinczy Ferenc- és Radnóti Miklós évforduló kitűnő alkalmat teremtett az intézeti kutatók számára is legújabb tudományos eredményeik bemutatására, egyúttal a színvonalas ismeretterjesztésre is. Az intézet számos dolgozója tartott előadást itthon és külföldön egyaránt, vagy vett részt különféle média-rendezvényeken.

A több szakma szélesebb körei számára is fontos négy intézeti folyóiratot az anyagi gondok ellenére sikerült hiánytalanul megjelentetni. A REC.ITI, az intézet hálózati recenzíós fóruma azonban egész évben támogatás nélkül működött. A másik nagy intézeti munka – amely a társtudományok képviselőinek részvételével készül, s szintén finansziális akadályba ütközött megjelentetése –, a *Magyar Művelődéstörténeti Lexikon* minden nehézség ellenére eljutott ez évben a IX. kötetéig, s a X. megjelenésre vár.

Az intézet kutatóinak közel fele vállalt részt a különféle hazai és külföldi felsőoktatási intézmények munkájában. A doktori programokban témavezetőként, iskola és alprogram-

vezetőként, PhD-doktori és akadémiai doktori fokozat bírálójaként segítették a tudományos minősítési folyamatokat, a tudományos utánpótlás kinevelését.

Az év és egyben egy évszázad irodalomtörténeti szenzációját az intézet egyik külső munkatársa szolgáltatta azzal, hogy Janus Pannonius egy, eddig csak töredékben ismert versét félezer (!) sorral tudta kiegészíteni egy Nápolyban fellelt kézirat alapján.

Jogtudományi Intézet

Jogi lexikon

A Jogi lexikon első kiadásának megjelenése óta eltelt egy évtized folyamán olyan események mentek végbe hazánkban és világszerte, amelyek szükségessé tették a hazai szakmai közösség és a jog iránt érdeklődő olvasók számára átfogó és hasznos ismereteket közlő kiadvány kibővítését és felújítását. A szócikkek fogalmi szinten magyarázzák a különböző jogágakba tartozó jogintézményeket, ismereteket közölnek a jogfejlődés szempontjából meghatározó jelentőségű dokumentumokról, illetőleg bemutatják a fontosabb nemzetközi okmányokat és szervezeteket. A kötet kiemelt figyelmet fordít hazánk európai uniós csatlakozására, melynek minden lényeges vonzatát külön szócikk tárja az olvasók elé.

A Jogi lexikon mintegy négyezer-háromszáz szócikkét az intézet kutatói kollektívája ellenőrizte, újította fel és egészítette ki az elmúlt esztendő egyik legnagyobb volumenű közös projektjének keretei között. Mindent egybevetve kijelenthető, hogy a Jogi lexikon korrekt, megalapozott és időtálló jogi ismeretanyagot tartalmaz, amely a jog és a jogtudomány iránt érdeklődő olvasók, valamint a jogalkotás és a jogalkalmazás területén működő szakemberek széles köre számára hasznosítható.

A „*Gazdasági bűnözés és bűncselekmények a rendszerváltozás évtizedeiben*” és a „*Bűnszövetség, bűnszervezet*” című kutatások

A gazdasági bűncselekmények monografikus igényű feldolgozására hazánkban legutóbb mintegy két évtizeddel ezelőtt került sor, ám időközben a gazdasági büntetőjog rendszere jelentős mértékben módosult, ezért fontos és időszerű feladatnak bizonyult a gazdasági bűnözés és bűncselekmények elméleti és gyakorlati kérdéseinek átfogó vizsgálata.

A kutatás egyik elsődleges célkitűzése a gazdasági bűnözés elleni küzdelem nemzetközi fórum- és eszközrendszerének áttekintése, és az egyes államok szabályozási modelljeinek vizsgálata volt. Megállapítást nyert, hogy napjainkban a törvényhozás megkésve vagy inadekvát módon reagál a társadalom nemkívánatos jelenségeire, a bűnüldözés követő és nem megelőző jellegűvé válik, a kriminalitás pedig sok esetben akadályozza a fejlett piacgazdasági viszonyok kialakulását. A munka eredményeként megfogalmazott következtetések és megoldási javaslatok között meg kell említeni a stabil jogi háttér kialakításának szükségességét, a gazdasági bűncselekmények kiszámíthatóbb, egységesebb megítélését, valamint a bírák, az ügyészek és a védők folyamatos továbbképzését.

Lényegében ehhez a témához kapcsolódik az a szintén büntetőjogi tárgyú és gyakorlati orientáltságú kutatás, amely a bűnszövetség és bűnszervezet kérdéseit taglalja. A bűnszövetség és a bűnszervezet ma már a kiemelkedő tárgyi súlyú bűncselekmények esetében gyakorlatilag általános jelenség. Az elsősorban gyakorló jogászoknak szánt kötet az elmúlt évek ismert vagy kevésbé ismert eseteit, a bírósági döntéseket és az ítélezés eredményét vizsgálja és mutatja be. Ugyanakkor áttekintést ad a kérdéskör elvi alapjairól és néhány, a témával szoros kapcsolatban lévő általános kérdéstről: megvizsgálja a bűnszövetség és bűnszervezet fogalmára vonatkozó szabályozás hátterét és fejlődéstörténetét, és a külföldi tapasztalatok, szabályozási keretek bemutatása mellett felvázolja a magyarországi helyzetképet és szervezetrendszer is, végül összegyűjti a legfontosabb következtetéseket.

Közgazdaságtudományi Intézet

Az innovációorientált magyarországi *vállalkozások kockázati tőkével történő finanszírozásának* problémáit elemző kutatás eredményei szerint az elmúlt öt év adatai azt támasztják alá, hogy bár javult a magyarországi vállalkozások kockázati tőkéhez jutási lehetősége, az innovatív, induló, fejlett technológiát képviselő cégek tőkeellátása továbbra is megoldatlan maradt. A főként uniós források felhasználásával felállítandó alapok innovációt előmozdító szerepe azonban csak akkor fog érvényesülni, ha az induló és a korai fázisban lévő hazai vállalkozások közül a nagyobb hozamokat ígérő, ám egyúttal magasabb kockázatot hordozó, innovációt megtestesítő projekteket választják.

Az *Innováció, termelékenység és export* című kutatás eredményei szerint az innovatív vállalatok termelékenyebbek, nagyobb valószínűséggel vesznek részt a külkereskedelemben és több országba exportálnak. A külföldi tulajdonban lévő vállalatok nagyobb arányban folytatnak innovatív tevékenységet, mint a hazai tulajdonban lévők, de a K+F ráfordításuk és az innováció közötti kapcsolat gyengébb.

A *Gépek és gépkezelők: az importált gépek hatása a bérek egyenlőtlenségére* című kutatás szerint a gépek és kezelőjük egymás kiegészítői; a jobb minőségű, importált gépekhez magasabb képzettségű kezelőkre van szükség. Kimutatták, hogy az importált gépet használók 23 százalékkal többet keresnek, mint a hozzájuk hasonló képzettségű, de nem importált gépen dolgozók. Ez a gép és gépkezelő közötti kiegészítő kapcsolat magyarázza az importálók és a nem-importálók közötti bérkülönbség mintegy felét.

A *klaszterek* működését elemző kutatás eredményei azt mutatták, hogy a multinacionális vállalatok érdekeikkel ellentétesnek tarthatják saját beszállítói hálózatuk klaszterbe szerveződését. Egyéb, tőlük függetlenül szerveződő klaszterhez való kapcsolódásukra csak akkor lenne lehetőség, ha a klaszterfejlődésre erősnek bizonyul a helyi igény, s egy hatékony klasztermenedzsment irányításával a klaszter már bizonyította az életképességét és a benne résztvevők számára az elérhető üzleti előnyöket.

A *Váltási költségek becslése* című kutatás keretében kidolgozott módszert a magyar személyi hitelek piacára alkalmazva látható, hogy az árak változására a régi fogyasztók becsült reakciója 70%-kal gyengébb, mint az újaké, amely jelentős váltási költségekre utal, és komolyan növeli a bankok piaci erejét.

Az *Országos Oktatási Integrációs Hálózat (OOIH)* hatásvizsgálatából az derül ki, hogy a program általános javulást hozott a részt vevő iskolák tanulói fejlődésében. Az integrált oktatás kimutathatóan csökkentette az etnikai előítéleteket. A programhoz tartozó integrált iskolákban a tanulók olvasáskészsége és továbbtanulási esélyei is javulnak valamelyest, akár a roma, nem roma, hátrányos helyzetű, vagy nem hátrányos helyzetű tanulókat tekintjük. A programnak jelentős pozitív hatása volt valamennyi tanuló önértékelésére, a saját sors irányításába vetett hitére, valamint a nehéz helyzetekkel való megküzdési készségére.

A *felnőttek írás-olvasási készségeit és a foglalkoztatási esélyek* kapcsolatát vizsgáló kutatás szerint a hiányos írni-olvasni tudás nem kizáró oka a foglalkoztatásnak egy modern piacgazdaságban, ugyanakkor a volt szocialista országokban az írni-olvasni tudás és az alapkészségeket karbantartó munkatapasztalat hiánya komoly mértékben korlátozza az alacsony iskolai végzettségűek munkapiaci részvételét.

Művészettörténeti Kutatóintézet

Az idén 40 éves fennállását ünneplő MTA Művészettörténeti Kutatóintézet legfontosabb feladata, hogy az egykori történeti határokon belüli magyarországi és magyar művészet emlékeit kutassa, a kutatások eredményét minél szélesebb körben publikálja, a rá vonatkozó forrásokat dokumentálja, rendszerezze, s hozzáférhetővé tegye.

Az intézet célkitűzése, hogy a magyar művészetet az európai kultúra kontextusába ágyazva mutassa be. E törekvés bizonyítéka a 2009-ben megjelent *Európa színpadán. Magyarország ezeréves hozzájárulása az európai közösség eszméjéhez* c. kötet. Az intézet szerkesztésében, angol és német nyelven is megjelent kiadvány jellegzetessége, hogy a kiváló történészek által írt orientáló jellegű tanulmányok mellett a vizualitás eszközeivel, művészeti alkotások s a hozzájuk tartozó szakszerű magyarázatok segítségével mutat rá a magyar kultúra európaiságára, attól elválaszthatatlan sajátosságaira.

Mint a nemzeti kultúrába ágyazott diszciplínát művelő intézetnek, az MTA Művészet-történeti Kutatóintézetének is fontos feladata a kulturális emlékezet körébe tartozó témák művelése. Így az összefoglalások és tanulmányok mellett fontos szerepet szán a forráskiadásoknak. Ennek példája a most Pécsen rendezendő Nyolcak kiállításához kapcsolódóan a 20. század eleji magyar művészet új utakat kereső törekvéseinek dokumentumait és sajtóvisszhangját összegyűjtő, többkötetes sorozat megjelentetése. Az intézet hazai és nemzetközi viszonylatban is jelentős gyűjteményei között meg kell említenünk a hosszú tárgyalási folyamat után az MTA tulajdonába és az intézet kezelésébe került MTA Pszichiátriai Gyűjteményt, mely nagyszabású kiállítással és a hozzá kapcsolódó tudományos konferenciával mutatkozott be a közvélemény előtt.

Néprajzi Kutatóintézet

Megjelent a néprajztudomány úttörő vállalkozásának, a nyolckötetes *Magyar Néprajz*-sorozatnak a zárókötet: *Táj, nép, történelem. A magyar népi műveltség korszakai* I.2. (Budapest, Akadémiai kiadó, 2009, 745). A kézikönyv-sorozatnak a magyar népi műveltség történeti alakulásáról, korszakairól készült kötete a történelem menetével párhuzamosan haladva vázolja fel a köznépi társadalom nemzedékről nemzedékre hagyományozódó, egyszerre gazdagodó és fogyatkozó tárgyi, szellemi javainak koronként is eltérő jellegzetességeit. A köznépi műveltség korokon átívelő történeti áttekintése tanulságokkal szolgálhat a történeti diszciplínák többségének (nyelvtörténet, technikátörténet, társadalom- és művelődéstörténet), de a magyar nép múltja iránt érdeklődő nagyközönség számára is. Az I.1. kötettel teljessé válik egy egyedülálló tudományos szintézis, amely a különböző társadalomtudományoknak az akadémiai intézetek által irányított összefoglaló kézikönyv-sorozatai közül egyedülként készül el teljes egészében, a tervezetteknek megfelelően.

Az intézet kutatói különböző, földrajzilag és típusaiban eltérő helyi társadalmakban elemzik az egyén és a helyi közösség élet- és alkalmazkodási stratégiáit, a közösségszerveződés új formáit, a lokális és etnikai identitás kérdéseit, a helyi politika és a hatalom viszonyát. Az intézet több szálon folytat kutatásokat az (utó)paraszti hagyományok, a gazdálkodási, fennmaradási stratégiák témakörében. Az intézet kiemelten fontos kutatási területként kezeli a 20. század második felében a szocializmus gazdasági-társadalmi viszonyai között, majd a rendszerváltozás és az európai uniós csatlakozás nyomán lezajló folyamatok bemutatását, hatásuk értelmező elemzését.

Az intézet folkloristái 2004 óta minden évben tudományos tanácskozást rendeznek, amelynek célja, hogy a kutatók időről időre meghatározzák a szövegfolklorisztika kereteit, kijelöljék új határait, tágabb kontextusba helyezik kutatási eredményeiket és felmérjék további lehetőségeit. Az MTA NKI 2009-ben határon túli kutatók részvételével interdiszciplináris konferenciát rendezett Benedek Elek születésének 150. évfordulója alkalmából a Petőfi Irodalmi Múzeummal együttműködve, a múzeum „*Egyszer volt, hol nem volt...*” című kiállításához kapcsolódóan.

Az intézet munkatársai összesen 2 nemzetközi és 12 hazai tudományos összejövetelt, tanácskozást, konferenciát szerveztek.

A tárgyévben az intézet több hazai és nemzetközi programban vett részt, többek között a *Magyar Digitális Könyvtár*-projektben, amelynek célja a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárában és hat akadémiai kutatóintézetben felhalmozott értékes és sokrétű képanyag egységes rendszerbe foglalása, feldolgozása és széles körben az érdeklődők rendelkezésére bocsátása.

A *Complex Digital Documentation and Preservation of Rare Mongolian and Tibetan Manuscripts and Xylographs* nemzetközi projekt az UNESCO támogatásával elsősorban a tibeto-mongol buddhizmus, a mongol és tibeti történelem és kultúrtörténet témakörében született források, ritka kéziratok, fanyomatok felkutatását, digitális archiválását és esetleges faksimile kiadását célozza.

Az MTA NKI tagja annak a *European Consortium of Asian Field Studies* páneurópai konzorciumnak, amelynek 6 nemzetközi résztvevővel közösen megpályázott *Integrating and Developing European Asian Studies* (IDEAS) projektje elnyerte az EU támogatását. A program célja az európai Ázsia-kutatások koordinálása, amelynek részeként a NKI feladata a volt kelet-európai térség Ázsia-kutatásának felmérése és az eredmények tudományos publikáció formájában való közzététele.

A kutatók összesen 219 publikációt jelentettek meg, legfrissebb kutatási eredményeikkel jelent meg 2009-ben az *Ethno-lore* XXVI. száma.

13 kutató végez rendszeres oktatási tevékenységet a hazai felsőoktatásban. Az intézeti munkatársak gyakran tartanak vendégelőadásokat külföldi egyetemeken, 2009-ben 5-en vettek részt külföldi egyetemeken oktatási programjaiban.

A 2009. évben akadémiai doktori disszertációját védte meg az intézet egyik főmunkatársa, egy másik pedig benyújtotta. Két korábbi fiatal kutatói ösztöndíjas megszerezte a PhD-fokozatot.

Nyelvtudományi Intézet

Mondattani kutatások

Az emberi nyelv és ezen belül a magyar nyelv mondattanára irányuló kutatások nemzetközi együttműködés keretében nyert eredményei megjelentek a tudományos világ élvonalát reprezentáló, vezető nemzetközi kiadók (Mouton de Gruyter, Elsevier) gondozta kötetben, illetve periodika-különszámban. Létrehozták a magyar mondattan történeti változását magyarázó, új projektum alapjait. Az *ómagyar mondattannal* kapcsolatos eredmények a nyelvi változások okainak megismeréséhez járulnak hozzá. A projektum első eredményei szerint a magyar mondattani változások erős párhuzamot mutatnak az indoeurópai nyelvekben megfigyelt változási tendenciákkal, ami erős területi hatásokra utal.

Neurolingvisztikai és pszicholingvisztikai vizsgálatok

A nyelvfejlődési zavart (a nyelvelsajátításban többéves késést, zavarokat) mutató gyerekek vizsgálatai a nem nyelvi gesztusok, mozgások és a nyelvelsajátítási fázis közti viszonyra koncentráltak. Kimutatták, hogy a nyelvi elmaradást gyakran a kéz- és (elsősorban a beszédhez kapcsolódó) szájmozgások szervezésének deficitjei kísérik. Kifejlesztették a korai nyelvfejlődést felmérő, kérdőíves tesztet.

Kisebbségi nyelvek, nyelvi jogok

Megjelent a *Beás nyelvtan* (Tinta Könyvkiadó, Budapest, 2009, 126) az első, tudományos igényű jellemzése a beás nyelv rendszerének. Ez a nyelv a Magyarországon élő cigány közösségek egyikének anyanyelve. A beás beszélt nyelv rendszerének tudományos igényű jellemzése mostanáig váratott magára. Ezt pótolja a *Beás nyelvtan*. Tömör és közérthetőnek szánt összefoglalása annak, amit a beás nyelv rendszeréből sikerült felderíteni. A nyelvtan elkészítésével az MTA Nyelvtudományi Intézete a Magyarországon beszélt, kisebbségi nyelvek irán-

ti tudományos felelősségét követi, hozzájárulva magának a nyelvnek és a közösség kultúrájának a megőrzéséhez.

A szlovák nyelvtörvény kapcsán az intézet rövid nyilatkozatot adott ki, amelyet a világ több száz vezető nyelvésze írt alá. (A *Nyilatkozat* megtalálható az intézet honlapján: www.nytud.hu). Az MTA elnökének felkérésére az intézet egy hazai és (társzervezőként) egy nemzetközi konferenciát is rendezett a témában. A nemzetközi konferencia zárónyilatkozatot fogadott el, amelyben a nyelvi sokféleséget és annak jogi elismerését támogatta. (A *Nyilatkozat* ugyancsak megtalálható az intézeti honlapon.)

Az intézet munkatársai aktív szerepet vállaltak az Országgyűlés által november 9-én elfogadott és az idén hatályba lépett jelnyelvi törvény kidolgozásában, szakmai véleményezésében is, amely a siket közösséget, a világon másodikként, nyelvi kisebbségként deklarálja.

Közhasznú tudományos szolgáltatások

Az intézet által létrehozott *NyelvészInfo* elektronikus levelezőrendszer 565 külső címre továbbít információkat tudományos programokról, konferenciákról, pályázatokról és más aktuális témákról. Egy sikeres EACEA-pályázat fontos nemzetközi adatbázisokhoz biztosít hozzáférést. A könyvtár elektronikus katalógusa 1507 rekorddal bővült. Az év során 1800 online és 2432 személyes látogatót regisztráltak, katalógusukban 9062-szer kerestek. Az intézeti honlap a munkatársak publikációi mellett közhasznú, írott és hangos (beszélő) adatbázisokat, szoftveket, népszerű olvasmányokat, és más közérdekű információkat tartalmaz.

Politikai Tudományok Intézete

A rendszerváltás két évtizede – konferencia és tanulmánykötet

A rendszerváltás húsz éves évfordulója kapcsán az MTA Politikai Tudományok Intézete konferenciát tartott, amelyen tudományos igénnyel, azonban az érdeklődő közönség számára is közérthető stílusban értelmezte az elmúlt két évtized társadalmi, politikai változásait.

Lassan emberöltőnyi távolság választ el bennünket a rendszerváltás politikai forogatójától, amely gazdasági és társadalmi tekintetben is új pályára állította – a közép-európai régió más országaival együtt – Magyarországot. Mégis, sok tekintetben nehezen konszolidálódik a helyzet, és nagy feszültségek támadtak a társadalomban, már a világgazdasági recessziót megelőzően is. A társadalmi szerkezet alaposan megváltozott, nagy területi és társadalmi egyenlőtlenségek alakultak ki, nehezen alakul ki egy demokratikus politikai kultúra. Mindennek okairól, a kialakult válság természetéről, az alkotmányos berendezkedés, a politikai rendszer konfliktus-feldolgozó képességéről, és A magyar gazdaság teherbírásáról tartott konferencián, majd a megjelent kötetben az MTA Politikai Tudományok Intézetének munkatársai a kutatási eredményeikre támaszkodva kritikusan elemezték a megtett utat és a várható jövőt.

Konferenciasorozat a magyar EU elnökségre való felkészülésről

Az intézet 2009-ben kilenc konferenciát szervezett a magyar elnökségre való felkészülés megalapozását szolgáló konferenciasorozat keretében. A konferenciákon – nagyszámú közönség és jelentős médiaérdeklődés mellett - politikusok és szakértők vitatták meg a magyar EU-elnökség előtt álló feladatokat. A konferenciasorozat és a hozzá kapcsolódó kommunikációs projekt alig egy év alatt a magyar tudományos közélet egyik legtöbbet hivatkozott rendezvénysorozatává nőtte ki magát. A konferenciasorozat nagyságrendjét és a vele szemben támasztott szakmai elvárások szintjét is jól tükrözi, hogy fővédnöke Sólyom László a Magyar Köztársaság elnöke, védnöke Pálincás József a Magyar Tudományos Akadémia elnöke. Az eddig megrendezett konferenciákon több mint 100 előadó, közel 2000 vendég vett részt. A rendezvénysorozat rangját jelzi a 2010. januári 29-i konferencia, amelynek keretében - a kormányzat javaslatára - a spanyol-belga-magyar elnökség trió programjának hivatalos bemutatására került sor. Ennél jobban semmi sem bizonyítja, hogy a rendezvénysorozat továbblépett az

egyszerű tudományos egyeztetőforumok szintjéről az uniós elnökségi eseményeken jegyzett nemzetközi nagykonferenciák sorába.

Jelentés a magyar kultúra állapotáról-átfogó körkép

1978-ban készült az első átfogó kutatás a magyar kultúra állapotáról, a jelenlegi immár a hatodik „vállalkozás”. Nem véletlen, hogy egyre gyakrabban foglalkoznak a kultúra minemiségével, állapotával, funkciójával, megjelenési formáival, hiszen Magyarország az elmúlt hatvanöt évben két radikális rendszerváltoztatást élt át, miközben a befoglaló tágabb világ is nagyot változott. Az adatfelvételek során a szakmai vitákban kikristályosodó kérdéskörök alapján a kutatás két problémahalmazra kérdezett rá. Egyrészt a kultúrához való hozzáférés lehetőségét, a kulturális intézményrendszer kihasználtságát és a kultúrafogyasztás szerkezetét, illetve a különböző társadalmi csoportok ízlésvilágát, kulturális orientációját (igényeit) mérte fel. Másrészt a magyar társadalom magatartás- és értékrendje, felmérését alapozta meg. Az első eredményeket a - kutatás keretében készült tanulmányokat is tartalmazó – (Vész)jelzések a kultúráról című tanulmánykötet tartalmazza.

Pszichológiai Kutatóintézet

Az MTA Pszichológiai Kutatóintézetében végzett kutatások egyik irányának központi gondolata az a feltételezés, miszerint az emberré válás egyik fontos evolúciós kihívása lehetett az a probléma, hogy a zárt és egyre inkább egyedi kulturális sajátosságokat öltő embercsoportok kialakulásával a csoporttagok között gyorsan és hatékonyan kellett megosztani az ismereteket. Ennek megoldását jelentette fajunk evolúciójának az a kulcsfontosságú lépése, melynek lényege, hogy az emberi kommunikáció egy olyan *interaktív mechanizmussá* alakult, amely az állati kommunikációs rendszerekhez képest két lényeges vonatkozásban is „minőségi ugrásnak” számít. Egyrészt egyedülállóan gyors és hatékony szociális tanulást tesz lehetővé olyan esetekben is, amikor a közvetíteni kívánt tudás a „naiv tanuló” számára ok-okozati összefüggéseiben nehezen belátható, másrészt pedig ennek révén a tanuló már akár egyetlen megfigyelést követően is általános tudásra, tehát a konkrét tanulási helyzettől nagymértékben függetleníthető ismeretre tehet szert. Ez, a *természetes pedagógia* névvel illetett evolúciós újítás, egyike lehetett azoknak a fontos lépéseknek, amelyek az ember társas- és értelmi képességeit kiemelték az emberszabásúak köréből és végső soron az emberi kultúra megjelenéséhez vezettek.

A vizsgálatok során kísérletes megerősítést nyert az a feltételezés, miszerint azt a szociális és kommunikációs érzékenységet, amely a természetes pedagógiában megnyilvánul, az ember sajátosan komplex társas viszonyai, és a zárt csoportokban fellépő kommunikációs kényszer hívta elő az emberré válás során. Az emberéhez hasonló kommunikációs érzékenység ugyanis az olyan tőlünk biológiailag távol eső fajban is megjelent, mint a kutya, amely az emberi környezethez való fokozatos alkalmazkodása során szociális és kommunikációs készségeinket nagymértékben szimulálni képes „mesterséges” fajjává alakult. Azt is sikerült igazolni, hogy a természetes pedagógiai érzékenységnek nemcsak evolúciós léptékben van jelentősége az emberi viselkedés kialakításában, hanem az egyedi élet során, a csecsemő értelmi fejlődését is alapvetően befolyásoló mechanizmus.

Az Országos Idegtudományi Intézet (OITI) és a Harvard Egyetem Orvosi Karának együttműködésében vizsgálták az emberi alvás alatt az agykéregben lejátszódó elektromos változásokat. Kutatásaikhoz a PKI-ban kidolgozott, és állatkísérletekben kipróbált mikroelektródos rendszert használják. A sokcsatornás mikroelektródákat epilepsziás páciensek agykérgébe ültetik be az OITI-ben, így mind az epilepsziás kisülések, mind a gondolkodási és az alvási jelenségek nagy pontossággal vizsgálhatók az agykéreg néhány milliméteres mélységében.

Az elmúlt évben a PKI által vezetett nemzetközi kutatócsoport a lassú hullámú alvás egyik legnagyobb amplitúdójú hullámát, a K-komplexet vizsgálta, melyet 1937-ben fedeztek fel és azóta is az egyik rejtélyes eleme az agyi elektromos tevékenységnek. Évtizedek óta vitatják a K-komplex alvásban betöltött jelentőségét, kialakulásáért felelős idegi folyamatokat, de mind a mai napig nem alakult ki általános egyetértés a témában.

A kutatócsoport Science-ben megjelent dolgozata szerint az emberi K-komplexek nagyméretű kérgi régiókra terjednek ki, és az idegsejtek csúcsi nyúlványain keletkeznek az agykéreg felső rétegeiben. Kimutatták, hogy a K-komplex alatt az agyhullámok teljesítménye nagymértékben lecsökken és ezzel szinkronban az egyes agysejtek aktivitása is a minimumra esik. Hipotézisük szerint az emberi K-komplex nem más, mint az úgynevezett „inaktív állapot” ami egy az állatkísérletekben már leírt, alapvető, alvás során bekövetkező agyi működési mód. Mivel a K-komplexek véletlenül előforduló hangingeretek hatására is kiválthatók, a kutatók úgy gondolják, hogy az így indukált K-komplexeknek fontos szerepe lehet az alvás védelmében. A legújabb kutatási adatok szerint a K-komplex agykérgi elektromos ingerlés hatására is kiváltható. A megfelelően alkalmazott kérgi elektromos ingerlés jelentős területre kiterjedő „agyi áramszünetet” indíthat el, mely fontos terápiás lépés lehet az epilepsziás rohamok megelőzésében és szintén fontos moduláló tényező lehet egyéb neurológiai kórképekben is.

Regionális Kutatások Központja

Az MTA Regionális Kutatások Központja (RKK) 2009-ben fogalmazta meg a Kárpát-medencei magyar regionális tudomány stratégiai programját, kialakította szervezeti rendszerét. Alkalmazott kutatásai közvetlenül szolgálták a kiegyensúlyozott és fenntartható térszerkezet kialakítását és működtetését. Az intézet kutatásainak középpontjában az új európai regionális fejlődési paradigmához kapcsolódó fejlesztéspolitika megalapozása állt.

A *Kárpát-medencei régiók* fejlődési irányainak alakításában új korszakot nyitott az uniós tagországok nemzeti fejlesztési terveinek kidolgozása. Kedvezőtlen jelenségnek kell tekintenünk azt, hogy az Európai Unióhoz történő csatlakozás folyamata központosító hatású volt valamennyi új tagországban. A nemzeti fejlesztési tervek felülről lefelé építkeztek, a programok kidolgozásában a központi kormányzatnak szinte kizárólagos szerepe volt, a fejlesztési régiók – lévén nem közigazgatási egységek – érdekeiket, fejlesztési elgondolásaikat csak részben érvényesíthették, jobbra csak a projektek gyűjtésében jutottak szerephez. A regionális operatív programokat nem a régiók fejlesztési elképzelései alapján alakították ki, hanem az ágazati operatív programokból kimaradt feladatokat tekintették regionális jelentőségűeknek. A 2014-től esedékes uniós programozási periódusra való felkészítés során a magyar fejlesztéspolitikában sokkal markánsabb álláspontokat kell megfogalmazni a Kárpát-medencei gazdasági tér kohéziójának erősítését szolgáló intézkedések körét és tartalmát illetően, s ezeknek meg kell mutatkozniuk a magyar támogatáspolitikák különböző formáiban is. A területi fejlődést befolyásoló tényezők változása a regionális politika cél-, eszköz- és intézményrendszerének átalakítását követeli meg Európa-szerte. Az európai térfejlődés hosszú trendjei a *decentralizáció* legkülönbözőbb intézményesült formáinak kialakítását igénylik a kontinens eltérő hagyományú országaiban. A kelet- és közép-európai új tagállamok az uniós kohéziós követelményeknek csak decentralizált intézményekkel képesek megfelelni. Ez nemcsak közigazgatási kérdés, hanem a versenyképesség javítását szolgáló kutatás-fejlesztés eredményességének az előfeltétele is.

Az RKK készítette elő a *területfejlesztésről szóló törvény átfogó reformjának koncepcióját*. Az intézet határozottan kiállt a fejlesztéspolitika sokkal erőteljesebb regionális decentralizációja érdekében, azt vallva, hogy indokolatlan és káros az európai és nemzeti fejlesztéspolitika szétválasztása és a regionális intézményrendszer háttérbe szorítása. Megállapította,

hogy a hatékony kormányzati koordináció megváltozott kormányzati irányítást, integráltabb ágazati intézményi modellt és szabályozott tervezési gyakorlatot igényel. A jelenlegi elaprózott és lényegében eszköztelen hazai fejlesztéspolitikai intézményrendszer csak akkor revitalizálható, ha az európai források feletti rendelkezési jog visszakерül a kereteibe, illetve az irányítása alá.

Az európai területi fejlődés dinamizálását szolgáló *kutatás-fejlesztés térbeli elhelyezkedését* elemezve azt találtuk, hogy a kelet- és közép-európai új tagállamokban a rendszerváltozás a K+F korábbi regionális szerkezetét konzerválta. Az innovációs intézményrendszer regionális szerkezetében továbbra is kiugró területi egyenlőtlenségek figyelhetők meg. A centrumtérsegek, az országok fővárosai őrzik privilegizált pozícióikat. A régiókban a kutatás-fejlesztés szervezeti rendszere egyoldalú, az egyetemek dominanciája mutatható ki. Az uniós standardok alapján kialakított nemzeti regionális és strukturális politika az új tagállamokban nem ösztönzi a K+F fejlesztését a régiókban. Nincs olyan kelet- és közép-európai ország, amelynek regionális vagy versenyképességi operatív programja a kutatási humán erőforrások fejlesztésének átfogó átalakítását célozná meg.

A területpolitika dinamizálásában a *foglalkoztatás- és szociálpolitika sajátos kombinációjának* is helyet kell kapnia. A *leghátrányosabb térségekben* folytatott vizsgálatok arra a következtetésre jutottak, hogy a tartós munkanélküliek munkaerő-piaci reintegrációját célzó, aktív eszközöket előtérbe helyező rendszer csak korlátozott mértékben váltotta be a reményeket. A megkérdezett településvezetők az aktív korúak ellátásának új rendszerét elsősorban annak fegyelmező, „munkára szoktató” jellege miatt üdvözlik, a közfoglalkoztatást azonban finanszírozási szempontból nem tartják hatékonynak, részben magasabb költségigénye, részben az elvégezhető feladatok mennyisége és az elvégzett munka alacsony értéke miatt. A hatásvizsgálat azt igazolta, hogy a program nem tudja e települési, területi egyenlőtlenségeket mérsékelni, éppen ott terheli meg erőn felül az önkormányzatokat, ahol az általa orvosolni kívánt problémák koncentráltan jelentkeznek.

Régészeti Intézet

Az intézet a magyar régészet feladataiban való alapvető részvétel mellett az elmúlt években fokozott figyelmet fordított a Nyugat-Európában és az Egyesült Államokban művelt kutatási irányzatok hazai meghonosítására.

Őskor

A magyar régészetnek több mint félévszázados adósságát pótolta az európai késő rézkorban mindmáig egyedülálló sírszámú budakalászi temető tudományos szintézise. A történelemkönyvekből, ismeretterjesztő művekből jól ismert négykerekű agyag kocsimodell lelőhelyén többféle rítusú sírok kerültek elő (hamvasztásos és csontvázas, egyedi és többes temetkezések, szimbolikus sírok, koponyatemetkezések). A leletkatalógus és a régészeti elemzés mellett természettudományos vizsgálatok (anthropológia, genetika, archaeozoológia, stabilizotóp, C14 vizsgálat, korrespondencia, bayézien analízis) szolgálják e nemzetközileg különleges érdeklődésre számot tartó lelőhely komplex és színvonalas értékelését. Együttműködők: MTA Geokémiai Kutatóintézet, Szegedi Tudományegyetem Geológiai és Palaeontológiai Intézete, Vienna Environmental Research Accelerator.

Kora középkor

A nemzetközi kutatáshoz csatlakozva előtérbe került egy, a Kárpát-medence népvándorlás kori népeit az európai, illetve a mediterrán későantikvitás keretében vizsgáló szemléletmód. A Bizánci Birodalom északi határvidékén élő népek anyagi kultúráinak mediterrán gyökereit vizsgáló nagy OTKA projekt részeként az intézet a Pázmány Péter Katolikus Egyetemmel együttműködve egy Szíriában folyó kutatási programba kezdett, aminek fő célkitűzései között

szerepel a térség késő antik, illetve kora középkori kisleleteinek feldolgozása. A Tartusz-i Múzeumban elkezdett anyaggyűjtés betekintést kínál a sztyeppei népeket ért mediterrán eredetű impulzusok valódi mélységébe. E projekttel az intézet a fő nemzetközi áramlathoz kapcsolódik, aminek tudományos hozadéka lehet a szíriai munkának más régészeti korszakokra való kiterjesztése is.

Középkor

Az ELTE Régészettudományi Intézetével és a Magyar Nemzeti Múzeummal együttműködve a magyar középkort és kora újkort kutató régészek konferenciát tartottak az utóbbi másfél évtized új kutatási eredményeiről. A kötet szerkesztését az intézet vállalta magára. Végülis az eredeti terveknel hosszabb időszakot átfogó és a teljes problematikát áttekintő, több mint 1000 oldalas munka született, melyben a tárgyalt témák nagyfokú változatossága, a kutatási területek folyamatos kiterjedése és az alkalmazott módszerek bővülése mutatkozik meg. A tényleges eredményeken túl e kétkötetes munka alapvető tanulsága, hogy a kutatásban a lényeges előrejutást nem egyszerűen a hatalmas területet és lelettömeget érintő feltárások, hanem az ezekre épülő további kutatások, interdiszciplináris vizsgálatok és elemzések jelentik. E mű alapul szolgálhat a jövőben a középkori Magyarország régészetének jövőendő összefoglalását nyújtó, kézikönyv-szerű monográfiának.

Szociológiai Kutatóintézet

A társadalom tagjai és csoportjai között feszülő ellentmondásokat és egyenlőtlenségeket, valamint azok kiváltó okait, illetve a tudás, érték, kultúra, a környezet változásait kutatva az intézet munkatársai álláspontja szerint a megosztottság, az intolerancia, az értékvesztés okai az iskolarendszerben gyökereznek, ahol az ott tanuló roma diákok teljesítménye és oktatási, jövőbeni kilátásai jelentősen eltérnek egymástól. Az összehasonlító európai vizsgálat rávilágított arra, hogy a szociális, nemi és települési meghatározottságokon túl a roma diákok iskolán belüli helyzete drasztikusan eltér a többségétől, ahonnan egyenes út vezet a szélsőséges társadalmi kirekesztődés felnőttkori pályái felé. Hasonló következtetések adódnak a munkaerőpiaci területi és etnikai hátrányok kutatásából, ahol az alacsonyan képzett és leszakadó csoportok legális foglalkoztatását vizsgálva feltárták a foglalkoztatás- és szociálpolitika diszfunkcióit, és bemutatták, miként kerülnek vissza a fekete és a szürkegazdaságba.

A tudás és (köz)politikák viszonyát vizsgálva az egészség- és oktatáspolitikai ágazatban feltérképezték és elemezték, hogy milyen tudáselemek (pl. tudományos-, szakértői-, nemzetközi-, laikus-, személyes tudás) hogyan kerülnek be a döntéshozatalba, illetve, hogy a politika hogyan hat a tudományra és a tudástermelés más formáira. Az egészségügyi szektor kognitív és intézményi térképe megmutatta a „tudástermelők” és a „döntéshozók” közötti kommunikáció eddig rejtett dimenzióit és nehézségeit.

A szervezet- és munkaszociológiai kutatások választ adtak arra, hogy a munka világában a tudástársadalom kialakulásával összefüggő társadalmi változások milyen hatással vannak a tudás létrehozására, felhasználására, a foglalkoztatásra, valamint a munkafeltételekre és az életminőségre, továbbá a „tanuló szervezeti formák”-ra. Az államreformra, közigazgatásra, és háttérintézményekre irányuló kutatások tapasztalatai azt mutatják, hogy nem a közintézmények bezárására kellene törekedni, hanem a közfeladatra alapozott racionális teljesítménykövetelmények felállítására, és megfelelő ellenőrző szervezetek létrehozására.

Az ideológiák kiterjedtségét és jelenlétét monitorozva megállapítható, hogy a magyar ideológiai térképek centruma elvékonyodott az európai minták zöméhez képest, az önbesorolások eltávolodtak a szélek felé, és egy markáns csoport magát radikálisabb jobboldalinak látja; a hazai médiában és közvéleményben elterjedt hiedelem, hogy a politikai osztály megosztott, de az ország nem, ami nehezen védhető. Értékrendje, jövőképei és konfliktusai szerint

az ország magát is megosztottnak hiszi; a politikai radikalizmus egyre erőteljesebb, de nem nő igazán a markánsabb tiltakozóformák támogatottsága.

A 25 európai ország összehasonlító felmérésének magyar adatai szerint 2009-ben a lakosság csaknem 70%-a elégedetlen a demokrácia működésével. Hanyatlott a közügyek iránti érdeklődés, és az emberek továbbra is az államtól várják a legfőbb segítséget. Az egyéni és a közösségi értékek erősebb szétválása figyelhető meg. Az értékválság-mutató a magyar társadalom értékvesztését jelzi.

A környezeti és társadalmi fenntarthatóság vizsgálata egyfelől a szuburbanizáció dinamizálódását, a költözési szándékok erősödését, a társadalmi kirekesztés új formáit, a magas és alacsony státusú szuburbiák szerveződését, másrészt a belső városnegyedek dzsentifikációját, a beépített területek növekedését, a zöld területek csökkenését mutatják.

Társadalomkutató Központ

A Magyar Tudományos Akadémia Társadalomkutató Központjának fő feladata az MTA kiemelt társadalomtudományi kutatásainak koordinálása, valamint hogy fóruma legyen a közös természet- és társadalomtudományi kutatásoknak.

Az MTA Társadalomkutató Központ 2009-ben elvégzett feladatai között három nyert támogatást az MTA–MEH együttműködési szerződése alapján. 1.) Kiemelt jelentőségű a Balkán-kutatások 2006 folyamán kialakított virtuális központjának működtetése, a tudományos kutatási program folytatása volt. 2.) Vizsgádzalkodás a Kárpát-medencében című kutatási program. 3.) Gyermekszegénység Elleni Program hosszú távú stratégiai célja az, hogy egy generáció alatt jelentősen, a jelenleginek töredékére csökkentse a gyermekek és családjaik szegénységének arányát; felszámolja a gyermeki kirekesztés és mély szegénység szélsőséges formáit; átalakítsa azokat a mechanizmusokat és intézményeket, amelyek ma újratermelik a szegénységet és kirekesztést, azaz biztosítson egészséges életfeltételeket kora gyermekkortól kezdve, biztosítsa a korai életkorban kezdődő fejlesztéssel a képességek jobb kibontakozását, jelentősen csökkentse a ma sorsdöntő regionális és etnikai egyenlőtlenségeket, segítse elő, hogy a gyermekek biztonságos környezetben nevelődjenek, hogy az életesélyeket romboló devianciák előfordulása csökkenjen.

Az MTA–MeH megállapodás keretében végzett *Szociális egyenlőtlenségek, gyermekszegénység, mélyszegénység, generációs szegénység* stratégiai kutatás háttérter adott a 2007-ben, az országgyűlés által elfogadott Legyen Jobb a Gyermekeknek! – 2007–2032 közötti időszakra szóló Nemzeti Stratégia civil alapon összeállított Értékelő Bizottságának. További kutatások segítségével nyomon követi a gyermekek helyzetének alakulását, a gyermekszegénység változását különös tekintettel a válság hatásaira, továbbá olyan eszközöket, javaslatokat dolgoz ki, amelyek elősegítik a stratégiai elkötelezettség és célok fenntartását a válság körülményei között is, illetve ahol lehet, továbbra is segítik e célok hatékony közelítését. Biztosítja a Stratégiával összefüggő tevékenységek nyilvánosságát. A projekt 2009. júliusi indulása óta eltelt időszakban elindult és befejeződött az „Út a munkához” program (UMA) követéses vizsgálata, amely azt vizsgálta, hogy hogyan érinti az UMA és a segélyezés változása a gyermeket családot. Megvalósult „A nevelőszülőknél nevelkedő gyermekek és a nevelőszülői hálózat jellegzetességei” c. országos adatfelvétel, továbbá az „Óvodázttatási támogatások hatásvizsgálata”. A GYEP Iroda felelőssége az Értékelő Bizottság éves jelentésének összeállítása, szerkesztése. Az országos kutatási és monitorozási feladatok mellett, a Nemzeti Stratégia gyakorlati megvalósítására irányuló alkalmazási kísérletet folytat, illetve ennek tapasztalatait terjeszti ki további 11 leghátrányosabb helyzetű kistérségre a TÁMOP 5.2.1 programhoz kapcsolódva.

A 2009. év eleje óta az MTA Társadalomkutató Központ koordinálja a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózatot (MNVH) elnökségének feladatait. Az MNVH-t az Európai Mezőgazda-

sági Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásokról szóló 2005. szeptember 20-i 1698/2005/Ek. tanácsi rendelet 68. cikke szerint a Magyar Köztársaság, mint az Európai Unió tagállama hozta létre. Az MNVH megalakításáról a Magyar Nemzeti Vidéki Hálózatról szóló 1060/2008. (IX.9.) Kormányhatározat rendelkezett. Az MNVH tevékenysége részeként a Központ új folyóirat indított *Párbeszéd a vidékért* címmel. 2009-ben három tematikus szám jelent meg: 1. Vidékfejlesztés, vidékpolitika; 2. Romák Magyarországon és Európában; 3. A tanyák jelene és jövője. Ugyanilyen cím alatt egy új könyvsorozat is indult. 2009-ben három kötet jelent meg. Tudományszervezői teljesítmény öt nagy, átlagosan 200-400 fő részvételével tartott országos rendezvény megszervezése, ezek közül három ún. Országos Vidéki Fórum volt. Ezeken a konferenciákon kerültek ismertetésre a vidékfejlesztés terén folytatott kutatások eredményei. Az elmúlt évben különösen nagy súlyt fektettek a Homokhátsággal kapcsolatos legújabb ismeretek megszerzésére és továbbadására.

2009-ben folytatódott a tudománytár adatbázisának (bibliográfiai, kronológiai, történeti földrajzi, régészeti, műemléki topográfiai, az ország területére vonatkozó kulturális és politikai és egyéb vetületű elemekből álló) építése. A Társadalomkutató Központ munkatársai részt vesznek a társadalomtudósok és történészek által a rendszerváltozáskor elindított Országgyűlési almanach-programban. A kezdeményezés felelevenítette az 1945-ig folyamatosan megjelent, azután azonban évtizedekig hiányzó parlamenti almanach műfaját, továbbá a jelenkori sorozat mellett program indult az 1945–1990 közötti időszak hiányzó köteteinek utólagos, történeti szempontú, tudományos igényű elkészítésére is. (Ez utóbbi sorozatban eddig három kötet, az Ideiglenes Nemzetgyűlés, az 1945–1947-es Nemzetgyűlés, valamint az 1947–1949 között ülésezett törvényhozás tagjait bemutató kiadvány jelent meg.) A Központ egyik munkatársa közreműködésével, a Jelenkutató Alapítvány gondozásában 2009-ben a kortárs parlamenti almanachok soron következő, immár ötödik kötete látott napvilágot, *A 2006-ban megválasztott Országgyűlés almanachja* (Budapest, A Magyar Országgyűlés kiadása, 2009) címmel. A könyvbemutatóra 2009 júniusában az Országgyűlés elnöke jelenlétében, a Parlamentben került sor.

Történettudományi Intézet

Valamennyi korszakra vonatkozó kutatásaik alapszemponjtja a magyar történelem hangsúlyosan európai beágyazottsága. Egyik középkor-történeti kötetük igazolja, hogy az a közhely, mely szerint az 1301-ben a magyar trónra kerülő nápolyi Anjouk számos francia, illetve nápolyi intézményt vezettek be a Magyar Királyságban, nem állja meg a helyét: valójában Magyarország szerves része volt a latin kereszténység Európájának, ahol az új gondolatok vagy épp kormányzati módszerek elsősorban a közös nyelvet használó, egységes műveltséggel rendelkező, Párizsban, Bolognában egyetemet járt egyháziaknak köszönhetően terjedtek országról országra. Ez a közös tudás több irányból, számos közvetítő útján jutott el Magyarorszáig – köztük Nápoly csak egy volt a sorban.

A Cambridge University Press által gondozott és kiadott, immár harmadik köteténél tartó rangos sorozat, a *Cambridge History of Turkey* I. kötetének egyik szerzője munkatársuk, aki a korai oszmán hadviselésről szóló fejezetet írta. Ez a munka a magyarországi oszmanisztika nemzetközileg is kiemelt szerepét és elismertségét igazolja.

A Magyar Királyság történetére vonatkozó kutatásokban jelentős újdonságot hozott egy kismonográfiájuk, amely – az elmúlt években folyó Bocskai-vitához kapcsolódva és új források tömegét felvonultatva – történelemtankönyveink hagyományos állításával szemben arra mutatott rá, hogy Bocskai István 1604–1605. évi mozgalma nem tekinthetjük függetlenségi háborúnak, azaz szabadságharcnak. A sokszínű és többcélú felkelés sem Erdély, sem a Magyar Királyság esetében nem a függetlenségért folyt, a Habsburgoktól és az oszmánoktól egyaránt független magyar állam létrehozása szóba sem jöhetett.

Jó néhány publikációjuk, munkatársaik számos előadása értékelte az évfordulók kapcsán a politikai és társadalmi közbeszédben a rendszerváltás előtt heroizált, az utóbbi években súlyos kritikával illetett 1918-19-es forradalmakat. Az 1919-es forradalmakkal foglalkozó nemzetközi konferenciájuk az első világháború utáni nemzetközi politikai átrendeződés részeként és nem sérelmi szempontból elemezte Magyarország 1918-19-es sorsfordulóját. Neves magyar és román történészek részvételével került megrendezésre a *Magyarország és Románia a második világháborúban* című kétnapos nemzetközi konferenciájuk. A viták előterében kevésbé a magyar–román kétoldalú viszony kérdései, inkább a hasonló kihívásokra adott különböző válaszok, magatartásformák álltak.

Az intézetben dolgoznak a hidegháborús Közép- és Kelet-Európával kapcsolatos szovjet és orosz, továbbá amerikai, francia és kínai külpolitika legismertebb magyarországi szakértői. E terület legfontosabb eredménye forráskiadványuk az 1945-1989 közötti magyar-amerikai kapcsolatok történetéről. A nemzeti külpolitika értelmezésére bevezeti a „relatív függetlenség” fogalmát. Ez az azonos hatalmi térben (például a szovjet érdekszférában) működő országok külpolitikájának összehasonlítását teszi lehetővé. Kimutatja, hogy az 1945 utáni magyar külpolitika nem volt képes a kliens államok számára gyakran adódó lehetőségekkel élni, és csak jóval kisebb mozgásteret teremtett magának, mint a szomszédos Románia. Magyarország függetlenségéről, szuverenitásáról, határaitól a nagyhatalmak döntöttek.

Magas színvonalú ismeretterjesztő tevékenységük része a Kossuth Kiadó Magyarország története c. sorozatában publikált hat kötetük. A korábbi szintézisektől eltérően a kötetek nagy hangsúlyt helyeznek arra, hogy a szövegek és a képi illusztrációk között szerves összhang legyen, ily módon használva ki a képi ábrázolásokban mint információhordozókban rejlő lehetőségeket. A legújabb kutatási eredményeket kifejezetten színes stílusban közreadó kötetek anyagát gondosan kiválasztott forrásszemelvények teszik gazdagabbá, így hozván közelebb a kor világát az olvasóhoz. A kötetek alapján televíziós ismeretterjesztő sorozat is készült, ami lehetőséget biztosít arra, hogy munkatársaik eredményei még szélesebb körben váljanak ismertté. A filmek egyik epizódját, mely egyik munkatársuk kötete alapján és közreműködésével készült, a 2010. évi Magyar Filmszemle versenyprogramjába is beválogatták. Munkatársaik részt vesznek a készülő szlovák–magyar közös történelem tankönyv írásában és szerkesztésében.

Világgazdasági Kutatóintézet

A kutatóhely 2009 során különös figyelmet fordított a világgazdasági válság elemzésére, okainak feltárására, illetve a krízis-menedzsmenthez és a stratégiai döntések meghozatalához szükséges gazdaságpolitikai ajánlások kidolgozására.

A kutatásban a VKI a globális és az európai fejleményekre összpontosított, és azt a nemzetközi környezetet és feltételrendszert igyekezett feltárni, amelyben a külgazdaságtól erőteljesen függő – és annak kétségtelen előnyeit az elmúlt két évtizedben hatékonyan kihasználó – magyar gazdaság elhelyezkedik. Csak ebben a keretben lehet ugyanis feltérképezni a hatások jellegét és intenzitását, valamint megalapozni a rendelkezésre álló mozgástérrel számoló, reális és fenntartható gazdaságpolitikát – mind a válságkezelés időszakában, mind pedig a válság utáni időszakra való felkészülést tekintve. A kutatás folytatódik, ennek eredményeiről a VKI folyamatosan beszámol. Ezekre az elemzésekre azért is van szükség, mert a racionális gazdaságpolitika már a válság időszakában megkezdte a tudatos felkészülést a válság utáni periódusra. A *policy-oriented* kutatás eredményei, a válságkezelés nemzetközi tapasztalatai és tanulságai sokoldalúan hasznosíthatóak a hazai gazdaságpolitikai válaszok és stratégiai döntések kidolgozásában.

A kutatás eredményei 12 kötetben jelentek meg decemberben a VKI gondozásában, elektronikusan is letölthetők az intézet honlapjáról.

Globális, földrajzi és magyar szempontból egyaránt kiemelten kezeli a kutatóhely a MeH-MTA együttműködés keretében évek óta folyó Kína- és FÁK-stratégiai kutatásokat. A Kína- projekt keretében az eddigi stratégiai célok értelmében „policy-oriented” kutatások készültek. A projekt folytatódott 2009-ben, némi módosításokkal, mivel a pénzügyi és gazdasági válság miatt újabb szempontok kerültek előtérbe: a válság és recesszió Kínára gyakorolt hatása és Kína gazdaságpolitikai válaszai. A projekt hatékony és eredményes szakmai és információs hálózatot épített ki, ennek része a Kína iránt érdeklődő üzleti szféra, a magyar kis- és középvállalatok, valamint a közigazgatás képviselői is. A kutatás eredményeit a VKI 2009-ben 4 kötetben publikálta *A változó Kína* címmel.

A *Magyarország FÁK-stratégiája, különös tekintettel Oroszországra, Ukrajnára és Kazahsztánra* című projekt keretei között harmadik éve folyó kutatás 2009 első félévében az Európai Unió, Oroszország és a közös posztsovjét szomszédság háromszögén belül végzett mélyreható vizsgálatokat. Többek között foglalkozott az EU-orosz kapcsolatrendszerrel, az orosz-ukrán kapcsolatokkal, valamint az EU szomszédságpolitikáján belül az európai posztsovjét térségre kialakított új keretrendszerrel, a Keleti Partnerséggel. A projekt keretében a VKI nemzetközi konferenciát rendezett 2009-ben, amely az EU-orosz kapcsolatokat, és a Keleti Partnerséget elemezte közép-európai és balti államok szemszögéből. A konferenciakiadvány angol nyelven került publikálásra.

A projektek kiemelt célja a Magyarország számára levonható – gazdaságpolitikai döntéseket segítő – tanulságok megfogalmazása.

Zenetudományi Intézet

Új kezdeményezésként megindították a *Gradualia* projekt munkálatait. A projekt távlati célja a középkori miseforrások repertoárjának széleskörű összehasonlítását lehetővé tevő módszer kidolgozása és az ehhez szükséges számítógépes háttér megteremtése. Az Ottawában szerkesztett *Historiae*-kiadványsorozat számára elkészítették Szent Demeter magyarországi liturgiája verses zsolozsmájának közreadásához a bevezető tanulmányt. A digitalizáló munkacsoport kb. 60 kódex feldolgozását végezte el.

Leírás és tanulmány készült a sárospataki Nagykönyvtárban őrzött, eddig nem hozzáférhető 17. századi kolligátum ceremóniális részének, a Tornai graduálnak az antifónáiról. Kiadásra készítették elő a Nyizsnij Novgorodból visszakérült Csáti graduált (1602). Tanulmányokat írtak Johann Wohlmuthról és a középkori liturgikus szövegek reformáció utáni továbbéléséről. Az Erkel Ferenc Operái Kritikai Kiadás keretében három kötetben megjelentették a legjelentősebb magyar nemzeti opera, a *Bánk bán* kritikai kiadását. Tanulmányt írtak Schodelnének a magyar operakultúra megteremtésében játszott szerepéről, a 18–19. századi operajátszás nemzeti művelődéstörténeti vonatkozásairól, Erkel Ferenc *Bátori Mária* című operájáról és a *Hunyadi László* előadástörténetéről. Dohnányi Ernő életműve kutatásának keretében 50, az 1912 előtti évekből származó tétellel gyarapították a sajtógyűjteményt, és tanulmányt készítettek a zeneszerző nemzeti identitásának kérdéséről. Tanulmányt készítettek Dávid Gyula és Járdányi Pál utolsó alkotói korszakáról, valamint Jeney Zoltán oratóriumáról. Közreadták Veress Sándor vegyeskari műveit.

A Bartók Béla Zeneműveinek Kritikai Összkiadása előkészítésének keretében tanulmányozták *A csodálatos mandarin* keletkezés-történetét és első partitúra-kiadásának nyomdai előkészítő anyagát, *A kékszakállú herceg vára* és *A fából faragott királyfi* operaházi forrásait, illetve az utóbbi magyar és német nyelvű librettóit. Elkészítették a *Gyermekeknek* különböző kiadásainak összevetését, és 85 hangjegytáblában összesítették a sorozat népzenei forrásanyagát. A Bartók-hagyaték dokumentumai hosszú távú megőrzése, védelme és feldolgozásuk megkönnyítése érdekében jelentős digitalizálási munkálatokat folytattak, összesen mintegy 10.000 kép-file terjedelemben. Tanulmányt jelentettek meg a Bartók-pizzicato történetéről és

Bartók algériai gyűjtőútjáról. A *Bartók Új Sorozat* című lemezkiadás négy kiadványához előkészítették a kottás forrásanyagot, valamint részt vettek a CD-k kísérőszövegeinek megírásában és képanyagának válogatásában. Kultúrdiplomáciai szempontból is igen jelentős, hogy a Bartók Archívum vezetője féléves kurzust tartott Bartók zenéjéről és népzene gyűjtő munkájáról a pozsonyi Comenius Egyetemen.

A magyar népzene hangzó gyűjteménye 238 órányi felvétellel bővült. Internetes közreadás számára elkészült a Kodály Rend kb. 3000 támlapjának digitalizálása. Az Europeana projekt European Digital Library pályázata keretében 600 hangzó felvételt és azok metaadatait dolgozták fel. Elkészült és több fordulás korrektúrára esett át *A Magyar Népzene Tára*, a magyar népzene kritikai összkiadása XI–XII. kötetéhez a főszerző számítógépes kottagrafiája. Elkészült a Bartók Béla–Kodály Zoltán: *Száz magyar katonadal* című, osztrák–magyar együttműködéssel készülő, kétnyelvű kiadvány, *Az ugrós táncok zenéje* című kötet, valamint a komi népdalokat bemutató gyűjtemény kézírata. Elkészítették a Magyar Népzenei Antológia hangzó kiadvány egyesített, DVD-ROM közreadását, valamint *Magyar népdaltípusok példatára* címmel a *Régi magyar népdaltípusok* CD-ROM internetes változatát. Tanulmányt jelentettek meg a gyimesi keservekekről, Bartók, Kodály és Lajtha hangszeres gyűjtéseiről, az ütőhangszerek szerepéről a magyar népzeneben, a népzene és a globalizáció viszonyáról, a makám fogalmáról és a beás báli zenéről. Szlovák nyelven terjedelmes tanulmányt adtak ki a magyar népzene új stílusáról.

Az Országos Széchényi Könyvtárral közösen előkészítették és megrendezték a *Joseph Haydn és Magyarország* című kiállítást, amelyhez húsz hazai közgyűjteményből, valamint a kismartoni Esterházy Privatstiftungtól kölcsönöztek autográf, másolt, illetve korabeli nyomtatott kottákat, kézíratos és nyomtatott dokumentumokat, valamint műtárgyakat. A kiállításhoz katalógus, audioguide, valamint iskolai feladatfüzet készült. A kiállítást 2009 júniusától összesen kb. 8000 látogató tekintette meg, közte 70 szervezett csoport, amelynek többsége a tárlatvezetéssel együtt rövid hangverseny is hallhatott.

1.4. Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések

Az intézményeken belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. Előirányzatok és teljesítések alakulása

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	7.431,2	4.714,2	8.626,7	7.394,1	105,8	85,7
Ebből:						
személyi juttatás	3.804,7	3.199,8	4.073,0	3.643,3	100,2	89,5
központi beruházás						
Folyó bevétel	2.133,6	744,2	2.052,3	2.068,5	105,8	100,8

Támogatás	5.778,3	3.970,0	5.194,0	5.194,0	100,9	100,0
Előirányzat-maradvány	879,7		1.380,4	1.360,4	178,0	98,6
Létszám (fő)	1.041	1.114	1.104	1.068	99,7	96,7

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	4.714,2	744,2	3.970,0	3.199,8
Módosítások jogcímenként				
Havi kereset-kiegészítés támogatása	116,6		116,6	88,6
Prémiumévek program támogatása	3,2		3,2	2,4
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	117,6		117,6	
Többletfeladat ellátásának támogatása	986,6		986,6	353,8
Többletbevétel	1.015,4	1.015,4		175,6
Előző évi működési maradvány átvétel	292,7	292,7		83,0
Előirányzat-maradvány igénybevétele	1.380,4	1.380,4		354
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás				-184,2
2009. évi módosított előirányzat	8.626,7	3.432,7	5.194,0	4.073,0

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	3.199,8	4.073,0	3.643,3
Munkaadókat terhelő járulékok	989,0	1.257,2	1.079,2
Dologi kiadások	218,0	2.600,1	2.148,9
Működési célú pénzeszköz átadások	24,7	36,8	28,5
Támogatásértékű működési kiadás	3,4	30,5	30,7
Előző évi maradványátadás		84,5	81,1
Intézményi beruházási kiadás	94,7	175,4	130,1
Felújítás	184,6	366,0	249,1
Támogatásértékű felhalmozási kiadások		2,5	2,5
Kölesönök		0,7	0,7
Kiadások összesen	4.714,2	8.626,7	7.394,1

2.2.2. *A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása*

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	2.924,1	997	3.148,6	942
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	.192,8	115	241,7	116
Állományba nem tartozók	82,9	2	253,0	10
Összesen	3.199,8	1.114	3.643,3	1.068

Létszámok alakulása	2008. év	Ebből: kutató	2009. év	Ebből: kutató	Változás (%)	Ebből: kutató
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	908	625	942	630	103,7	100,8
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	119	69	116	69	97,5	100,0
Állományba nem tartozók	14	4	10	6	71,4	150,0
Összesen	1.041	698	1.068	705	102,6	101,0

Átlagilletmények alakulása	a 2008. évben		a 2009. évben	
	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	302,4	257,1	278,5	225,0
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	192,4	171,3	173,6	160,4
Összesen	289,6	247,2	267,0	217,9

2.2.3. *A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

Dologi kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	27,5	212,8	171,8
Kommunikációs kiadások	25,8	163,2	136,9
Szolgáltatási kiadások	67,4	703,9	633,3
Vásárolt közszolgáltatások	1,0	6,0	5,3
Áfa-kiadások	35,9	366,8	319,7
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások	7,2	175,2	159,1
Szellemi tevékenység végzése	42,0	155,0	130,8
Egyéb dologi kiadások	5,8	740,2	512,6
Különféle költségvetési befizetések	0,1	44,5	49,4

Adók, díjak, befizetések	5,3	28,7	26,3
Realizált árfolyamveszteségek		3,8	3,7
Dologi kiadások összesen	218,0	2.600,1	2.148,9

2.2.4. A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Felújítási kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Ingatlanok	153,8	295,2	203,3
Gépek, berendezések, felszerelések		5,3	4,2
Felújítások áfája	30,7	65,5	41,6
Felújítási kiadások összesen	184,6	366,0	249,1

millió Ft-ban, egy tizedessel

Beruházási kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Immateriális javak	6,5	10,5	9,8
Ingatlanok	5,1		0,6
Gépek, berendezések, felszerelések	67,3	134,4	97,0
Járművek		2,9	2,9
Beruházások áfája	15,8	27,6	19,8
Beruházási kiadások összesen	94,7	175,4	130,1

2.3. A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Intézményi működési bevételek	308,8	796,1	827,3
Kamatbevételek		4,0	13,0
Támogatásértékű működési bevételek	255,4	566,8	488,7
Egyéb működési célú pénzeszközátvételek	163,9	339,9	388,5
Támogatásértékű felhalmozási bevételek	14,7	49,7	35,4
Egyéb felhalmozási célú pénzeszközátvételek	1,4	2,8	2,1
Előző évi maradvány-átvételek		292,7	313,2
Előző évi maradvány igénybevétel		1.380,4	1.360,4
Kölcsönök		0,3	0,3
Költségvetési támogatás	3.970,0	5.194,0	5.194,0
Bevételek összesen	4.714,2	8.626,7	8.622,9

2.4. Előirányzat-maradvány

2.4.1. A 2008. évi előirányzat-maradvány

A 2008. évben 1.360,4 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2009. évben teljes egészében felhasználásra került.

2.4.2. A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	1.232,6
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	-3,8
Összesen	1.228,8
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	2,9
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	1.225,9
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	1.225,9
Szabad előirányzat-maradvány	-

3. Egyéb

3.1. A gazdálkodás és a vagyonszerzés összefüggései, az intézményi vagyonszerzésének értékelése

millió Ft-ban, egy tizedessel

Vagyonszerzés alakulása	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök	2.800,7	3.136,7	112,0
Forgóeszközök	1.861,5	1.794,7	96,4
Saját tőke	1.945,0	2.337,0	120,2
Tartalékok	1.361,1	1.229,5	167,3
Kötelezettségek	1.356,1	1.364,9	100,6
Eszközök/Források összesen	4.662,2	4.931,4	105,8

3.2. A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása

A címhez tartozó intézmények a 2009. évben vállalkozási tevékenységet nem végeztek.

3.3. A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonkezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok

Intézmény megnevezése	Gazdasági társaság megnevezése	A részesedés mértéke (%)	A részesedés értéke (ezer Ft)
Régészeti Intézet	Archeosztráda Kft.	74,0	2.220

7. CÍM: TERÜLETI AKADÉMIAI KÖZPONTOK

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe

A cím ÁHT-azonosítója: 006893

A címhez öt akadémiai területi bizottság titkárság működtetésének támogatása tartozik, melyek az ország öt pontján működnek: Pécs, Veszprém, Miskolc, Debrecen, Szeged.

Az intézmények státusztörvény szerinti besorolása: közintézmény

1.2. Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése

A területi akadémiai bizottságok tevékenységének legfontosabb célja a régiókban folyó tudományos munka ösztönzése, támogatása és koordinálása. Alapvető feladatuk a régiókban működő tudományos kutatók munkájának összefogása, a régiókat érintő különböző gazdasági, területfejlesztési és környezetvédelmi döntések tudományos megalapozása, továbbá a tudomány eredményeinek közvetítése és népszerűsítése az érdeklődő nagyközönség felé.

A bizottságok a 2009. évben tudományszervezési tevékenységüket összesen 65 szakbizottságban és 388 munkabizottságban látták el. Számos hazai és nemzetközi konferenciát szerveztek, melyek száma összesen 1.161 volt.

Az intézmények továbbra is kiemelt feladatnak tekintették az önkormányzatokkal, felső- és közoktatási intézményekkel, valamint a kutatóintézetekkel való szoros együttműködést. Eredményes volt a határon túli köztestületi tagokkal való kapcsolattartás.

1.4. Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések

Az intézményeken belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. Előirányzatok és teljesítések alakulása

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	342,0	264,8	365,5	340,5	99,6	93,2
Ebből:						
személyi juttatás	132,1	116,8	141,5	133,4	101,0	94,3
központi beruházás						
Folyó bevétel	143,7	62,0	95,0	92,4	64,3	97,3
Támogatás	232,9	202,8	224,7	224,7	96,5	100,0
Előirányzat-maradvány	11,2		45,8	45,8	408,9	100,0
Létszám (fő)	61	61	61	60	100,0	100,0

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	264,8	62,0	202,8	116,8
Módosítások jogcímenként				
Havi kereset-kiegészítés támogatása	6,6		6,6	5,1
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	5,9		5,9	
Többletfeladat ellátásának támogatása	9,4		9,4	2,9
Többletbevétel	29,7	29,7		10,7
Előző évi működési maradvány átvétel	3,3	3,3		1,2
Előirányzat-maradvány igénybevétele	45,8	45,8		6,1
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás				-1,3
2009. évi módosított előirányzat	365,5	140,8	224,7	141,5

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	116,8	141,5	133,4
Munkaadókat terhelő járulékok	37,4	40,6	37,2
Dologi kiadások	81,6	115,3	103,6
Támogatásértékű működési kiadás		0,1	0,3
Intézményi beruházási kiadás		8,4	10,7
Felújítás	29,0	56,8	55,3
Támogatásértékű felhalmozási kiadás		2,8	
Kiadások összesen	264,8	365,5	340,5

2.2.2. A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása.

Létszámcsökkentés ebben az intézményi körben ebben az évben nem történt.

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	Személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	103,8	52	111,8	52
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	10,2	9	14,5	9
Állományba nem tartozók	2,8	-	7,1	-
Összesen	116,8	61	133,4	61

Létszámok alakulása	2008. év	2009. év	Változás (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	52	52	100,0
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	9	9	100,0
Összesen	61	61	100,0

Átlagilletmények alakulása	a 2008. évben		a 2009. évben	
	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	180,3	146,9	182,7	130,1
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	122,4	115,1	133,9	125,5
Összesen	171,7	142,2	175,4	129,4

2.2.3. A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Dologi kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	14,3	15,7	14,2
Kommunikációs kiadások	5,5	5,3	4,6
Szolgáltatási kiadások	36,4	50,8	46,9
Áfa-kiadások	15,8	21,6	19,7
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások	3,2	5,2	6,2
Szellemi tevékenység végzése	0,2	0,3	0,1
Egyéb dologi kiadások	2,6	8,1	4,3
Különbféle költségvetési befizetések		4,4	4,1
Adók, díjak, befizetések	3,6	3,9	3,5
Dologi kiadások összesen	81,6	115,3	103,6

2.2.4. A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Felújítási kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Ingatlanok	24,2	47,2	46,0
Felújítások áfája	4,8	9,6	9,3
Felújítási kiadások összesen	29,0	56,8	55,3

millió Ft-ban, egy tizedessel

Beruházási kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Immateriális javak		0,3	0,3
Ingatlanok		6,6	6,3
Beruházások áfája		1,5	2,1
Beruházási kiadások összesen		8,4	10,7

2.3. A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása

2.3.1. A többletbevételek alakulása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Intézményi működési bevételek	59,8	72,4	70,8
Támogatásértékű működési bevételek	0,5	10,3	10,0
Egyéb működési célú pénzeszközátvételek	1,7	7,0	6,3
Támogatásértékű felhalmozási bevételek		2,0	2,0
Előző évi maradvány-átvételek		3,3	3,3

Előző évi maradvány igénybevétel		45,8	45,8
Költségvetési támogatás	202,8	224,7	224,7
Bevételek összesen	264,8	365,5	362,9

2.4. Előirányzat-maradvány

2.4.1. A 2008. évi előirányzat-maradvány

A 2008. évben 45,8 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2009. évben teljes egészében felhasználásra került.

2.4.2. A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	24,9
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	-2,5
Összesen	22,4
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	1,3
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	21,1
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	21,1
Szabad előirányzat-maradvány	-

3. Egyéb

3.1. A gazdálkodás és a vagyonváltozás összefüggései, az intézményi vagyon állományváltozásának értékelése

millió Ft-ban, egy tizedessel

Vagyon alakulása	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök	585,7	628,8	107,4
Forgóeszközök	49,3	25,5	51,7
Saját tőke	586,8	630,2	107,4
Tartalékok	45,8	22,4	48,9
Kötelezettségek	2,4	1,7	70,8
Eszközök/Források összesen	635,0	654,3	103,0

3.2. A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása

A címhez tartozó intézmények a 2009. évben vállalkozási tevékenységet nem végeztek.

3.3. A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonkezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok

A címhez tartozó intézményeknek nincs érdekeltségük gazdasági társaságokban, alapítványokban.

8. CÍM: AKADÉMIAI LÉTESÍTMÉNYEK FENNTARTÁSA ÉS ÜZEMELTETÉSE

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. *A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe*

A cím ÁHT-azonosítója: 270345

A címhez az Akadémiai Létesítmények Fenntartása és Üzemeltetése intézmény tartozik. Az MTA ALFA végzi több akadémiai ingatlan üzemeltetését, kezelését.

Az intézmény státusztörvény szerinti besorolása: közüzem

1.2. *Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása*

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. *A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése*

Az intézmény közfeladatként ellátandó alaptevékenységi feladatai:

- A Budaörsi úti Kutatóház, az MTA Székháza, Irodaháza és az MTA által meghatározott további ingatlanok tartós vagy átmeneti üzemeltetése, fenntartása.
- A székházi rendezvények szervezése, az azokkal kapcsolatos feladatok ellátása.
- Akadémiai ingatlanok értékesítése, bérbeadása, közbeszerzési tenderek lebonyolítása eseti kijelölés alapján.
- Építés-beruházási és felújítási lebonyolítási és műszaki ellenőrzési tevékenység.
- Az akadémiai vagyonnak a közvetlen felügyeletet ellátó által kijelölt részének kezelése és nyilvántartása.

1.4. *Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések*

Az intézményen belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. *Előirányzatok és teljesítések alakulása*

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	1.440,6	967,9	1.117,2	1.016,2	70,5	91,0

Ebből:						
személyi juttatás	266,4	232,1	246,4	243,1	91,3	98,7
központi beruházás	20,7					
Folyó bevétel	641,0	299,5	312,3	367,7	57,4	117,7
Támogatás	773,9	668,4	770,2	770,2	99,5	100,0
Előirányzat-maradvány	60,4		34,7	34,7	57,5	100,0
Létszám (fő)	91	101	99	94	103,3	94,9

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	967,9	299,5	668,4	232,1
Módosítások jogcímenként				
Havi kereset-kiegészítés támogatása	10,0		10,0	7,8
Prémiumévek program támogatása	2,7		2,7	2,1
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	13,6		13,6	
Többletfeladat ellátásának támogatása	75,5		75,5	2,3
Többletbevétel	6,4	6,4		2,1
Előző évi működési maradvány átvétel	6,4	6,4		
Előirányzat-maradvány igénybevétele	34,7	34,7		
2009. évi módosított előirányzat	1.117,2	347,0	770,2	246,4

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	232,1	246,4	243,1
Munkaadókat terhelő járulékok	81,0	77,5	75,1
Dologi kiadások	461,3	563,8	512,6
Intézményi beruházási kiadás	38,5	83,7	65,7
Felújítás	155,0	141,3	115,2
Központi beruházási kiadások		4,5	4,5
Kiadások összesen	967,9	1.117,2	1.016,2

2.2.2. *A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása*

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	223,3	96	232,3	95
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	7,7	5	4,4	4
Állományba nem tartozók	1,1		6,4	
Összesen	232,1	101	243,1	99

Létszámok alakulása	2008. év	2009. év	Változás (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	89	95	106,7
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	2	4	200,0
Összesen	91	99	108,8

Átlagilletmények alakulása	a 2008. évben		a 2009. évben	
	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	239,8	187,8	215,1	167,0
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	180,7	169,7	90,8	80,3
Összesen	238,5	187,4	209,8	163,3

2.2.3. *A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

Dologi kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	31,7	47,8	39,0
Kommunikációs kiadások	18,0	22,0	20,9
Szolgáltatási kiadások	322,6	340,8	286,1
Áfa-kiadások	67,9	117,5	112,4
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások	0,6	0,6	0,1
Egyéb dologi kiadások	9,7	23,8	23,8
Különféle költségvetési befizetések		0,5	21,3
Adók, díjak, befizetések	10,8	10,8	9,0
Dologi kiadások összesen	461,3	563,8	512,6

2.2.4. A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Felújítási kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Ingatlanok	155,0	117,1	91,0
Gépek, berendezések, felszerelések		3,7	3,7
Járművek		0,8	0,8
Felújítások áfája		19,7	19,7
Felújítási kiadások összesen	155,0	141,3	115,2

millió Ft-ban, egy tizedessel

Beruházási kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Immateriális javak		3,2	1,3
Ingatlanok		4,3	4,3
Gépek, berendezések, felszerelések	32,1	59,3	43,6
Járművek		7,9	7,9
Beruházások áfája	6,4	13,5	13,1
Beruházási kiadások összesen	38,5	88,2	70,2

2.3. A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Intézményi működési bevételek	299,5	299,5	304,9
Támogatásértékű működési bevételek		1,8	1,8
Támogatásértékű felhalmozási bevételek		2,5	2,5
Egyéb felhalmozási célú pénzeszközátvételek		0,3	0,3
Pénzügyi befektetések bevételei		1,9	1,9
Előző évi maradvány-átvételek		6,3	56,3
Előző évi maradvány igénybevétel		34,7	34,7
Költségvetési támogatás	668,4	770,2	770,2
Bevételek összesen	967,9	1.117,2	1.172,6

2.4. Előirányzat-maradvány

2.4.1. A 2008. évi előirányzat-maradvány

A 2008. évben 34,7 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2009. évben teljes egészében felhasználásra került.

2.4.2. A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	99,1
-------------------------------	------

Bevételi lemaradás/túlteljesítés	55,4
<i>Összesen</i>	<i>154,5</i>
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	-
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	154,5
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	154,5
Szabad előirányzat-maradvány	-

3. Egyéb

3.1. A gazdálkodás és a vagyonszerzés összefüggései, az intézményi vagyonszerzés értékelése

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Vagyonszerzés alakulása</i>	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök	6.535,8	6.672,2	102,1
Forgóeszközök	45,6	161,3	353,7
Saját tőke	6.524,2	6.633,1	101,7
Tartalékok	34,7	156,4	450,7
Kötelezettségek	22,5	44,0	195,6
Eszközök/Források összesen	6.581,4	6.833,5	103,8

3.2. A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Vállalkozási tevékenység bevételei	1,9
Vállalkozási tevékenység kiadásai	
<i>Vállalkozási tevékenység pénzforgalmi eredménye</i>	<i>1,9</i>
Következő évi alaptevékenységre elkülönített eredmény	1,9

3.3. A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonszerzői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok

Gazdasági társaság megnevezése	A részesedés mértéke (%)	A részesedés értéke (ezer Ft)
Akadimpex Kft.	2,5	500
Akaprint Kft.	1,0	100

9. CÍM: KUTATÁSSZERVEZÉSI ÉS NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. *A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe*

A cím ÁHT-azonosítója: 270356

A címhez a Kutatásszervezési Intézet tartozik.

Az intézmény státusztörvény szerinti besorolása: közintézmény

1.2. *Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása*

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. *A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése*

Az Akadémia kutatási tevékenységét elősegítő feladatok közül a nemzetközi kapcsolatok szervezése a Nemzetközi Együttműködési Iroda 2008. december 31-én történt megszüntetésével, az MTA Titkársága Nemzetközi Kapcsolatok Főosztálya feladataivá váltak.

A kutatásszervezési feladatokat a Kutatásszervezési Intézet (KSZI) látja el, melynek feladatai:

Köztestületi Publikációs Adattár (KPA) működtetése, fejlesztése

A KPA felhasználóinak száma egy év alatt megduplázódott: 2009. január 1-je és 2010. február 1. között közel annyian jelentkeztek be az adattárba (1609 fő), mint az előző négy évben összesen. A KPA iránti igények megnövekedésében jelentős szerepe volt

- az akadémiai tagválasztásnak
- a doktori iskolákat akkreditáló MAB által előírt kritériumoknak
- az OTKA követelményeinek
- a Bolyai ösztöndíjra pályázók nagy számának.

2009. év második felétől számos a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) létrehozásával kapcsolatos funkciót is fel kellett vállalnia a KPA-nak. A párhuzamosság mindaddig elkerülhetetlen, amíg a csatlakozó felsőoktatási intézmények nem veszik át saját munkatársaik adatainak gondozását.

Az MTMT elindítása

Az MTA, a MAB, az OTKA, a Magyar Rektori Konferencia és az Országos Doktori Tanács által 2008-ban kezdeményezett MTMT-hez 2009 júniusában 22 felsőoktatási intézmény csatlakozott, szándéknyilatkozat aláírásával. Az MTMT Koordinációs Iroda 2009. július 1-jével alakult meg mint a KSZI egyik adatbázisosztálya. A Központi Kémiai Kutatóintézetből 2009. október 1-jétől átkerült a KSZI-be az akadémiai kutatóhálózat publikációs adatait gyűjtő TPA-részleg három főállú munkatárs áthelyezésével, és megkezdődött a TPA-ban lévő adatok konverziója a KPA-ba, illetve az MTMT-be. 2009 decemberében az MTMT-t az Akadémia részéről képviselő KSZI megküldte a csatlakozásukat korábban jelző intézményeknek az együttműködési megállapodást. 2010. február végéig nyolc egyetem, illetve főiskola írta alá csatlakozási szándékát. Ez egyúttal pénzügyi hozzájárulást is jelent róluk az országos bibliográfiai adatbázis működtetéséhez. A már működő egyetemi, illetve főiskolai adatbázisokból történő adatkonverzióra a TPA, illetve az MTA KOKI adatainak konvertálása után, azok tapasztalatait hasznosítva kerül majd sor. Az ehhez szükséges szoftverhátter fejlesztése már korábban megkezdődött. A csatlakozó intézmények és a KSZI közötti megállapodás értelmében az egyes intézmények adatbázis-felelőseinek oktatását a KSZI végzi.

Köztestületi adatbázis működtetése

A KSZI, mint a köztestületi nyilvántartás vezetője, évente többször is tájékoztatást ad a köztestületi tagság létszámának és összetételének alakulásáról. 2009-ben összeállítást készítettek a közgyűlési és az országgyűlési beszámolókhöz, a nem akadémikus közgyűlési képviselők megválasztásának előkészítéséhez, és más akadémiai feladatokhoz, például a fiatal akadémiai kutatók legfontosabb jellemzőinek bemutatásához. A tagságra vonatkozó alapstatisztikai táblázatokat a köztestületi honlapon folyamatosan frissítették. Ennek kiadványukban, a *Köztestület tagjai 2009* c. kötetben is nagy hasznát vették. A nyilvántartásba vétel rendje 2010. január 1-jével módosult, de a köztestületi tagokkal való rendszeres kapcsolat (telefonon, személyesen, e-mail útján) megmaradt.

A köztestületi és a publikációs adatbázisokat közös adatforrásként tudták használni tudományelemzési munkáik során.

A 200 nem akadémikus közgyűlési képviselő megválasztása

2010-ben hatodik alkalommal kerül sor a 200 nem akadémikus közgyűlési képviselő megválasztására. A jelölési szakasz 2009 novemberében indult. Közel 13 ezer hazai nem akadémikus köztestületi tagnak küldtek ki postai úton jelölési csomagot. A mintegy 4500 visszaérkezett választ feldolgozták, és annak alapján kezdődött meg a választási szakasz. A képviselők megválasztását a köztestületi nyilvántartásra építve tudják segíteni.

Kutatási tevékenység

A KSZI-ben működő scientometriai műhely kvalitatív és kvantitatív tudományelemzési tevékenysége sajátos, alap- és alkalmazott kutatásra épülő szolgáltatást jelent. Az eredményeket az egyéni, az intézményi és a szakterületi tudományos tevékenység értékelésében, a hazai tudomány és/vagy tudósok tevékenységének bemutatásában (pl. országgyűlési beszámoló) hasznosítják, illetve segítik azok hasznosítását más szervezetekben. Gyakori igény különböző rangsorok készítése is, pl. az azonos osztályhoz tartozó akadémikusjelöltek publikációs és idézettségi adatai alapján. Az akadémiai osztályok tagajánlási munkáját 2009-ben tudták ezzel segíteni, a KPA-ban szereplő adatok felhasználásával. Az elméleti vonatkozásokat a KSZI Aktákban is látható tanulmányokban közölték.

2009 őszén lezárult „A fiatal kutatók: doktori képzés és életpálya-modellek” c. Jedlik Ányos projekt. A szakmai és a pénzügyi beszámolót az NKTH elfogadta. Az eredményeket workshop keretében mutatták be, és jó néhány cikket is publikáltak. A tanulmánykötet 2010-ben jelenik meg.

Új témaként indult az intézetben az Akadémiát 1825 óta adományokkal támogató mecénásokról szóló levéltári és más információk összegyűjtése.

Kiadványok

A kiadvány-készítési tevékenység a 2009-es évben kiemelkedő jelentőségű volt. A történelmi hagyományokat is felelevenítő útjára indított *Akadémiai album* c új sorozatnak mind a négy megjelent kötete - az Elnökök, a Főtitkárok, az Akadémia vezetői és az Aranyérmesek.

1.4. Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések

Az intézményen belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. Előirányzatok és teljesítések alakulása

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	927,2	157,5	255,2	210,3	21,6	82,5
Ebből:						
személyi juttatás	283,1	114,6	145,6	129,3	45,7	88,8
központi beruházás						
Folyó bevétel	88,2		14,8	14,7	16,7	99,3
Támogatás	799,2	157,5	221,4	221,4	27,7	100,0
Előirányzat-maradvány	61,7		19,0	22,0	35,7	115,8
Létszám (fő)	55	35	35	32	58,1	91,4

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	157,5		157,5	114,6
Módosítások jogcímenként				
Havi kereset-kiegészítés támogatása	3,8		3,8	2,9
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	5,0		5,0	
Többletfeladat ellátásának támogatása	55,1		55,1	14,2
Többletbevétel	11,3	11,3		4,2
Előző évi működési maradvány átvétel	3,5	3,5		0,6
Előirányzat-maradvány igénybevétele	19,0	19,0		6,6
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás				-0,5
2009. évi módosított előirányzat	255,2	33,8	221,4	145,6

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	114,6	145,6	129,3
Munkaadókat terhelő járulékok	36,5	45,0	39,6
Dologi kiadások	4,9	59,0	34,6
Támogatásértékű működési kiadás		0,3	0,3
Előző évi maradványátadás		1,5	4,5
Intézményi beruházási kiadás	1,5	3,8	2,0
Kiadások összesen	157,5	255,2	210,3

2.2.2. A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	92,0	26	101,6	27
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	14,2	6	15,7	5
Állományba nem tartozók	8,4	3	12,0	
Összesen	114,6	35	129,3	32

Létszámok alakulása	2008. év	Ebből: kutató	2009. év	Ebből: kutató	Változás (%)	Ebből: kutató
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	27	8	27	5	100,0	62,5
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	6	2	5	2	83,3	100,0
Összesen	33	10	32	7	97,0	70,0

Átlagilletmények alakulása	a 2008. évben		A 2009. évben	
	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	324,3	260,2	313,5	247,0
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	191,1	173,4	261,2	198,3
Összesen	309,8	250,8	305,3	239,4

2.2.3. *A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

Dologi kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	0,5	3,0	2,5
Kommunikációs kiadások	1,0	8,0	6,7
Szolgáltatási kiadások	2,2	11,4	6,7
Áfa-kiadások	0,7	9,9	5,2
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások	0,1	1,1	1,1
Szellemi tevékenység végzése	0,1	7,3	5,2
Egyéb dologi kiadások	0,1	17,4	6,3
Különféle költségvetési befizetések	0,1	0,4	0,4
Adók, díjak, befizetések	0,1	0,5	0,5
Dologi kiadások összesen	4,9	59,0	34,6

2.2.4. *A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

Beruházási kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Immateriális javak	1,3	2,2	1,0
Gépek, berendezések, felszerelések		0,9	0,6
Beruházások áfája	0,2	0,7	0,4
Beruházási kiadások összesen	1,5	3,8	2,0

2.3. *A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Intézményi működési bevételek		5,9	5,9
Támogatásértékű működési bevételek		5,4	5,2
Előző évi maradvány-átvételek		3,5	3,6
Előző évi maradvány igénybevétel		19,0	22,0
Költségvetési támogatás	157,5	221,4	221,4
Bevételek összesen	157,5	225,2	258,1

2.4. *Előirányzat-maradvány*

2.4.1. *A 2008. évi előirányzat-maradvány*

A 2008. évben 22,0 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2009. évben teljes egészében felhasználásra került.

2.4.2. A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	48,0
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	- 0,2
Összesen	47,8
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	-
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	47,8
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	47,8
Szabad előirányzat-maradvány	-

3. Egyéb

3.1. A gazdálkodás és a vagyonszerzés összefüggései, az intézményi vagyonszerzés értékelése

millió Ft-ban, egy tizedessel

Vagyon alakulása	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök	26,8	18,6	69,4
Forgóeszközök	20,4	47,9	234,8
Saját tőke	25,0	12,2	48,8
Tartalékok	19,0	47,8	251,6
Kötelezettségek	3,2	6,5	203,1
Eszközök/Források összesen	47,2	66,5	140,9

3.2. A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása

A címhez tartozó intézmény a 2009. évben vállalkozási tevékenységet nem végzett.

3.3. A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonkezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok

A címhez tartozó intézménynek nincs érdekeltsége gazdasági társaságokban, alapítványokban.

10. CÍM: TÁMOGATOTT KUTATÓHELYEK

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. *A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe*

A cím ÁHT-azonosítója: 006925

A címhez a Támogatott Kutatócsoportok Irodája intézmény tartozik.

Az intézmény státusztörvény szerinti besorolása: közintézet

1.2. *Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása*

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. *A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése*

A kutatócsoportok számának alakulása

A 2009. év folyamán a kutatócsoportok létszáma nem változott, a matematika és természettudományi területen 30, az élettudományok területén 25, míg a társadalomtudományok területén 24 dolgozott. A társult tagi státussal rendelkező csoportok száma is 12 maradt.

Az év folyamán 3 csoport élére – mindhárom esetben a kutatócsoport vezetőjének elhalálása miatt – új kutatócsoport-vezető kinevezése vált szükségessé.

Támogatás a fejezeti kezelésű forrásokból

A kutatócsoportok működtetéséhez pozitívan járult hozzá az a tény, hogy a kutatócsoportok részesülhettek az Akadémia fejezeti kezelésű forrásaiból.

Ennek folyamán a kutatócsoportok 3.550 ezer Ft összegű támogatást használhattak nemzetközi kapcsolataik ápolására (konferenciákon, szimpóziumokon való részvételre, külföldi tudósok meghívására).

A kutatócsoportok a 2009-ben induló fiatal kutatói álláshelyek közül összesen 15 státust tölthettek be.

Pályázati tevékenység

A kutatócsoportok által elnyert OTKA, NKTH, más tárcáktól származó támogatás, GVOP, illetve külföldi (EU és egyéb) pályázatok jelentősen hozzájárultak az adott ku-

atatócsoportok tevékenységének eredményes és színvonalas végzéséhez. A pályázatok sajátos feltételrendszereiből adódóan a pályázatban résztvevő kutatócsoportok a létrejövő konzorciumokon belül igen szorosan és hatékonyan működtek együtt akadémiai kutatóintézetekkel, egyetemi tanszékekkel és intézetekkel.

Nehézséget jelent - elsősorban a nemzetközi pályázatok esetében - az elnyert támogatási összegek előfinanszírozása.

A Támogatott Kutatócsoportok működése

2009. július 1-től a Támogatott Kutatócsoportok Irodája új Alapító Okirat alapján, új néven működik.

Az Alapszabály és az Ügyrend előírásainak megfelelően megtörtént a Támogatott Kutatócsoportok Irodáját (TKI) az Akadémiai Kutatóhelyek Vezetőinek Tanácsában (AKVT) képviselő 5 AKVT delegált megválasztása.

Ugyancsak megtörtént a Hálózati Tanács tagjai és tisztségviselői megbízatásának meghosszabbítása a támogatási ciklus végéig (2011. december 31-ig).

A Vezetői Kollégium határozata alapján megkezdődött a támogatási ciklus meghosszabbítását, átalakítását, valamint a kutatói életpálya modell kialakítását célzó tervek előkészítése.

Szakmai értékelés és eredmények

Félidej értékelés

A 2006. évi támogatott kutatócsoport pályázat kimondta, hogy 2009-ben bírálók fogják értékelni minden kutatócsoport teljesítményét, a kutatócsoportok munkáját ezen értékelések alapján minősíti az Akadémia szakmai felügyelő testülete és tesz majd javaslatot arra, hogy a kutatócsoport a pályázati ciklus második felére (2010-2011-re) is megkapja-e a támogatást. A nem megfelelő teljesítményt nyújtó csoport támogatása a 2009. év végén a kiírás szerint megszüntethető.

A bírálati eljárás menetét, az alkalmazandó szempontokat, ütemtervet a Támogatott Kutatócsoportok Irodája és a Kutatóintézeti Főosztály előterjesztései alapján a Főtitkári Értekezlet hagyta jóvá.

A bírálati folyamat megszervezése és gyakorlati végrehajtása a Kutatóintézeti Főosztály és a TKI feladata volt, melynek keretében elektronikus bírálati rendszert működtettek.

A bírálati folyamat a meghatározott és elfogadott ütemterv szerint, az elfogadott mechanizmusban rendben lezajlott. Az értékelés végén minden egyes kutatócsoporttal kapcsolatban pozitív döntés született, az AKT referensek véleménye szerint – bár kétségtelenül volt különbség az egyes kutatócsoportok részidős teljesítménye között – minden csoport esetében az eddig elért eredmények megfelelőnek mondhatóak, minden csoport esetében érdemes a támogatást a ciklus hátralévő két évére megítélni.

Az Akadémiai Kutatóintézetek Tanácsa egyhangúlag javasolta a 2007-ben megkezdett kutatási ciklusban működő 79, a Magyar Tudományos Akadémia által támogatott kutatóhely támogatásának 2011-ig, a ciklus végéig történő fenntartását, a javaslatot az elnöki döntés jóváhagyta.

Díjak

2009-ben 11 kutatócsoportokban dolgozó kutató nyerte el az Akadémiai Ifjúsági Díjat, egy kutató az European Materials Research Society díját nyerte el, egy kutató Gábor Dénes Díjat, egy kutató pedig Zemplén Géza Díjat nyert.

A támogatott kutatócsoporti hálózat 2009. évi tevékenységéről összefoglalóan megállapítható, hogy a 79 kutatócsoportból álló támogatott kutatóhálózat a jelentkező nehézségek ellenére – pályázati források elnyerésével - eredményesen tevékenykedik. A TKI keretében alkalmazott kutatók mellett a kutatóhálózatban meghatározó szellemi potenciált jelentenek a nem TKI állományú kutatócsoport vezetők és az adott téma művelésébe bekapcsolódó elismert kutatók.

A kutatócsoport-hálózat továbbra is jól szolgálja az Akadémia és a felsőoktatás közötti kapcsolat és együttműködés szélesítését. A korábbiakhoz hasonlóan továbbra is érvényesül az a tendencia, hogy a kutatócsoportok kutatói tevékenyen részt vesznek a felsőfokú intézmények graduális- és posztgraduális oktató munkájában.

1.4. Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések

Az intézményen belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. Előirányzatok és teljesítések alakulása

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	2.536,5	1.884,0	2.767,0	2.622,7	103,4	94,8
Ebből:						
személyi juttatás	1.565,5	1.447,2	1.603,3	1.518,5	97,0	94,7
központi beruházás						
Folyó bevétel	310,9	15,0	289,5	286,4	92,1	98,9
Támogatás	2.397,1	1.869,0	2.105,0	2.105,0	87,8	100,0
Előirányzat-maradvány	201,0		372,5	372,5	185,3	100,0
Létszám (fő)	429	419	419	419	97,7	100,0

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	1.884,0	15,0	1.869,0	1.447,2
Módosítások jogcímenként				
Havi kereset-kiegészítés támogatása	53,4		53,4	40,6
Prémiumévek program támogatása	7,4		7,4	5,6
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	52,5		52,5	
Többletfeladat ellátásának támogatása	122,7		122,7	57,6
Többletbevétel	219,1	219,1		70,5
Előző évi működési maradvány átvétel	55,4	55,4		18,1
Előirányzat-maradvány igénybevétele	372,5	372,5		175,9
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás				-212,2
2009. évi módosított előirányzat	2.767,0	662,0	2.105,0	1.603,3

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	1.447,2	1.603,3	1.518,5
Munkaadókat terhelő járulékok	431,6	480,4	463,0
Dologi kiadások		482,5	456,1
Támogatásértékű működési kiadás		9,4	9,4
Előző évi maradványátadás		8,4	8,4
Intézményi beruházási kiadás	5,2	183,0	167,3
Kiadások összesen	1.884,0	2.767,0	2.622,7

2.2.2. A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	1.139,1	359	1.184,4	340
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	158,1	60	133,3	79
Állományba nem tartozók	150,0		200,8	
Összesen	1.447,2	419	1.518,5	419

Létszámok alakulása	2008. év	Ebből: kutató	2009. év	Ebből: kutató	Változás (%)	Ebből: kutató
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	350	280	340	277	97,1	98,9
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	79	52	79	79	100,0	151,9
Összesen	429	332	419	356	97,7	107,2

Átlagilletmények alakulása	a 2008. évben		a 2009. évben	
	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	296,5	260,4	290,3	243,3
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	140,2	140,2	140,6	140,6
Összesen	267,7	238,3	262,1	224,0

2.2.3. A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Dologi kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés		186,9	175,4
Kommunikációs kiadások		9,0	8,4
Szolgáltatási kiadások		46,2	43,0
Áfa-kiadások		72,1	69,6
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások		42,6	39,0
Szellemi tevékenység végzése		114,1	111,9
Különféle költségvetési befizetések		2,1	1,8
Adók, díjak, befizetések		9,5	7,0
Dologi kiadások összesen		482,5	456,1

2.2.4. A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Beruházási kiadások	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Immateriális javak		6,0	5,6
Gépek, berendezések, felszerelések	4,3	139,9	123,6
Beruházások áfája	0,9	37,1	38,1
Beruházási kiadások összesen	5,2	183,0	167,3

2.3. A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Intézményi működési bevételek	15,0	15,0	8,8
Kamatbevételek			3,1
Támogatásértékű működési bevételek		174,1	174,1
Egyéb működési célú pénzeszközátvételek		14,9	14,9
Támogatásértékű felhalmozási bevételek		30,1	30,1
Előző évi maradvány-átvételek		55,4	55,4
Előző évi maradvány igénybevétel		372,5	372,5
Költségvetési támogatás	1.869,0	2.105,0	2.105,0
Bevételek összesen	1.884,0	2.767,0	2.763,9

2.4. Előirányzat-maradvány

2.4.1. A 2008. évi előirányzat-maradvány

A 2008. évben 372,5 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2009. évben teljes egészében felhasználásra került.

2.4.2. *A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai*

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	144,3
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	-3,1
<i>Összesen</i>	<i>141,2</i>
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	-
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	141,2
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	141,2
Szabad előirányzat-maradvány	-

3. Egyéb

3.1. *A gazdálkodás és a vagyonszerzés összefüggései, az intézményi vagyonszerzés értékelése*

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Vagyon alakulása</i>	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök	381,2	420,8	110,4
Forgóeszközök	395,5	183,8	46,5
Saját tőke	197,4	135,3	68,5
Tartalékok	372,5	141,2	37,9
Kötelezettségek	206,8	328,1	158,7
Eszközök/Források összesen	776,7	604,6	77,8

3.2. *A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása*

A címhez tartozó intézmény a 2009. évben vállalkozási tevékenységet nem végzett.

3.3. *A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonkezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok*

A címhez tartozó intézménynek nincs érdekeltsége gazdasági társaságokban, alapítványokban.

11. CÍM: JÓLÉTI INTÉZMÉNYEK

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe

A cím ÁHT-azonosítója: 006936

A jóléti intézmények feladatköre:

- Gyermekintézmény

Az Akadémiai Óvoda és Bölcsőde az akadémiai dolgozók 18 hónapostól 3 éves korú, illetve 3-7 éves korú gyermekeinek gondozását, nevelését, valamint iskolára való felkészítését biztosítja.

- Üdülők

A Tudós- és Hivatali Üdülők alaptevékenységként az akadémikusoknak és hozzátartozóiknak, továbbá az intézetek és a Titkárság munkatársainak üdültetését, pihenését látják el. Az alapfeladatukkal összefüggésben biztosítják az épületek fenntartását és üzemeltetését, konferenciákat, tudományos és kulturális rendezvényeket szerveznek, illetve külső étkeztetést és vendéglátást bonyolítanak.

A jóléti intézmények státusztörvény szerinti besorolása az üdülők esetén: közüzem, a gyermekintézmény esetén: közintézmény

1.2. Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

A jóléti intézményeknél a 2009. évben szervezeti változás nem történt. Az Akadémiai Óvoda és Bölcsőde ennen az évnek a végéig önállóan gazdálkodó, kincstári körbe tartozó köztestületi költségvetési szervként működött, pénzügyi-gazdasági feladatait a Mátrafüredi Akadémiai Üdülő látta el. Ez a besorolás azonban az intézmény szakmai önállóságát nem érintette.

1.3. A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése

- Az Óvoda és Bölcsőde 30 bölcsődei és 75 óvodai férőhellyel működött, az igénybevétel 108 %-os volt.

- A Tudós- és Hivatali Üdülők esetében az üdültetési és szervezési feladatokat a 2009. évben is közvetlenül az üdülőkben végezték.
- A mátrafüredi üdülő és az Alkotóház továbbra is egész évben színvonalasan üzemelt. Az intézményi bevételeik magas aránya a különféle rendezvények lebonyolításából, valamint a férőhelyek számának bővítéséből származnak.
- A mátraházai üdülőben az üdültetés változatlanul magas színvonalon biztosított úgy a többnapos tanácskozások, továbbképzések, mint a kedvezményes, illetve önköltséges üdülővendégek részére.
- A szezonálisan működő üdülőknél jelentős problémát okoz az elő- és utószezonra jellemző alacsony vendégszám. Kihasználtságukat és ezáltal bevételeiket csoportok fogadásával, konferenciák és egyéb rendezvények bonyolításával igyekeznek növelni. A szezonális üdülőkben zömmel kedvezményes üdülést vettek igénybe a vendégek. A szabad férőhelyek értékesítése önköltségi áron történt, mely az előző évekhez képest – az üdülési csekk elfogadása következtében – kedvezőbben alakult.

1.4. Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések

Az intézményeken belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. Előirányzatok és teljesítések alakulása

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	569,8	520,4	654,5	612,1	107,4	93,5
Ebből:						
személyi juttatás	232,1	221,9	228,5	222,8	96,0	97,5
központi beruházás						
Folyó bevétel	284,3	239,5	278,7	274,2	96,4	95,3
Támogatás	301,2	280,9	347,7	347,7	100,0	100,0

Előirányzat-maradvány	12,5		28,1	28,1	224,8	100,0
Létszám (fő)	103	114	115	105	101,9	91,3

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	520,4	239,5	280,9	221,9
Módosítások jogcímenként:				
Havi kereset-kiegészítés támogatása	11,7		11,7	9,0
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	14,2		14,2	
Többletfeladat ellátásának támogatása	40,9		40,9	7,6
Többletbevétel	38,8	38,8		0,4
Előző évi működési maradvány átvétel	0,4	0,4		
Előirányzat-maradvány igénybevétele	28,1	28,1		0,7
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás				-11,1
2009. évi módosított előirányzat	654,5	306,8	347,7	228,5

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	221,9	228,5	222,8
Munkaadókat terhelő járulékok	70,8	75,1	65,8
Dologi kiadások	167,5	213,4	187,0
Támogatásértékű működési kiadás		0,1	0,1
Intézményi beruházási kiadás	0,2	36,8	36,0
Felújítás	60,0	100,6	100,4
Kiadások összesen	520,4	654,5	612,1

2.2.2. A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása

Létszámcsökkentés az intézményi körben ebben az évben nem történt.

<i>Személyi juttatások alakulása</i>	Tervezett		Tényleges	
	Személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	214,1	111	214,0	102
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	3,5	3	3,6	3
Állományba nem tartozók	4,3		5,2	
Összesen	221,9	114	222,8	105

<i>Létszámok alakulása</i>	2008. év	2009. év	Változás (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	100	102	102,0
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	3	3	100,0
Összesen	103	105	101,9

<i>Átlagilletmények alakulása</i>	a 2008. évben		a 2009. évben	
	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	187,4	142,6	174,8	129,6
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	115,7	115,7	99,6	99,6
Összesen	185,4	141,8	172,7	128,7

A létszámok nagyon kis mértékben emelkedtek, a ténylegesen kifizetett személyi juttatások azonban csökkentek az előző évhez képest, az átlagilletmények minden foglalkoztatotti körben csökkentek.

2.2.3. A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Dologi kiadások</i>	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	70,8	87,1	70,2
Kommunikációs kiadások	4,2	5,1	4,2
Szolgáltatási kiadások	62,2	70,5	64,1
Áfa-kiadások	23,9	30,0	30,1
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások	3,1	3,9	3,6
Egyéb dologi kiadások	0,3	0,2	0,2
Különféle költségvetési befizetések		13,4	13,3
Adók, díjak, befizetések	3,0	3,2	1,3
Dologi kiadások összesen	167,5	213,4	187,0

2.2.4. A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Felújítási kiadások alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Ingatlanok	56,7	82,4	82,3
Gépek, berendezések, felszerelések		5,1	5,1
Felújítások áfája	3,3	13,1	13,0
Felújítási kiadások összesen	60,0	100,6	100,4

millió Ft-ban, egy tizedessel

Beruházási kiadások alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Immateriális javak		27,7	27,6
Gépek, berendezések, felszerelések	0,2	2,3	1,8
Beruházások áfája		6,8	6,6
Beruházási kiadások összesen	0,2	36,8	36,0

2.3. A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Bevételek alakulása	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Intézményi működési bevételek	239,5	249,9	243,8
Támogatásértékű működési bevételek		5,3	6,5
Támogatásértékű felhalmozási bevételek		23,1	23,0
Előző évi maradvány-átvételek		0,4	0,9
Előző évi maradvány igénybevétel		28,1	28,1
Költségvetési támogatás	280,9	347,7	347,7
Bevételek összesen	520,4	654,5	650,0

2.4. Előirányzat-maradvány

2.4.1. A 2008. évi előirányzat-maradvány

A 2008. évben 28,1 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2009. évben teljes egészében felhasználásra került.

2.4.2. A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	42,3
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	-4,4

<i>Összesen</i>	37,9
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	2,7
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	35,2
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	35,2
Szabad előirányzat-maradvány	-

3. Egyéb

3.1. *A gazdálkodás és a vagyonyváltozás összefüggései, az intézményi vagyony állományváltozásának értékelése*

<i>Vagyony alakulása</i>	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök	2.096,0	2.175,3	103,8
Forgóeszközök	34,9	50,0	143,3
Saját tőke	2078,7	2.163,0	104,1
Tartalékok	28,1	37,9	134,9
Kötelezettségek	24,1	24,4	101,2
Eszközök/Források összesen	2.130,9	2.225,3	104,4

3.2. *A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása*

A címhez tartozó intézmények a 2009. évben vállalkozási tevékenységet nem végeztek.

3.3. *A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonykezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok*

A címhez tartozó intézményeknek nincs érdekeltségük gazdasági társaságokban, alapítványokban.

12. CÍM: OTKA IRODA

1. Feladatkör, tevékenység

1.1. *A címhez/alcímhez tartozó intézmények száma, neve, törzskönyvi azonosító száma, honlapjának címe*

A cím ÁHT-azonosítója: 032564

A címhez az OTKA Iroda intézmény tartozik.

Az intézmény státusztörvény szerinti besorolása: közintézmény

1.2. *Az új intézmény és a feladat jogszabályi megalapozása*

A 2009. évben a címhez kapcsolódóan új intézmény és új feladat nem keletkezett.

1.3. *A címhez/alcímhez tartozó intézményeknél (egyenként vagy intézménytípusonként) az ellátott tevékenységi kör, az év során teljesült feladatok, a szakmai feladatokban bekövetkezett változás, jellemző mutatókkal a szakmai működés értékelése*

Az OTKA (Országos Tudományos Kutatási Alap) Irodát a tudományos kutatásért felelős tárca nélküli miniszter a 99/1990 (XII.3.) Kormányrendelet alapján, 1991. szeptember 1. hatállyal alapította. Az OTKA Iroda Alapító Okirata. 2008. áprilisban a tevékenységi kör megváltozása miatt, valamint 2009. július 1-től a 2008. évi CV. törvény miatt módosult.

Az Iroda jogilag önálló, előirányzatai felett teljes jogkörrel rendelkező központi költségvetési szerv. Az Iroda munkavállalói közalkalmazotti jogviszonyban vannak. Az Iroda 2009-re engedélyezett közalkalmazotti létszáma 45 fő, amelyhez az év második felében az MTA elnöke további 4 fő felvételéhez járult hozzá.

Az Iroda feletti irányító szerv jogait az MTA elnöke látja el. Az Iroda működését az OTKA Bizottság elnöke irányítja, az Iroda vezetője és alkalmazottai tekintetében gyakorolja a munkáltatói jogokat.

Az Iroda az Országos Tudományos Kutatási Alap (OTKA), 1996. január 1-jétől Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA Programok) működésével kapcsolatos technikai, pénzügyi, szervezési és adminisztratív feladatokat látja el. Az Iroda működését az OTKA-ról szóló 1997. évi CXXXVI. törvény, az OTKA Szervezeti és Működési Szabályzata és az Iroda Szervezeti és Működési Szabályzata (SZMSZ) szabályozza.

Az OTKA Iroda 2009. évi költségvetési előirányzatai a működési feltételeket biztosították. Az Iroda 2009-ben maradéktalanul ellátta a szabályzatokban előírt feladatait.

A beszámolási időszakban folytatódott a pályázatok, a kutatási jelentések (szakmai és pénzügyi) internetes adatbázison keresztül történő beadását, hazai és külföldi szakértőkkel történő értékelését biztosító elektronikus pályázati rendszer (EPR) továbbfejlesztése: a pénzügyi és szakmai jelentések beküldése és ellenőrzése teljes körűen az EPR-ben történt. Az Iroda gazdasági szervezete 2009-ben beüzemelte azt az integrált informatikai rendszert, amely az EPR-ből kapott pénzügyi adatok alapján a finanszírozást, a kötelezettségvállalást és a követelésegyeztetést végzi.

Az OTKA Bizottság 2009-ben kutatási és nagyszegű, valamint sabbatical pályázatot hirdetett. A nemzetközi együttműködésben végzett kutatási és a publikációs pályázatokat folyamatosan lehetett beadni, de döntés róluk két határidővel történt. Az NKTH-val közösen, gazdaságban hasznosuló, innovációt megalapozó, célzott alapkutatási pályázatot hirdetett két határidővel, a valamint mobilitás pályázatot szintén két határidővel.

Az OTKA Iroda 2009. évben elvégzett főbb feladatai

- = 1310 db OTKA kutatási, posztdoktori, nagy összegű, valamint sabbatical pályázat kezelése.
- = Az EGT/Norvég Finanszírozási Mechanizmusok által támogatott Norvég pályázat keretében további 33 projekt kezelése.
- = Az NKTH-OTKA közös meghirdetésben, a gazdaságban hasznosuló, innovációt megalapozó 530 kutatási, valamint 89 mobilitás pályázat kezelése.
- = A nemzetközi együttműködésben végzett kutatási pályázatra és annak kiegészítő támogatására 22 pályázat, a publikációs pályázatra 57 pályázat kezelése.
- = Az OTKA Iroda 2009-ben is részt vett az ERA Chemistry nemzetközi pályázatok értékelésének lebonyolításában.
- = Az OTKA Iroda, az NKTH projektekkal együtt 2009-ben 351 új kutatási szerződést kötött, a korábbi évekről áthúzódott szerződések száma 1669 db volt, amellyel együtt a folyamatban lévő szerződések száma 2020 db szerződés kezelését jelentette.
- = A 2008-ról beküldött 1133 részjelentés és 478 zárójelentés szakmai értékelését és pénzügyi ellenőrzését végezte el az Iroda 2009-ben.

- = Az MTA Levéltárba 629 lezárult kutatás, 749 db nem támogatott pályázat dossziéja került leadásra.
- = Az OTKA Iroda bonyolította a kollégiumi tagok, zsűri elnökök és tagok szokásos évenkénti rotációját. Az Iroda 656 bizottsági taggal kötött megbízási szerződést, valamint 22 fővel a különböző bizottságokban végzett adminisztratív munkára. 2009-ben 7 fő részesült Ipolyi Arnold Díjban.

1.4. Az intézményen belül a szervezeti és a feladatstruktúra korszerűsítésére tett intézkedések

Az intézmény belül szervezeti és feladatstruktúra korszerűsítés nem történt.

2. Az előirányzatok alakulása

2.1. Előirányzatok és teljesítések alakulása

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi eredeti előirányzat	2009. évi módosított előirányzat	2009. évi tény	4/1.	4/3.
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
	<i>millió forintban egy tizedessel</i>				<i>%-ban</i>	
Kiadás	449,5	428,1	909,1	894,6	199,0	98,4
Ebből:						
személyi juttatás	255,9	247,4	283,5	280,5	109,6	98,9
központi beruházás						
Folyó bevétel	81,1		327,9	327,8	404,2	100,0
Támogatás	395,3	428,1	533,9	533,9	135,1	100,0
Előirányzat-maradvány	20,5		47,3	47,4	231,2	100,2
Létszám (fő)	42	45	45	49	116,7	108,9

Megnevezés	Kiadás	Bevétel	Támogatás	Kiadásból személyi juttatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	428,1		428,1	247,4
Módosítások jogcímenként				
Havi kereset-kiegészítés támogatása	4,9		4,9	3,7
Egyensúlyi tartalék visszarendezése	10,2		10,2	
Többletfeladat ellátásának támogatása	90,7		90,7	32,4

Többletbevétel	327,5	327,5		26,5
Előző évi működési maradvány átvétel	0,4	0,4		
Előirányzat-maradvány igénybevétele	47,3	47,3		5,9
Kiemelt előirányzatok közötti átcsoportosítás				-32,4
2009. évi módosított előirányzat	909,1	375,2	533,9	283,5

2.2. A főbb kiadási tételek feladatteljesítéssel összefüggő alakulása

2.2.1. Az előirányzatok évközi változásai, a tényleges teljesítéseket befolyásoló főbb tényezők

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási előirányzatok	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Személyi juttatások	247,4	283,5	280,5
Munkaadókat terhelő járulékok	70,7	79,5	77,9
Dologi kiadások	88,2	120,2	119,6
Működési célú pénzeszköz átadások		14,2	12,0
Támogatásértékű működési kiadás		369,5	363,7
Előző évi maradványátadás		0,1	
Intézményi beruházási kiadás	21,8	42,1	40,9
Kiadások összesen	428,1	909,1	894,6

2.2.2. A személyi juttatások előirányzatának alakulása, a létszámváltozások (intézményenként), illetve az ahhoz kapcsolódó személyi juttatási előirányzatok alakulása, az előző évhez viszonyított átlagilletmény (juttatás) változásával együtt, a végrehajtott létszámcsökkentéssel elért megtakarítás éves szintű hatása

Személyi juttatások alakulása	Tervezett		Tényleges	
	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)	személyi juttatások (millió Ft)	létszám (fő)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	173,4	45		
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	8,7			
Állományba nem tartozók	65,3			
Összesen	247,4	45		

Létszámok alakulása	2008. év	2009. év	Változás (%)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	39	47	120,5
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	3	2	66,7
Összesen	42	49	116,7

<i>Átlagilletmények alakulása</i>	a 2008. évben		a 2009. évben	
	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)	Rendszeres személyi juttatások (ezer Ft/fő/hó)
Teljes munkaidőben foglalkoztatottak	396,1	318,2	350,9	251,5
Részmunkaidőben foglalkoztatottak	206,0	157,0	379,2	270,5
Összesen	382,5	306,7	352,1	252,3

2.2.3. *A dologi kiadások előirányzata változásának a bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Dologi kiadások</i>	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Készletbeszerzés	4,9	6,7	6,7
Kommunikációs kiadások	2,7	11,2	11,2
Szolgáltatási kiadások	63,0	66,6	66,6
Vásárolt közszolgáltatások		0,6	0,6
Áfa-kiadások	13,0	24,3	24,1
Kiküldetés, reprezentáció, reklámkiadások	3,2	8,9	8,6
Egyéb dologi kiadások		0,6	0,6
Különféle költségvetési befizetések		0,3	0,4
Adók, díjak, befizetések	1,4	1,0	0,8
Dologi kiadások összesen	88,2	120,2	119,6

2.2.4. *A felhalmozási kiadások előirányzatának alakulása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Beruházási kiadások</i>	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Immateriális javak	9,5	25,4	23,7
Gépek, berendezések, felszerelések	8,7	8,9	9,8
Beruházások áfája	3,6	7,8	7,4
Beruházási kiadások összesen	21,8	42,1	40,9

2.3. *A bevételek alakulása, jellege, típusai bemutatása*

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Bevételek alakulása</i>	Eredeti előirányzat	Módosított előirányzat	Teljesítés
Intézményi működési bevételek		33,8	33,7
Egyéb működési célú pénzeszközátvételek		293,7	293,7
Előző évi maradvány-átvételek		0,4	0,4
Előző évi maradvány igénybevétel		47,3	47,4

Költségvetési támogatás	428,1	533,9	533,9
Bevételek összesen	428,1	909,1	909,1

2.4. Előirányzat-maradvány

2.4.1. A 2008. évi előirányzat-maradvány

A 2008. évben 47,4 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2009. évben teljes egészében felhasználásra került.

2.4.2. A 2009. évi előirányzat-maradványok alakulása, összetétele, keletkezésének okai

millió Ft-ban, egy tizedessel

Kiadási megtakarítás/túllépés	14,4
Bevételi lemaradás/túlteljesítés	0,1
<i>Összesen</i>	<i>14,5</i>
Költségvetési szervet meg nem illető összeg	-
Felhasználható tárgyévi előirányzat-maradvány	14,5
Ebből: Kötelezettségvállalással terhelt előirányzat-maradvány	14,5
Szabad előirányzat-maradvány	-

3. Egyéb

3.1. A gazdálkodás és a vagyenváltozás összefüggései, az intézményi vagyon állományváltásának értékelése

millió Ft-ban, egy tizedessel

<i>Vagyon alakulása</i>	2008. év	2009. év	Változás (%)
Befektetett eszközök	77,8	70,4	90,5
Forgóeszközök	47,4	14,5	30,6
Saját tőke	77,8	67,4	86,6
Tartalékok	47,4	14,5	30,6
Kötelezettségek		3,0	
Eszközök/Források összesen	125,2	84,9	67,8

3.2. A címhez tartozó költségvetési intézmény vállalkozási tevékenységének bemutatása

A címhez tartozó intézmény a 2009. évben vállalkozási tevékenységet nem végzett.

3.3. A cím/alcím, illetve intézmény alapítói/vagyonkezelői felügyelete alá tartozó alapítványok, közalapítványok, nonprofit gazdasági társaságok, gazdasági társaságok

A címhez tartozó intézménynek nincs érdekeltsége gazdasági társaságokban, alapítványokban.

13. CÍM: FEJEZETI KEZELÉSŰ ELŐIRÁNYZATOK

A fejezeti kezelésű előirányzatok tartalmazzák az Akadémia központilag finanszírozott feladatainak, az OTKA programoknak és a fejezeti tartaléknak az előirányzatait.

Ebbe a körbe tartozó előirányzatok a következők voltak:

- 13/1/1. Alap kutatások beruházásai
- 13/2/1. Tudós társaságok támogatása
- 13/2/2/1. Magyar Tudomány
- 13/2/2/2. Tudományos könyv- és folyóirat kiadás
- 13/2/3. Fiatal kutatók pályázatos támogatása
- 13/2/4. Sajátos nemzetközi kapcsolatok
- 13/2/5. Nemzetközi tagdíjak
- 13/2/6. Kutatóintézetek tematika átalakításának támogatása
- 13/2/7. Közel-keleti kutatások támogatása
- 13/2/8. Nagy Imre Emlékház és Nagy Imre Társaság működésének alapítványi támogatása
- 13/2/9. Bolyai Műhely Alapítvány támogatása
- 13/2/10. Határon túli magyar tudósok támogatása
- 13/2/11. Kolozsvári Akadémiai Bizottság
- 13/2/13. Szakmai feladatok teljesítése
- 13/2/14. Intézményekhez le nem bontott bevétel
- 13/2/15. Balaton állapotának javítását szolgáló kutatások támogatása
- 13/3/1. OTKA Kutatási témapályázat
- 13/5. Központi kezelésű felújítások
- 13/6. Gazdasági és Szociális Tanács Titkársága működtetése
- 13/7. Európai uniós és hazai kutatóintézeti pályázatok támogatása
- 13/8. Q2 Program
- 13/10/1. Fejezeti általános tartalék
- 13/10/2. Fejezeti egyensúlyi tartalék

13/1/1. ALAPKUTATÁSOK BERUHÁZÁSAI

Az előirányzatra eredetileg támogatás nem került megtervezésre, kizárólag a 2007. évi maradvány (4,5 millió Ft) felhasználása történt.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat			
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– előirányzat-maradvány igénybevétele	4,5	4,5	
Módosított előirányzat	4,5	4,5	

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (1 db)	4,5		4,5
Összes kifizetés	4,5		4,5

13/2/1. TUDÓS TÁRSASÁGOK TÁMOGATÁSA

A fejezeti kezelésű előirányzat az Akadémiához kapcsolódó tudományos társaságok éves működéséhez nyújtott, központilag kezelt költségvetési támogatást tartalmazza.

A tudományos társaságok támogatására a 2009. évben 26,5 millió Ft került megtervezésre. Évközben a társaságok részére a támogatás 100%-os mértékben kiutalásra került.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	26,5		26,5
Módosított előirányzat	26,5		26,5

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– egyéb társaságoknak (18 db)	26,5	26,5	
Összes kifizetés	26,5	26,5	

13/2/2/1. MAGYAR TUDOMÁNY

A fejezeti kezelésű előirányzat tartalmazza a Magyar Tudomány című folyóirat előállításához szükséges forrást.

A Magyar Tudomány folyóirat kiadásának támogatása a 2009. évben eredetileg 15,8 millió Ft volt, mely összeg az előző évvel megegyezik.

A folyóirat előállítását végző Akaprint Kft. a támogatás 89,6 %-át vette igénybe, 1,7 millió Ft maradvány keletkezett, mely a II. félévre eső támogatás pénzügyi elszámolása után kerül kiutalásra.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	15,8		15,8
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– előirányzat-maradvány igénybevétele	3,9	3,9	
Módosított előirányzat	19,7	3,9	15,8

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– gazdasági társaság (1 db)	18,1		18,1
Összes kifizetés	18,1		18,1

13/2/2/2. TUDOMÁNYOS KÖNYV- ÉS FOLYÓIRAT KIADÁS

A fejezeti kezelésű előirányzat tartalmazza az Akadémia tudományos könyv- és folyóirat-kiadási tevékenységének az erre a célra elkülönített keretéből történő évenkénti támogatást. Szervezetek nem, csak konkrét művek részesülhetnek támogatásban.

A Könyv- és folyóirat-kiadás támogatására a 2009. évben eredetileg 83,7 millió Ft állt rendelkezésre, mely összeg az előző évi kerettel azonos. A Könyv- és Folyóiratkiadó Bizottság döntése alapján a rendelkezésre álló keret felosztásra került.

A támogatni kívánt kiadványok egy része nem készült el év végéig, így 35,7 millió Ft-os maradvány keletkezett.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	83,7		83,7
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-11,4		-11,4
– más fejezet intézményének			
= meghatározott feladatra	-4,6		-4,6
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– többletbevétel	0,9	0,9	
– előirányzat-maradvány igénybevétel	40,0	40,0	
Módosított előirányzat	108,6	40,9	67,7

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (6 db)	2,3		2,3
– más fejezet intézménye (7 db)	4,8		4,8
– más fejezet fejezeti kezelésű előirányzata			
– alapítvány (1 db)	2,2		2,2
– közalapítvány (1 db)	1,8		1,8
– közhasznú társaság			
– gazdasági társaság (21 db)	45,9		45,9
– önkormányzat/vagy intézménye			
– elkülönített állami pénzalap			
– társadalombiztosítási költségvetési szerv			
– magánszemély			
– egyéb társadalmi szervezet (15 db)	16,2		16,2
– egyéb (megjelölve)			
Összes kifizetés	73,2		73,2

13/2/3. FIATAL KUTATÓK PÁLYÁZATOS TÁMOGATÁSA

A fejezeti kezelésű előirányzat az akadémiai kutatóhelyeken 35 év alatti fiatal kutatók 2009-2012. évek közötti időszakai foglalkoztatásához biztosított keretet. A pályázat keretében történő foglalkoztatás 3 évi időtartamú.

Az MTA a pályázat terhére kizárólag a segédmunkatársi garantált illetményt, az egészségügyi hozzájárulást, a társadalombiztosítási és munkaadói járulékot biztosítja a pályázat teljes időtartama alatt. Ha a közalkalmazott foglalkoztatására a munkaideje legalább felében, jogszabályban meghatározott egészségkárosító kockázat között kerül sor és a foglalkoztató intézet kollektív szerződése pótlék fizetését írja elő, ennek fedezetét szintén biztosítja. A foglalkoztatással kapcsolatos további kiadások (dologi kiadások stb.) viszont a kutatóhelyeket terhelik. Az MTA biztosítja továbbá a PhD-fokozat megszerzésével kapcsolatos kutatóintézetet terhelő kiadásokat.

A 2009. évben a fiatal kutatók támogatására eredetileg 906 millió Ft állt rendelkezésre, mely az előző évi kerethez képest 4,7 %-kal volt magasabb. A hároméves fiatal kutatói pályázatok finanszírozására, az akadémiai cigány ösztöndíjra, valamint a kutatóintézetek közalkalmazottai PhD-képzésének támogatására fordítható költségvetési forrásból 686,3 millió Ft az intézmények költségvetésébe beépítésre került, a fennmaradó 219,7 millió Ft pedig fejezeti kezelésű előirányzatként lett megtervezve.

December hónapban – a korábbi évek gyakorlatának megfelelően – az év során fel nem használt támogatás az alkalmazott fiatal kutatók létszámának arányában felosztásra került a kutatóintézetek és kutatócsoportok között. Az intézetek ebből az összegből finanszírozhatják a fiatal kutatók központilag nem biztosított magasabb besorolás szerinti illetményét és járulékait, valamint az egyéb személyi és dologi kiadásokat.

A 2009. év során összességében 7,2 millió Ft maradvány keletkezett, mely a Ph.D-képzésre elkülönített, 2009. évben le nem kért intézményi keretek fedezetéül szolgál.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	219,7		219,7
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-213,1		-213,1

Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– többletbevétel	15,7	15,7	
– előirányzat-maradvány igénybevétele	33,5	33,5	
Módosított előirányzat	55,8	49,2	6,6

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettök köre és száma			
– saját intézmény (42 db)	49,2		49,2
Összes kifizetés	49,2		49,2

13/2/4. SAJÁTOS NEMZETKÖZI KAPCSOLATOK

A Nemzetközi Együttműködési Iroda (NEI) 2008. december 31-i megszüntetésével a 2009. évben az akadémiai ki- és beutazások költségvetési támogatási összege fejezeti kezelésű előirányzatként került megtervezésre. Ezen előirányzat tartalmazza az alábbi kereteket:

- World Science Forum kerete
- Egyezményes ki- és beutazások kerete
- Utazási és vendéglátási keretek
 - kutatóintézetekre
 - tudományos osztályokra
 - központi keret
- tartalékkeret

A feladatokra eredetileg 301,4 millió Ft állt rendelkezésre, majd a Kormány 1042/2009. (IV.8.) számú határozatával 200 millió Ft támogatást biztosított a 2009. évi World Science Forum kiadásainak finanszírozásához.

Az MTA Titkársága, illetve a Nemzetközi Kapcsolatok Főosztályának rendelkezése alapján akadémiai intézmények részére a támogatások biztosításra kerültek.

Az előirányzaton 118,2 millió Ft maradvány keletkezett.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	301,4		301,4
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-382,9		-382,9
– más fejezet intézményének			
= meghatározott feladatra	-0,3		-0,3
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– 1041/2009. (IV.8.) Korm. határozat	200,0		200,0
Módosított előirányzat	118,2		118,2

13/2/5. NEMZETKÖZI TAGDÍJAK

A 2008. december 31-én megszüntetésre került Nemzetközi Együttműködési Iroda (NEI) azon feladata, hogy az Akadémia bizonyos nemzetközi szervezeteiben való részvételét finanszírozni kell, az a 2009. évtől fejezeti kezelésű előirányzatként működik tovább. A tagdíjak fedezetére eredetileg 110 millió Ft állt rendelkezésre, melyhez a NEI maradványából 3,1 millió Ft került átvételre. A beérkezett tagdíj-bekérők alapján 108,9 millió Ft került kifizetésre a tagdíjakra, illetve a deviza-átutalások bankköltségére. Az előirányzaton 4,1 millió Ft maradvány keletkezett, mivel nem minden tagdíjhoz kapcsolódó tagdíj-bekérés, illetve számla érkezett meg az év végéig.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	110,0		100,0
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– többletbevétel	3,0	3,0	
Módosított előirányzat	113,0	3,0	110,0

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– egyéb: nemzetközi tagdíj	108,9		108,9
Összes kifizetés	108,9		108,9

13/2/6. KUTATÓINTÉZETEK KUTATÁSI TEMATIKA ÁTALAKÍTÁSÁNAK TÁMOGATÁSA

A támogatási összeg szolgál az Akadémia elnökének döntése alapján 4-6 új kutatóintézeti kutatócsoport létrehozásának támogatásához, mely tartalmazhatja egy tudományos munkatárs illetményét és annak járulékait, a kutatás dologi és rezszi kiadásait és a kutatáshoz szükséges tárgyi eszközök beszerzésének fedezetét. Az Akadémia öt évre nyújt támogatást, melynek minimális összege évi 30, maximális összege évi 60 millió Ft lehet. A 2009. évben 240 millió Ft állt rendelkezésre erre a feladatra.

Az Akadémia elnöke olyan támogatási modellt kínált kimagasló teljesítményű fiatal kutatók számára, amelynek elnyerésével nemzetközileg elismert kutatók jönnek vissza Magyarországra a világ minden részéről, és alapítanak kutatócsoportokat akadémiai kutatóintézetekben ígéretes, nemzetközileg is versenyképes kutatási programokra. A feladatot és a nyertes fiatal kutatókat az üzleti szféra meghatározó személyiségei további felajánlásokkal támogatták.

A 2009. évi támogatásokra 213,5 millió Ft (9,2 millió Ft előző évi maradványból, 204,3 millió Ft költségvetési támogatásként) került kiadásra. A 2009. év végén kiírásra került a 2010. évi pályázat, melyhez a tárgyévi 35,7 millió Ft-os maradvány is fedezetet nyújt.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	240,0		240,0
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-204,3		-204,3
Módosított előirányzat	35,7		35,7

13/2/7. KÖZEL-KELETI KUTATÁSOK TÁMOGATÁSA

A feladat 2009. január 1-jén a Miniszterelnöki Hivataltól került át a fejezetünkhöz. A fejezeti kezelésű előirányzat célja az iszlám országaira vonatkozó tudományos kutatások támogatása. Az Avicenna Közel-kelet Kutatások Intézete részére az Akadémia az átvételkor kapott 12 millió Ft-ot biztosította, maradvány nem keletkezett.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	12,0		12,0
Módosított előirányzat	12,0		12,0

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– egyéb: non-profit kft. (1 db)	12,0		12,0
Összes kifizetés	12,0		12,0

13/2/8. NAGY IMRE EMLÉKHÁZ ÉS NAGY IMRE TÁRSASÁG MŰKÖDÉSÉNEK ALAPÍTVÁNYI TÁMOGATÁSA

A fejezeti kezelésű előirányzat tartalmazza a Nagy Imre Emlékház és Kutatóközpont kialakításának és működtetésének, valamint a Nagy Imre Társaság működtetésének támogatását.

Az Emlékház támogatására a 2009. évben 50 millió Ft állt rendelkezésre.

A 2009. évben az Alapítvány ellátta a szabályzatában leírt folyamatos feladatait, amelyek közül ki kell emelni:

- az Emlékház Alapítvány és Társaság működtetését
- a Nagy Imre kéziratok gyűjtését, a gyűjtemény kezelését és további gyarapítását
- az '56-os forradalom és szabadságharc eseményeinek feldolgozását

Az Alapítvány hagyományos állami rendezvényeken kívül részt vett minden – az '56-os forradalom és szabadságharcral kapcsolatos – megemlékezésen, ünnepségen.

Támogatást nyújtottak a Nagy Imre Társaságnak, mely segíti az egyes tagszervezetek különböző rendezvényeinek, hagyományörző kirándulásainak és kiadványának támogatását.

A fejezeti kezelésű előirányzaton a 2009. évben maradvány nem keletkezett.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	50,0		50,0
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– előirányzat-maradvány igénybevétele	1,7	1,7	
Módosított előirányzat	51,7	1,7	50,0

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezett köre és száma			
– alapítvány (1 db)	50,0	50,0	
– egyéb: önrevíziós tétel befizetése	1,7		1,7
Összes kifizetés	51,7	50,0	1,7

13/2/9. BOLYAI MŰHELY ALAPÍTVÁNY TÁMOGATÁSA

A feladat 2009. január 1-jén a Miniszterelnöki Hivataltól került át a fejezetünkhöz.

Az Alapítvány fő törekvése a középiskolákban és a felsőoktatásban valamilyen területen kiváló eredményt nyújtó diákok számára havi rendszerességgel, három éven át önképző-tehetséggondozó program nyújtása.

Az Alapítvány részére az Akadémia az átvételkor kapott 13,1 millió Ft-ot biztosította, maradvány nem keletkezett.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	13,1		13,1
Módosított előirányzat	13,1		13,1

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– alapítvány (1 db)	13,1	13,1	
Összes kifizetés	13,1	13,1	

13/2/10. HATÁRON TÚLI MAGYAR TUDÓSOK TÁMOGATÁSA

A határainkon túli magyar tudományosságot támogató akadémiai program célja: A kulturnemzeti Akadémia fontos kérdésnek tekinti a határon túli magyarság és a hazai kisebbségek megmaradását, ennek érdekében tudományos törekvéseik támogatását. Ebbé a körbe a következő alprogram tartozik: a külhoni magyar tudományosság intézményesülésének támogatása (*Műhelytámogatás Program*).

A 2009. évben ezen a jogcímen eredetileg 19,4 millió Ft került megtervezésre a fejezeti kezelésű előirányzatok között. A rendelkezésre álló keretből a 2 %-os kezelési költség visszavonása után a tudományos műhelyek támogatási programra került kiosztásra.

A tudományos műhelyek támogatási programjából maradvány nem keletkezett, a támogatás teljes egészben kiutalásra került.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	19,4		19,4
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját fejezeti kezelésű előirányzatnak	-0,4		-0,4
Módosított előirányzat	19,0		19,0

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– egyéb: határon túli szervezet (18 db)	19,0	19,0	
Összes kifizetés	19,0	19,0	

13/2/11. KOLOZSVÁRI AKADÉMIAI BIZOTTSÁG TÁMOGATÁSA

A Kolozsvári Akadémiai Bizottság támogatására a 2009. évben külön fejezeti kezelésű előirányzaton 10 millió Ft került megtervezésre. A rendelkezésre álló keretből 1% (100 ezer Ft) kezelési költség levonása után a fennmaradó támogatás a Bizottság részére kiutalásra került, maradvány nem keletkezett.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	10,0		10,0
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját fejezeti kezelésű előirányzatnak	-0,1		-0,1
Módosított előirányzat	9,9		9,9

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– egyéb: határon túli szervezet (1 db)	9,9	9,9	
Összes kifizetés	9,9	9,9	

13/2/13. SZAKMAI FELADATOK TELJESÍTÉSE

A fejezeti kezelésű előirányzatnak a nyilvántartása rendkívül összetett feladatot jelent a keret széttagoltsága miatt. Tartalmazza a központi feladatokkal kapcsolatos támogatásokat, illetve a más fejezetektől központi kezelésben átcsoportosított támogatásokat is.

Az Akadémia a 2009. évben a Miniszterelnöki Hivatallal együttműködési megállapodást kötött stratégiai kormányzati kutatások támogatására, melynek keretén belül 125 millió Ft összegű támogatási összeg átvételére is sor került. A támogatási keretből megvalósuló feladatok ellátására a Titkárság Kutatóintézeti Főosztálya az érintett intézményekkel is megállapodást kötött.

A programok szakmai teljesítése a megállapodásoknak megfelelően folyamatosan halad. A pénzügyi teljesítés a szakmai lebonyolításhoz igazodik.

A 2009. év folyamán az adózók személyi jövedelemadója 1%-ának felajánlásából az Akadémia 1.875.002 Ft-ot kapott, mely a 2008. évben befolyt 20.859 Ft-os maradvánnyal együtt a területi akadémiai bizottságoknál a Magyar Tudomány Napja alkalmából a fiatal kutatók díjazásának fedezetéül szolgált.

A 2009. novemberében ezen a jogcímen további 16.481 Ft került jóváírásra, mely felhasználásáról a 2010. év folyamán lesz döntés.

A szakmai feladatok előirányzatának részét képezte a központi feladatok támogatása, mely tartalma:

1. Kutatóintézeti és központi könyvkiadás
2. Brüsszeli Iroda működtetése
3. Kutatóintézeti igazgatók illetmény-korrekciója
4. Kutatóintézeti kiemelt feladatok, kutatások
5. MTA nemzetközi kapcsolatok kiegészítő támogatása (Synchrotron tagdíj)
6. Egyéb meghatározott feladatok (tartalék)

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	518,3		518,3
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-190,3		-190,3
– más fejezet intézményének			
= meghatározott feladatra	-1,3		-1,3
– más fejezet fejezeti kezelésű előirányzatától	125,0		125,0
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– előirányzat-maradvány igénybevétele	447,8	447,8	
– egyensúlyi tartalékból történt visszarendezés	75,9		75,9
– többletbevétel	8,0	8,0	
Módosított előirányzat	983,4	455,8	527,6

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (38 db)	398,6		398,6
– más fejezet intézménye (10 db)	5,4		5,4
– más fejezet fejezeti kezelésű előirányzata			
– gazdasági társaság (8 db)	9,1		9,1
– elkülönített állami pénzalap (1 db)	50,0		50,0
– egyéb: társadalmi szervezet (9 db)	4,8		4,8
– egyéb: nemzetközi tagdíj (1 db)	90,9		90,9
Összes kifizetés	558,8		558,8

13/2/14. INTÉZMÉNYEKHEZ LE NEM BONTOTT BEVÉTEL

Az intézményekhez le nem bontott bevétel fejezet kezelésű előirányzat a tervezési utasítás alapján megtervezett saját bevételnek az a része, melynek felhasználási jogcíme és intézményi háttere a költségvetés készítése időszakában még ismeretlen. A 3.000 millió Ft-os jóváhagyott keret az intézmények bevétellel kapcsolatos igénylése alapján leosztásra került.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	3.000,0	3.000,0	
Módosítások kedvezményezettként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-3.000,0	-3.000,0	
Módosított előirányzat	0	0	

13/2/15. BALATON ÁLLAPOTÁNAK JAVÍTÁSÁT SZOLGÁLÓ KUTATÁSI FELADATOK

A Balaton állapotának javítását szolgáló kutatások támogatásához a Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium, a Balaton Fejlesztési Tanács és az Akadémia 8-8 millió Ft-tal járult hozzá 2008. decemberében, ezért a 16 millió Ft-os maradvány a 2009. évben került a feladatot elvégző intézet részére biztosításra, illetve elszámolásra.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat			
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– előirányzat-maradvány igénybevétele	16,0	16,0	
Módosított előirányzat	16,0	16,0	

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (1 db)	16,0		16,0
Összes kifizetés	16,0		16,0

13/3/1. OTKA KUTATÁSI TÉMAPÁLYÁZAT

Az Akadémia fejezeti kezelésű előirányzatai között kell megtervezni az OTKA Programok előirányzatait és szintén ezen belül kell a teljesítésről is beszámolni.

Az OTKA Programokkal kapcsolatos finanszírozási, elszámoltatási feladatokat az OTKA Iroda látja el. A Programokra a 2009. évben eredetileg 5.235,8 millió Ft, majd az egyensúlyi tartalék visszarendezése miatt újabb 374 millió Ft támogatás állt rendelkezésre a témapályázatokra.

A Programokkal kapcsolatos szakmai és pénzügyi beszámolót az **5. számú melléklet** tartalmazza.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	5.235,8		5.235,8
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-1.711,8		-1.711,8
– más fejezet intézményének			
= meghatározott feladatra	-2.951,5		-2.951,5
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– előirányzat-maradvány igénybevétele	412,7	412,7	
– egyensúlyi tartalék visszarendezése	374,0		374,0
– többletbevétel	16,0	16,0	
Módosított előirányzat	1.375,2	428,7	946,5

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (19 db)	139,0		139,0
– más fejezet intézménye (18 db)	231,3		231,3
– társadalmi önszerveződés			
– alapítvány (24 db)	105,6		105,6
– közalapítvány (1 db)	1,8		1,8
– közhasznú társaság (1 db)	2,7		2,7
– gazdasági társaság (8 db)	21,8		21,8
– elkülönített állami pénzalap (1 db)	49,7		49,7
– önkormányzat/vagy intézménye (10 db)	28,2		28,2
– egyéb: bankköltség	0,4	0,4	
– egyéb (megjelölve) nemzetközi tagdíj (6 db)	62,1		62,1
Összes kifizetés	642,6	0,4	642,2

13/5. KÖZPONTI KEZELÉSŰ FELÚJÍTÁSOK

A fejezeti kezelésű előirányzat tartalmazza az Akadémia irányítása alá tartozó köztestületi költségvetési szervek tárgyi eszközeinek felújítási, rekonstrukciós munkáira rendelkezésre álló központi költségvetési támogatást. A felújítási munkák meghatározásánál a Számviteli törvény és az MTA Titkársága Pénzügyi Főosztálya által összeállított Felújítási Szabályzatban foglaltak szerint kell eljárni.

Az előirányzatra eredetileg 12,8 millió Ft támogatás került megtervezésre, év közben az intézetektől visszafizetésre került 13,7 millió Ft. A rendelkezésre álló teljes összeg az intézeteink részére kiutalásra került, az előirányzaton maradvány nem keletkezett.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	12,8		12,8
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-12,8		-12,8
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– előirányzat-maradvány igénybevétele	3,2	3,2	
– többletbevétel	13,7	13,7	
Módosított előirányzat	16,9	16,9	0

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (6 db)	15,2		15,2
– más fejezet intézménye (1 db)	1,7		1,7
Összes kifizetés	16,9		16,9

13/6. GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS TANÁCS MŰKÖDTETÉSE

A Gazdasági és Szociális Tanács feladatai a magyar társadalmat érintő stratégiai kérdések legszélesebb körű gazdasági és szociális párbeszéd keretein belül történő egyeztetési rendszerének működtetése és fejlesztése, a nemzetközi és az európai uniós együttműködés kölcsönös előnyeinek e területen való kihasználása.

A Titkárság működtetésére a 2009. évben eredetileg 50,0 millió Ft állt rendelkezésre. A Kormány 1026/2009. (III.12.) számú határozatában 14 millió Ft többlettámogatást biztosított az AICESIS 2009. július 9-11-én Budapesten megtartandó konferencia rendezésének kiadásaihoz.

A működési kiadásokra az előző évi maradványból 25,7 millió Ft, illetve a tárgyévi támogatásból 30 millió Ft MTA Titkárságánál került felhasználásra. A beszerzési, beruházási kiadásokra az előző évi maradványból 0,7 millió Ft, illetve tárgyévi támogatásból 0,8 millió Ft az MTA ALFA intézménynél került felhasználásra. 19,8 millió Ft maradvány keletkezett, mely a 2010. évben kerül felhasználásra.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	50,0		50,0
Módosítások kedvezményezettként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-44,2		-44,2
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– előirányzat-maradvány igénybevétele	26,4	26,4	
– 1026/2009. (III.12.) Korm. határozat	14,0		14,0
Módosított előirányzat	46,2	26,4	19,8

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (2 db)	26,4		26,4
Összes kifizetés	26,4		26,4

13/7. EURÓPAI UNIÓS ÉS HAZAI KUTATÓINTÉZETI PÁLYÁZATOK TÁMOGATÁSA

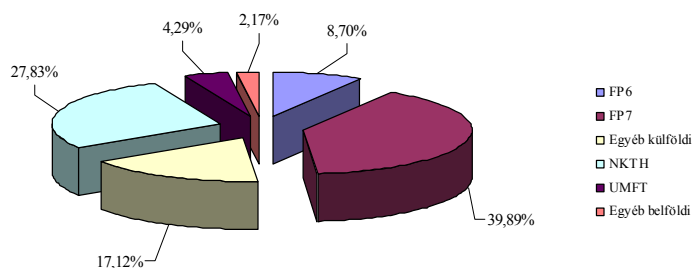
A keretből a következő pályázatokhoz lehet vissza nem térítendő támogatást biztosítani:

- = EU-s pályázatok (EU 6. és 7. keretprogram, Strukturális Alapok, Kohéziós Alap, egyéb központi brüsszeli adminisztrációval menedzselt K+F vonatkozás pályázatok)
- = hazai pályázatok (minisztériumok, NKTH és elkülönített állami pénzalapok által kiírt pályázatok)
- = ÚMFT pályázatok (kutatóintézeti pályázathoz vagy alvállalkozói megbízáshoz társult támogatás)

Támogatás kizárólag akadémiai kutatóintézetek részére biztosítható, elnyert kutatási megbízásokhoz.

Támogatás biztosítható minden olyan pályázathoz, melynek 2009. évben kell a saját forrást biztosítania.

A fejezeti kezelésű előirányzaton 1.200 millió Ft került megtervezésre, év közben az intézetektől – a 2008. évi támogatások elszámoltatása után - visszafizetésre került 41 millió Ft. A 3%-os kezelési költség (36 millió Ft) kiadása után fennmaradó összeg az alábbiak szerint kiosztásra:

A támogatásban 70,5%-ban részesültek a matematikai és természettudományi, 25,2%-ban az élettudományi, illetve 4,3%-ban a társadalomtudományi kutatóintézetek.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	1.200,0		1.200,0
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= működésre	-1.198,8		-1.198,8
Egyéb előirányzat-változások jogcímenként			
– előirányzat-maradvány igénybevétele	18,0	18,0	
– többletbevétel	41,0	41,0	
Módosított előirányzat	60,2	59,0	1,2

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi teljesítés levezetése	Kiadás	Kiadásból	
		működésre	meghatározott feladatra
Kedvezményezettek köre és száma			
– saját intézmény (6 db)	59,0	59,0	
Összes kifizetés	59,0	59,0	

13/8. Q2 PROGRAM

Az MTA-Q2 Program beruházás célja egy új, kutatási célokat szolgáló épületegyüttes felépítése az Eötvös Lóránd Tudományegyetem és a Budapest Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem lágymányosi campusa közelében. A beruházás forrását az NKTH-MTA szerződés (száma: OMFB-01794/2009.) tartalmazza. A Magyar Köztársaság 2010. évi költségvetését megalapozó egyes törvények módosításáról szóló 2009. évi CIX. törvény 28.§ (1) bekezdése módosította a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapról szóló 2003. évi XC. törvény 8. §-ának (5) bekezdését, megteremtve ezzel a beruházás finanszírozásának jogalapját

Az NKTH-MTA szerződés alapján a beruházás megvalósításához 9,5 milliárd Ft összegű visszatérítendő támogatást nyújt az NKTH a Kutatási és Innovációs Alap forrásainak igénybevételeivel. Az NKTH 2009. évben 6 milliárd Ft előleget utalt át, mely a fejezeti kezelésű előirányzaton maradványként jelentkezik.

13/10/1. FEJEZETI ÁLTALÁNOS TARTALÉK

A fejezeti általános tartalék rendkívüli, előre nem látható feladatokra rendelkezésre álló 178,9 millió Ft kerete teljes mértékben felhasználásra került.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	178,9		178,9
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= meghatározott feladatra	-178,9		-178,9
Módosított előirányzat	0		0

13/10/2. FEJEZETI EGYENSÚLYI TARTALÉK

A 2009. évi költségvetés készítésekor az Akadémia fejezetnek, mint minden más fejezetnek az államháztartás egyensúlyi helyzetének javítása érdekében fejezeti egyensúlyi tartalékot kellett képezni. Ez a tartalék a 2008. évi mértéknek megfelelő nagyságrendben került megtervezésre.

A 2009. évi költségvetésről szóló 2008. évi CII. törvény úgy rendelkezett, hogy az Akadémia saját hatáskörben felhasználhatja ezt az egyensúlyi tartalékot, amennyiben a bevételeik teljesülnek, illetve ha a működőképességük fenntartása, a megkezdett beruházások, felújítások készülségi foka azt indokolja.

A beszámolónk adatai megmutatják, hogy a feltételeknek az Akadémia ténylegesen megfelelt, hiszen az intézményi bevételek 4,3 %-kal meghaladták az előirányzott, és 100%-kal pedig az eredetileg tervezett értéket.

Ennek alapján az intézmények és a fejezeti kezelésű előirányzatok részére a támogatás rendelkezésre bocsátása megtörtént, tartalék nem maradt.

millió forintban, egy tizedessel

2009. évi előirányzat-módosítások levezetése	Kiadás	Bevétel	Támogatás
2008. évi CII. törvény szerinti előirányzat	1.122,3		1.122,3
Módosítások kedvezményezettenként			
– saját intézménynek			
= működésre	-1.122,3		-1.122,3
Módosított előirányzat	0		0

Az Akadémia 2009. évi költségvetésének végrehajtását összefoglalóan a következőkkel lehet jellemezni:

1. Az évközi költségvetési intézkedések csökkentik a tervezhetőséget, így a kapacitások fenntartásában felértékelődik a bevételek szerepe.
2. Az intézményi bevételek tekintetében kimagaslóak a belföldről és külföldről származó pályázati pénzek.
3. A fejlesztési források hiánya miatt a korábbi években javulási tendenciát mutató gépműszer korszerűségi mutató csökkent. Ennek a csökkenésnek várható következménye lehet, hogy a korszerű műszerigényes kutatásokat az intézményeknek meg kell szüntetniük.
4. Változatlanul gondot jelentett a pályázatok utófinanszírozása valamint döntően a külföldi pályázatok szerződéskötéseinek és az ehhez kapcsolódó előlegek kifizetési határideje. Ez a kutatóintézetek likviditási helyzetét tovább rontotta.
5. A fejezeti belső ellenőrzések az elmúlt évben lényegi, személyes felelősség felvetését igénylő hiányosságokat nem állapítottak meg.
Szorosan hozzátartozik az irányító szervi ellenőrzés tapasztalataihoz, hogy gyakoriak a rendezett, jól működő intézmények, és jellemzően csak eseti és nem súlyos hibák kijavítását, hiányosságok felszámolását kellett kezdeményezni.

Budapest, 2010. május „.....”

.....
Dr. Pálinkás József
az MTA elnöke

Az MTA intézményei és feladatai forrásának és létszámának alakulása

adatok ezer Ft-ban

Megnevezés	2008. évi tény	2009. évi tény	A 2009. év adata a 2008. év %-ában
Központi költségvetésből			
- működési támogatás*	36 953 920	36 914 023	99,9
- felújítási támogatás	733 800	723 800	98,6
Összesen	37 687 720	37 637 823	99,9
Intézmények saját bevétele**	18 652 988	27 973 896	150,0
Átlagléttség /fő/	5 350	5 337	99,8

* OTKA támogatással

** OTKA Programok saját bevétele, ÁFA bevétel és kölcsön bevételek nélkül

2. számú melléklet

**Az MTA irányítása alatt működő költségvetési
intézmények tényleges saját bevételei**

adatok ezer Ft-ban

M e g n e v e z é s	2008. évi tényleges bevétel *	2009. évi tényleges bevétel*	2008. évi bevétel összetétele (%)	2009. évi bevétel összetétele (%)	Változás (%)	Összetétel-változás (%)
Működési, szolgáltatási, vállalkozási bevétel	5 207 555	5 953 956	27,9	21,3	114,3	76,2
Kamatbevételek, árfolyamnyereség	190 699	244 344	1,0	0,9	128,1	85,4
Felhalmozási és tőkejellegű bevételek	262 951	51 260	1,4	0,2	19,5	13,0
Átvett pénzeszközök	2 995 682	4 120 222	16,1	14,7	137,5	91,7
Támogatásértékű bevételek	4 892 517	10 078 985	26,2	36,0	206,0	137,4
Előző évi előirányzat-maradvány átvétele	716 458	976 552	3,8	3,5	136,3	90,9
<i>Összesen:</i>	<i>14 265 862</i>	<i>21 425 319</i>	<i>76,5</i>	<i>76,6</i>	<i>150,2</i>	<i>100,1</i>
Pénzforgalom nélküli bevételek	4 387 126	6 548 577	23,5	23,4	149,3	99,5
Együtt	18 652 988	27 973 896	100,0	100,0	150,0	-

* ÁFA bevétel, kölcsönbevételek és OTKA Programok bevétele nélkül

Az Akadémia vagyonának alakulása

adatok ezer Ft-ban

Eszközök		2008. december 31-én					2009. december 31-én				
		Bruttó érték	Értékcsökkenés	Nettó érték	Teljesen leírt eszközök bruttó értéke	Használhatósági szint	Bruttó érték	Értékcsökkenés	Nettó érték	Teljesen leírt eszközök bruttó értéke	Használhatósági szint
Immateriális javak		3 606 645	2 210 611	1 396 034	1 296 296	38,7	3 538 712	2 186 831	1 351 881	1 342 121	38,2
Ingatlanok		29 764 560	4 472 637	25 291 923	155 560	85,0	30 982 059	4 737 265	26 244 794	235 427	84,7
Egyéb tárgyi eszközök	Gépek, berendezések és felszerelések	27 532 426	21 365 068	6 167 358	13 178 037	22,4	28 858 486	23 142 166	5 716 320	14 981 953	19,8
	Járművek	475 235	338 403	136 832	224 626	28,8	470 324	353 919	116 405	263 111	24,7
Részeselek	Intézményi	50 940		50 940		–	51 860		51 860		–
	Vagyonkezelő Szervezet	673 082		673 082		–	678 082		678 082		–
Forgóeszközök	Intézményi	11 359 464		11 359 464		–	12 319 211		12 319 211		–
	Vagyonkezelő Szervezet	498 695		498 695		–	489 144		489 144		–
Összesen:		73 961 047	28 386 719	45 574 328	14 854 519		77 387 878	30 420 181	46 967 697	16 822 612	

**Az Akadémia irányítása alá tartozó intézmények
2009. évi előirányzat-maradványának alakulása**

adatok ezer Ft-ban

Intézmény-csoportok	Korábbi évek maradványa	Tárgyévi előirányzat-maradvány	Önreviziós befizetési kötelezettség (-)	Vállalkozási tevékenység eredményéből történő visszaforgatás (+)	Összes rendelkezésre álló alaptevékenységi tartalék
MTA Titkársága		180 608			180 608
Doktori Tanács Titkársága		616 353	6 120		610 233
Akadémikusi tiszteletdíjak és hozzátartozói ellátások		162 421			162 421
Köztisztviselői feladatok		18 582	749		17 833
SZIMA		3 020			3 020
MTA Könyvtára		19 167			19 167
Matematikai és természettudományi kutatóintézetek		1 212 376	12 568	323 988	1 523 796
Élettudományi kutatóintézetek	44 277	2 165 829	19 017	14 088	2 205 177
Társadalomtudományi kutatóintézetek		1 228 796	2 923		1 225 873
Területi akadémiai központok		22 406	1 262		21 144
MTA ALFA		154 521			154 521
Kutatásszervezési és nemzetközi kapcsolatok		47 787			47 787
Támogatott kutatócsoportok		141 192			141 192
Jóléti intézmények		37 903	2 749		35 154
OTKA Iroda		14 520			14 520
Összesen	44 277	6 025 481	45 388	338 076	6 362 446

Indoklás az OTKA Programok 2009. évi beszámolójához

SZAKMAI RÉSZ

Az OTKA jogállása

A tudományos kutatások és a kutatási infrastruktúra független, széleskörű támogatása, a fiatal kutatók segítése, nemzetközi színvonalú tudományos eredmények létrehozása érdekében az Országgyűlés, a 99/1990. (XII.3.) Kormányrendelet jogutódjaként, az Országos Tudományos Kutatási Alapról 1993. március 16-án az 1993. évi XXII. sz. törvényt fogadta el, amelyet az 1995. évi CXXI. törvény egyes pontjaiban módosított, majd ennek jogutódjaként az Országgyűlés 1997. december 9-én az 1997. évi CXXXI. törvényt alkotta az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramokról (OTKA).

Az OTKA előirányzatából olyan tudományos kutatások, illetőleg azok végzéséhez és az eredmények nyilvánosságra hozatalához szükséges feltételek létrehozása támogatható nyilvános pályázati rendszerben, amelyektől új tudományos törvényszerűségek felismerése, ismeretek, módszerek, eljárások kidolgozása várható, ezeken kívül az OTKA előirányzata felhasználható az ilyen tudományos eredmények létrejöttét elősegítő infrastruktúra-fejlesztésre is.

Az OTKA jelentősége

A tudományos alap kutatások számára számottevő pénzforrás Magyarországon az 1986-ban létrehozott Országos Tudományos Kutatási Alap. Az 1991. óta független alapként, 1993. óta törvény alapján működő OTKA megvalósította a kutatás-támogatás korszerű, fejlett, nemzetközileg elismert pályázati rendszerét. Ennek köszönhetően a tudományos alap kutatás folytonossága nem szakadt meg. Jelentős, világszerte elismert kutatási eredmények születtek.

A fejlett demokratikus országok, hasonló kutatást támogató alapjai, elismeréssel nyilatkoznak az OTKA tevékenységéről. Nemzetközi elismertségünket bizonyítja az a tény, hogy az OTKA 1996-tól teljes jogú tagja az Európai Tudományos Alapítványnak (ESF), valamint 2002. óta tagja az európai tudománytámogató szervezetek elnökeiből álló EuroHORCs Bizottságnak. Az OTKA fokozatosan építi nemzetközi kapcsolatait, egyre szélesebb körben vesz részt közösen támogatott kutatásokban, nemzetközi pályázatok értékelésében.

Az OTKA szervezete

Az OTKA vezető testülete az OTKA Bizottság, amely elnökből, két alelnökből és 15 tagból áll. A tagok a Magyar Tudományos Akadémia (MTA), a Magyar Rektori Konferencia, a szakminisztériumok, az NKTH, a közgyűjtemények által javasolt szakértők és az OTKA Bizottság keretében működő három Tudományterületi Kollégium – Társadalom- és Bölcsészettudományi, Műszaki- és Természettudományi, valamint Élettudományi Kollégium - elnökei. A Kollégiumok irányítása alatt működnek az egyes tudományterületeket képviselő zsűriek. Az OTKA működésével kapcsolatos technikai, pénzügyi, szervezési és adminisztratív feladatokat az OTKA Iroda látja el.

Az OTKA bevételi forrásai

Az OTKA bevételi forrásai a költségvetési törvényben címzetten megállapított támogatási előirányzat, bel- és külföldi jogi és természetes személyek befizetései, hozzájárulásai és bel-földiek visszafizetései. 1991-1992-ben az OTKA a KMÜFA-ból kapta támogatását, 1993-tól a központi költségvetésből. A költségvetési támogatás rendelkezésre bocsátását - a forrásra vonatkozó szabályozásnak megfelelő - finanszírozási terv rögzíti.

Az OTKA 2009. évi működését meghatározó események

Az OTKA Bizottság 2009-ben a 2008-2010 időszakra vonatkozó, hosszú távú Stratégiai terve alapján, valamint a Kormány által 2005-ben elfogadott Szervezeti és Működési Szabályzat (SZMSZ) szerint működött.

Az OTKA Bizottság a pályázatok, a kutatási jelentések (szakmai és pénzügyi) Internetes adatbázison keresztül történő beadását, hazai és külföldi szakértőkkel történő értékelését biztosító elektronikus pályázati rendszerét (EPR) 2009-ben továbbfejlesztette: A pénzügyi és szakmai jelentések beküldése és ellenőrzése teljes körűen az EPR-en keresztül történt. 2009-ben beüzemelte azt az integrált informatikai rendszert, amely az EPR-ből kapott pénzügyi adatok alapján, a finanszírozást, a kötelezettségvállalást és a követelésegyeztetést fogja végzezni.

A Kutatási és Technológiai Innovációs Tanács (KUTIT) döntése értelmében, a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapból (KTIA) 6 milliárd Ft-ot a gazdaságban hasznosuló innovációt megalapozó célzott alapkutatási pályázatok támogatására kell fordítani a 2008-2010. időszakban. Ugyancsak megállapodás született arról, hogy az NKTH-OTKA közösen hirdeti meg a kutatók nemzetközi együttműködését elősegítő mobilitás pályázatot, 3 milliárd Ft összegben, a 2008-2010. időszakban, amelyből az OTKA 10%-t vállal. Az NKTH és OTKA együttműködési megállapodás értelmében az OTKA intézi a pályázatok érkeztetését, bírálását, rangsorolását, előszűrését. Az NKTH elnöke hagyja jóvá az OTKA Bizottság által a pályázatok támogatására benyújtott javaslatot. A kutatási szerződések előkészítését az OTKA Iroda végzi, a támogatások közös NKTH-OTKA finanszírozását az NKTH.

Az OTKA 2008-ban a Norvég Finanszírozási Mechanizmusok (EGT/NFM) pályázat keretében, nemzetközileg elismert fiatal kutatók kutatói pályájának elősegítése céljából, 550 MFt továbbpályáztatásra fordítható összeget nyert el a 2009-2010 időszakra. Ehhez az összeghez az OTKA 168 MFt kiegészítő támogatást vállalt.

Az OTKA különböző nemzetközi együttműködésekben vállalt feladatot a pályázatok értékelésében, bonyolításában. Az ERA Chemistry EU által támogatott, több ország részvételével meghirdetett pályázat keretében az OTKA felajánlotta a saját elektronikus pályázatkezelő rendszere (EPR) használatát és részt vett a pályázatok értékelésében. Az OTKA különböző az ESF által koordinált EUROCORES pályázatokban vett részt, amelynek eredményeképpen több hazai nyertes alapkutatási pályázat részesülhetett OTKA támogatásban. Az ERANET PathoGenoMics pályázat keretében szintén volt nyertes hazai, OTKA által támogatott alapkutatási pályázat. Az OTKA tudományos referensei több esetben vettek részt a European Research Council (ERC) által meghirdetett, és koordinált európai pályázatok értékelési folyamatában.

Az OTKA által nyújtható támogatások

Az OTKA előirányzatából teljesíthető kiadások: a tudományos kutatási témákkal kapcsolatos folyó (személyi és dologi) ráfordítások fedezete (kutatási pályázat), nemzetközi tudományos kutatásban való részvétel, fiatal kutatói és posztdoktori pályázat (fiatal kutatók tudományos tevékenységének elősegítése), publikációs támogatás, a tudományos kutatáshoz (kutatási pályázat, infrastrukturális fejlesztés keretében) szükséges műszerek, eszközök, adatbázisok beszerzése.

Az OTKA Bizottság által 2009-ben meghirdetett illetve támogatott pályázatok: kutatási pályázat, nagy összegű pályázat, posztdoktori kutatási és állás pályázat, nemzetközi együttműködésben végzett kutatások pályázata, publikációs és tudományos ismeretterjesztő pályázat, kutatóév (sabbatical) pályázat..

Az OTKA által 2009-ben értékelt, illetve az OTKA Programok által 2009-ben támogatott pályázatok

Az OTKA Bizottság az előző évekről áthúzódó többéves kutatási szerződések alapján 2109 OTKA kutatási és ifjúsági, valamint nagy összegű és tudományos iskola pályázat kutatását támogatta 2009-ben, amelyek közül 2009-ben 296 indult.

A 2008. májusi határidővel a 2009-2012. időszakra meghirdetett **kutatási, posztdoktori és nagy összegű** (kutatási és ifjúsági) pályázatok pályázati felhívására 725 pályázat érkezett be, amelynek értékelése 2009. év januárjáig megtörtént. Az OTKA Bizottság 2009 januárjában hozta meg a támogatásokról szóló döntését. A beérkezett 510 kutatási pályázat közül 122, a 181 posztdoktori pályázat közül 40, a 34 nagy összegű és 14 részesülhetett támogatásban 2009-től kezdődően.

A 2009. szeptemberi határidővel a 2010-2013. időszakra meghirdetett **kutatási és nagyösszegű** pályázati felhívásra 571 pályázat érkezett be, amelynek támogatásáról az OTKA Bizottság 2010 januárjában hozta meg döntését. A beérkezett 528 db kutatási pályázat közül 197, a 43 nagyösszegű pályázat közül 12 kezdheti kutatását 2010-ben.

Az NKTH OTKA által közösen meghirdetett, gazdaságban hasznosuló, innovációt megalapozó **céltott alapkutatási** pályázatra a 2008. szeptemberi határidőre 169 kutatási és 44 nagyösszegű pályázat érkezett be, amelyek közül 43 támogatásáról döntött az NKTH elnöke 2009 márciusában. Ezek a kutatási projektek 2009-ben indultak. A 2009. áprilisi határidőre 127 db kutatási és 18 db nagyösszegű kutatási pályázat érkezett be. A pályázatok támogatásáról, az OTKA Bizottság előzetes rangsor javaslata alapján, az NKTH elnöke 2009 szeptemberében hozott döntést: 21 kutatási és 5 nagyösszegű projekt részesülhet támogatásban 2009-től kezdődően. A 2009. júniusi határidőre 138 db kutatási és 24 db nagyösszegű kutatási pályázat érkezett be. A pályázatok támogatásáról az NKTH-OTKA Vegyes Bizottság 2009 decemberében hozta meg döntés javaslatát. Az NKTH elnökének 2010. februári jóváhagyása alapján 11 db kutatási és 5 db nagy összegű pályázat részesülhetett támogatásban.

Az NKTH-OTKA által közösen meghirdetett **mobilitás pályázatra**, a 2009. április határidőre 29 pályázat érkezett be, amelyek közül 17 részesülhetett támogatásban 2009-től kezdődően. A pályázatok értékelését az OTKA végezte, a végső döntést az NKTH elnöke hozta meg. A 2009. novemberi határidőre beérkezett 59 pályázat támogatásáról 2010-ben születik döntés.

A **nemzetközi együttműködésben végzett kutatások** támogatására folyamatosan beérkezett 14 pályázat közül 2009-ban 10 támogatásáról döntött az OTKA Bizottság. A **nemzetközi**

együttműködésben végzett kutatások kiegészítő támogatására 2009-ban beérkezett 8 pályázat közül mindegyik részesült támogatásban, a folyamatban lévő kutatási szerződéseik kiegészítésképpen.

Az OTKA a EuroHORCs tagjaként, az MTA-val közösen vett részt a kiváló, fiatal tehetséges kutatók egzisztenciájának elősegítését szolgáló, Európa 16 országa, 18 tudománytámogató intézménye által négy alkalommal meghirdetett **European Young Investigator (EURYI) Awards** Programban. Az MTA és az OTKA közösen vállalta a négy pályázati ciklushoz való hozzájárulást öt éven keresztül. A pályázat keretében két hazai kutató nyert el támogatást, amelynek értéke jóval meghaladja az MTA-OTKA közös hozzájárulás mértékét.

Az OTKA Bizottság az OTKA kutatási **eredmények közzétételére** valamint az OTKA kutatási eredmények **tudományos ismeretterjesztésére** 2009-ban két határidővel meghirdetett pályázatára beérkezett 57 pályázat közül az erre kijelölt ad hoc bizottság 53 támogatásáról döntött.

Az OTKA Bizottság a felsőoktatásban, közgyűjteményekben vagy más kutatóhelyen, nem kutatói munkakörben dolgozók kutatóévének támogatására 2009. júniusi határidővel meghirdetett „Sabbatcal” pályázatára beérkezett 14 pályázat közül 11 részesül támogatásban 2010-től kezdődően.

AZ OTKA PROGRAMOK GAZDÁLKODÁSA

Szervezeti változások

Az OTKA az 1991-1994. időszakban a Miniszterelnöki Hivatal, 1995-ben a Művelődési és Köznevelési Minisztérium fejezetében elkülönített állami pénzalapként szerepelt. 1996. január 1-től az MTA fejezetében, a központi költségvetés fejezeti kezelésű előirányzata.

Az OTKA Alap, mint elkülönített állami pénzalap, az 1991-1995. időszakban a költségvetési támogatást közvetlenül a Pénzügyminisztériumtól kapta, havonta egyenlő összegben. 1996. január 1-től az OTKA Programok költségvetési támogatása az MTA-n, vagy a Magyar Államkincstáron keresztül kerül felhasználásra a kutatási programok által szükséges ütemezésben.

Az OTKA Programokat érintő szervezeti változás a beszámolási időszakban nem történt.

Gazdálkodási környezet

Az OTKA felügyeletét 1991-1994. időszakban a tudományos kutatásért felelős miniszter, 1995-ben a művelődési és köznevelési miniszter látta el. 1996. január 1-től az OTKA előirányzataival kapcsolatban a fejezet felügyeletét ellátó szerv vezetőjének jogait az MTA főtitkára gyakorolja, 1998. január 1-től pedig az MTA elnöke.

Az egyes kutatási témákra megkötött szerződések alapján az OTKA Iroda az adott évi támogatási összeget a kutatóhelyre megnyitja, amelyről a vezető kutató évente köteles elszámolni. 2003-tól kezdődően az OTKA támogatások előirányzat átadással kerülnek a központi költségvetési intézményekhez (kutatóhelyekre) szemben a korábbi gyakorlattal, amikor is minden kutatóhelyre az OTKA Iroda közvetlenül utalta a támogatást. Az OTKA kutatások számára megítélt támogatások ilyen módon történő átadása, valamint a havonta egyenletes részletben történő felhasználhatósága a kutatók lehetőségeit korlátozza. Az alapkutatási projektek tényleges kiadásai pénzügyileg ütemezhetőek.

A Kutatási és Technológiai Innovációs Alapból a 2008-2010. időszakban 6 milliárd Ft-t a gazdaságban hasznosuló innovációt megalapozó alapkutatási pályázatok támogatására kell fordítani, amely pályázatok elszűrését az OTKA Bizottság végzi. A támogatások közös NKTH-OTKA finanszírozását az NKTH végezte, így a célzott alapkutatási pályázatokra előirányzott összeg nem kerül át az OTKA Programok előirányzatai közé. Ugyancsak ebben az időszakban az NKTH-OTKA közös mobilitás pályázatra, 3 milliárd Ft-t kell fordítani, amelynek 10%-át az OTKA biztosítja, az NKTH-nak történő átutalással.

Kiadási-bevételi előirányzatok alakulása

Az OTKA Programok költségvetési törvényben meghatározott 2009. évi eredeti előirányzati főösszege a Kutatási témapályázatokra 5.235.800 EFt volt. Az egyensúlyi tartalék visszarendezésével kapcsolatban - fejezeti hatáskörben - az 374.000 EFt-al növekedett az OTKA Programok támogatási főösszege, amelynek eredményeként a módosított főösszeg 5.609.800 EFt-ra emelkedett.

Az OTKA Programok jóváhagyott 2008. évi előirányzat-maradványának felhasználása, az év közben befolyt fel nem használt projektmaradványok, a szabálytalan kifizetésekkel összefüggő visszafizetések, az SZJA 1% bevétele és a 2009. év folyamán előirányzat-átcsoportosítási technikával megvalósított projektfinanszírozások miatti előirányzat-változások 1.375.174 EFt-ra csökkentették a módosított előirányzatok fő összegét.

Az OTKA Programok tematikus pénzforgalmi teljesítése (elszámolása) a következők szerint alakult:

Adatok ezer forintban	
Megnevezés	Összeg
Nyitó állomány (maradvány 456 353 + átfutó 3 552)	459 905
Bevételek	
Költségvetési támogatás	5 609 800
Maradványok tematikus	52 092
Szabálytalan kifizetés	7 703
Egyéb maradvány	6 075
SZJA 1% adóbevétel	21
EURYI (2009.évi átfutó)	111 009
Átfutó	3 025
Bevétel összesen:	5 789 725
Kiadások	
F ifjúsági pályázat	165 336
NF ifjúsági pályázat	125 963
PD posztdoktori pályázat	654 357
PF posztdoktori pályázat	15 589
K kutatási pályázat	3 161 350
NK kutatási pályázat	698 709

Megnevezés	Összeg
NI tudományos iskola pályázat	115 307
IN nemzetközi kiegészítő pályázat	6 437
NN nemzetközi együttműködési pályázat	113 432
NSF együttműködési pályázatok	64
ESF tagdíj	9 954
ESF programokhoz hozzájárulás	5 004
ESF utazás hozzájárulás	1 684
EURYI pályázati hozzájárulás	34 975
ESF EUROCORES TECT pályázat	5 844
ESF EUROCORES HumVIB pályázat	3 896
ESF EUROCORES Euro BABEL	2 462
NNF HU 0069 Norvég-OTKA hazai forrás	90 673
Human-MB08 NKTH-OTKA közös pályázat	49 700
PUB-C publikációs pályázat	5 383
PUB-F publikációs pályázat	4 369
PUB-I publikációs pályázat	12 959
PUB-K publikációs pályázat	22 113
MÁK, MNB kezelési díj	445
EURYI (2009.évi átfutó)	111 009
Kiadások összesen	5 417 014
Záró állomány (maradvány 826 039 + átfutó 6 577)	832 616

Kötelezettségvállalások 2009. évi záró állománya és éven túli alakulása:

Megnevezés	2009.12.31	2010.	2011.	2012.	2013.
Kutatási témapályázatok	359 029	2 512 459	1 942 025	853 759	2 753
Tudományos iskola pályázat	39 715	64 732	0	0	0
Nagy összegű kutatási pályázat	54 860	505 340	407 420	176 986	0
Kutatási témapályázatok összesen	453 604	3 082 531	2 349 445	1 030 745	2 753
Nemzetközi együttműködés	52 364	225 914	139 047	49 408	17 987
F pályázatok (fiatal kutatók)	65 109	81 888	2 842	0	0
NF pályázatok(nagy összegű fiatal kutatók tám.)	23 634	95 474	45 897	0	0
PD pályázatok (posztdoktori tám.)	4 212	655 152	413 940	31 118	0
Ifjúsági pályázatok összesen	92 955	832 514	462 679	31 118	0
Publikációs pályázatok	66 344	3 250	0	0	0
SABBATICAL pályázatok	129 972	0	0	0	0
HU0069/NA/2006-2/PA-8 EGT/NFM projekt	0	80 174	1 004	0	0

Megnevezés	2009.12.31	2010.	2011.	2012.	2013.
NKTH-OTKA Human MB08 pályázatok	0	100 000	100 000	50 300	0
OTKA Iroda működési támogatás	30 800	0	0	0	0
Egyéb kötelezettségek összesen	227 116	183 424	101 004	50 300	0
Kötelezettségvállalások összesen:	826 039	4 324 383	3 052 175	1 161 571	20 740

Az OTKA Programok vagyoni helyzete

Az OTKA Programok fejezeti kezelésű előirányzat fizikai vagyonelemekkel nem rendelkezik. A kutatási pályázatok keretében beszerzett műszerek, eszközök a kutatóhelyek nyilvántartásában és mérlegében (vagyonában) szerepelnek, amelyek az OTKA által a támogatási szerződésekben rögzített módon használatból történő kivonási (selejtezési) és elidegenítési tilalommal terheltek.

Az OTKA Programok eszközállományát - vagyonát - a kutatási témapályázatok szerződésai alapján folyósított és el nem számolt támogatási előlegek, az OTKA Programok pénzeszközei és aktív pénzügyi elszámolásai alkotják.

Az elmúlt két évben az OTKA Programok terhére folyósított támogatási előlegek el nem számolt állománya, vagyis a követelések állománya folyamatosan csökkent, amit az elszámolási időszakok gyakoriságának növelésével értünk el. A 10 milliárd forint fölötti tartományból, 2008. év végére 8 milliárd forintos tartományba csökkentek az el nem számolt előlegek, a beszámolási időszak végére pedig 6.647.340 E Ft-ra csökkent.

Ez az eredmény az OTKA Programok adminisztrációjának tovább folytatott és folyamatos korszerűsítésének, az elszámolási időszakok naptári évtől eltérővé tételének, továbbá a projektgazdákkal történő (intézmények, vezető kutatók) szorosabb együttműködésnek köszönhető.

Az OTKA Programok maradványának alakulása

Az OTKA Programok 2009. évi kiadási megtakarítása 732.497 E Ft.

A bevételek 49.871 E Ft összegű többletet mutatnak a módosított előirányzathoz képest. A bevételi és kiadási előirányzatok alakulásának részleteit a 2.3 pontban részleteztük.

Az OTKA Programok 2009. évi előirányzat maradványa a többletbevétellel együtt összesen, 826.039 E Ft, mely a „Kötelezettségvállalások 2009. évi záró állománya és éven túli alakulása” táblázat szerinti kutatási témákban teljes összegében kötelezettségvállalással terhelt.

A 2008. évi 456.353 E Ft összegű maradványból a beszámolási időszakban 412.682 E Ft került igénybevételre. A fennmaradó előző évi maradványból 43.671 E Ft fel nem használt maradvány keletkezett, amely a határidő módosítás miatt átütemezett szerződések és az utolsó éves államháztartáson kívüli intézmények projektjeinek maradványa.